

Latvijas tiesu sistēmas efektivitātes un budžeta plānošanas pilnveide

TSIC-RoC-26576 REFORM/2021/OP/0006 Lot 1

4. nodevums:

Ieteikumi institucionālajām reformām tiesu sistēmas efektivitātes celšanai un budžeta līdzekļu efektīvāka izlietojuma veicināšanai

05.09.2025

Technical Support Instrument

Supporting reforms in 27 Member States

Funded by
the European Union

Tieslietu padome

This document was produced with the financial assistance of the European Union. Its content is the sole responsibility of the author(s). The views expressed herein can in no way be taken to reflect the official opinion of the European Union.

The project is funded by the European Union via the Technical Support Instrument, managed by the European Commission Reform and Investment Task Force (SG REFORM).

This report has been delivered in September 2025, under the EC Contract No. REFORM/2021/OP/0006-07 - PWC. It has been delivered as part of the project “Improving judicial efficiency and budgeting in Latvia”.

© European Union, 2025

The Commission's reuse policy is implemented by Commission Decision 2011/833/EU of 12 December 2011 on the reuse of Commission documents (OJ L 330, 14.12.2011, p. 39 – <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2011/833/oj>).

Unless otherwise noted, the reuse of this document is authorised under the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) licence (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). This means that reuse is allowed, provided that appropriate credit is given and any changes are indicated.

Reform and Investment Task Force
+32 2 299 11 11 (Commission switchboard)
European Commission
Rue de la Loi 170 / Wetstraat 170
1049 Brussels, Belgium

Eiropas Komisijas Atruna

© Eiropas Savienība, 2025

Šī ziņojuma atkalizmantošana ir atļauta ar nosacījumu, ka tiek norādīts avots un netiek izkropļota dokumenta sākotnējā jēga vai vēstījums. Komisija neuzņemas atbildību, kas izriet no atkārtotas izmantošanas. Komisijas atkalizmantošanas politiku īsteno ar Komisijas 12.12.2011. Lēmumu 2011/833/ES par Komisijas dokumentu atkalizmantošanu.

Šajā ziņojumā paustie viedokļi ir tikai un vienīgi autoru viedoklis, un tie neatspoguļo Eiropas Komisijas oficiālo viedokli.

PwC atruna

Šo ziņojumu sagatavoja PricewaterhouseCoopers EU Services EESV (turpmāk – PwC), pamatojoties uz līgumu, kas 06.09.2024. noslēgts starp Eiropas Komisijas Strukturālo Reformu Atbalsta ģenerāldirektorātu un PwC par specifiskā iepirkuma nr. TSIC-RoC-26576 līguma nr. 300103206 "Improving judicial efficiency and budgeting in Latvia" (latviski: "Latvijas tiesu sistēmas efektivitātes un budžeta plānošanas pilnveide") izpildi.

Šo ziņojumu PwC sagatavoja, pamatojoties uz klienta sniegtajiem norādījumiem. Sniedzot šo ziņojumu, mēs neuzņemamies atbildību par citiem mērķiem vai citām personām, kurām šis ziņojums tiek uzrādīts vai kuru rokās tas var nonākt, ja vien tas nav skaidri noteikts ar mūsu iepriekšēju rakstisku piekrišanu.

Ja jebkurai citai personai ir piekļuve šim ziņojumam un tā lasa šo ziņojumu, lasot šo ziņojumu, šī persona piekrīt un piekrīt šādiem noteikumiem:

1. Šī ziņojuma lasītājs saprot, ka PricewaterhouseCoopers EU Services EESV veiktais darbs tika veikts saskaņā ar mūsu klienta adresāta sniegtajiem norādījumiem un tika veikts tikai mūsu klienta adresāta un ar to saistīto pušu, kas ir tieši iesaistītas plānotajā pārstrukturēšanā, labā un izmantošanā, interesēs.
2. Šī ziņojuma lasītājs apzinās, ka šis ziņojums ir sagatavots pēc mūsu klienta adresāta norādījuma un var neietvert visas procedūras, ko lasītājs uzskata par nepieciešamām.
3. Lasītājs piekrīt, ka PricewaterhouseCoopers EU Services EESV, tās partneri, darbinieki un aģenti neuzņemas līgumiskus vai deliktus (tostarp, bet ne tikai, nolaidību un likumā noteikto pienākumu neizpildi) pienākumus vai atbildību un nav atbildīgi par jebkādiem jebkāda veida zaudējumiem, kaitējumu vai izdevumiem, kas radušies, lasītājam izmantojot šo ziņojumu, vai kas citādi izriet no tā, ka lasītājs ir ieguvis piekļuvi šim ziņojumam. Turklāt lasītājs piekrīt, ka šis ziņojums nav pilnībā vai daļēji atsaucams vai citējams prospektā, reģistrācijas paziņojumā, piedāvājuma apkārtrakstā, publiskajā pieteikumā, aizdevumā, citā līgumā vai dokumentā un ka to nedrīkst izplatīt bez PricewaterhouseCoopers EU Services EESV iepriekšējas rakstiskas atļaujas.

Satura rādītājs

Satura rādītājs.....	4
Saīsinājumi un to skaidrojumi.....	6
Institucionālo reformu ceļa karte	7
Kopsavilkums.....	10
1. Projekta mērķis un sagaidāmie rezultāti.....	13
1.1. Projekta mērķis un sasniedzamais rezultāts	13
1.2. Nodevuma mērķi un veicamie uzdevumi.....	13
1.3. Mūsu pieeja	14
2. Iestāžu, kas atbild par tiesu darba nodrošināšanu, reformas.....	16
2.1. Reformu nepieciešamība	16
2.2. Mērķis.....	20
2.3. Nepieciešamās izmaiņas:	20
2.4. Risinājuma apraksts:	20
Izslēgt izpildvaras līdzdalību no tiesu darba organizēšanas	21
Noteikt Tiesu administrācijas padotību Tieslietu padomei un nošķirt pienākumus, kas ir ārpus atbalsta sniegšanas tiesu sistēmai, citas iestādes kompetencē.....	22
Palielināt tiesu iestāžu pašnoteikšanos un stiprināt tiesas priekšsēdētāja lomu	23
3. Tiesu budžeta pārvaldības procesa izmaiņu ceļa karte	27
3.1. Reformu nepieciešamība:	28
3.2. Mērķis.....	29
1.posms: Pārejas periods: Daļēji neatkarīga tiesu varas budžeta pārvaldība līdz 2028. gadam	29
3.3. Risinājuma apraksts:	29
Noteikt Tiesu administrācijai tiesu iestādes statusu.....	29
Tiesu administrācija pāriet Tieslietu padomes funkcionālā padotībā. Noteikt Tiesu administrācijas funkcionālu padotību Tieslietu padomei	30
Nošķirt to Tieslietu padomes locekļu loku, kas lemj par tiesu budžeta jautājumiem.....	30
2.posms: Neatkarīga un moderna tiesvedības procesa vajdzībām pielāgota tiesu administratīvā pārvaldība no 2028. gada	31
Noteikt Tiesu administrācijas padotību Tieslietu padomei un nošķirt pienākumus, kas ir ārpus atbalsta sniegšanas tiesu sistēmai, citas iestādes kompetencē.....	31
Nošķirt Tieslietu padomes lēmumu pieņemšanu tiesu iekšējos darba organizatoriskajos jautājumos no visai tiesu sistēmai kopīgi risināmiem jautājumiem.....	32
3.4. Iespējamās normatīvo aktu izmaiņas:	33
3.5. Iesaistītās institūcijas un to kompetence	35
4. Reformas cilvēkresursu plānošanas un vadības jomā.....	39
4.1. Reformu nepieciešamība:	39

4.2.	Mērķis.....	42
4.3.	Risinājuma apraksts	42
	Pārskatīt tiesu sistēmas cilvēkresursu pārvaldības politikas pamatprincipus	42
	Izveidot diferencētus tiesnešu palīgu amatus	42
	Meklēt risinājumus tiesas sēžu sekretāra kapacitātes paaugstināšanai	47
	Ekonomēt valsts budžeta līdzekļus, optimizējot tiesu namu tīklu	50
5.	Pielikumi	52
1.	pielikums. Ieteikumi Tieslietu padomes atbildības jomu izmaiņām, veicot grozījumus normatīvajos aktos	52
2.	pielikums. Tieslietu padomes locekļu pārstāvētās jomas amata atbildība par snieguma uzlabošanu iestādē, par kuru tiek pieņemts lēmums Tieslietu padomē.....	55
3.	pielikums. Ieteikumi, kā optimizēt esošās iekšējās un juridiskās procedūras/ IT risinājumi/ cilvēkresursu investīcijas, lai veicinātu efektīvāku tiesu sistēmas darbību ikdienā.....	56
4.	pielikums. Aptaujas par tiesu darbinieku noslodzi kopsavilkums.....	61
5.	pielikums. Tiesu sistēmas pārvaldības modeļu salīdzinājums.....	62
6.	pielikums. Pārskats par tiesu namu optimizēšanas iespējām.....	63
7.	pielikums. Tiesu namu uzturēšanas lietderības vērtējums punktos**	68
8.	pielikums. Tiesu namu uzturēšanas lietderības vērtējuma punktos atšifrējums.....	70

Saīsinājumi un to skaidrojumi

Saīsinājums	Skaidrojums	Saīsinājums	Skaidrojums
ang.	angliski	PwC	"PricewaterhouseCoopers SIA"
CEPEJ	Eiropas Padomes Komisija Tiesu efektivitātei (<i>ang.</i> Council of Europe European Commission for the efficiency of justice)	SG REFORM	Eiropas Komisijas Reformu un investīciju darba grupa (Reform and Investment Task Force)
e-lieta	Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju kopums, kas nodrošina kriminālprocesa, administratīvā pārkāpuma procesa, administratīvā procesa, civilprocesa, procesa par audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanu bērniem un nolēmuma izpildes procesa īstenošanu un procesos apstrādājamo datu pieejamību elektroniskā vidē	TAI	Tehniskā atbalsta instruments
ES	Eiropas Savienība	TIS	Tiesu informatīvā sistēma
IKT	Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas	TP	Tieslietu padome
IT	Informāciju tehnoloģijas		

Institucionālo reformu ceļa karte

Mērķis

Neatkarīga un moderna tiesvedības procesa vajadzībām pielāgota tiesu administratīvā pārvaldība.

Reformu rezultāts

Tieslietu padomei hierarhiski pakārtots tiesu administrēšanas modelis, kas nodrošina tiesu sistēmas darba organizācijas pastāvīgu uzlabošanos.

Tiesu administrācijas pamatprincipi

Uzmanības centrā
tiesas efektivitāte

Sadarbība
un
caurspīdīgums

Viens vadības
centrs:
Tieslietu padome

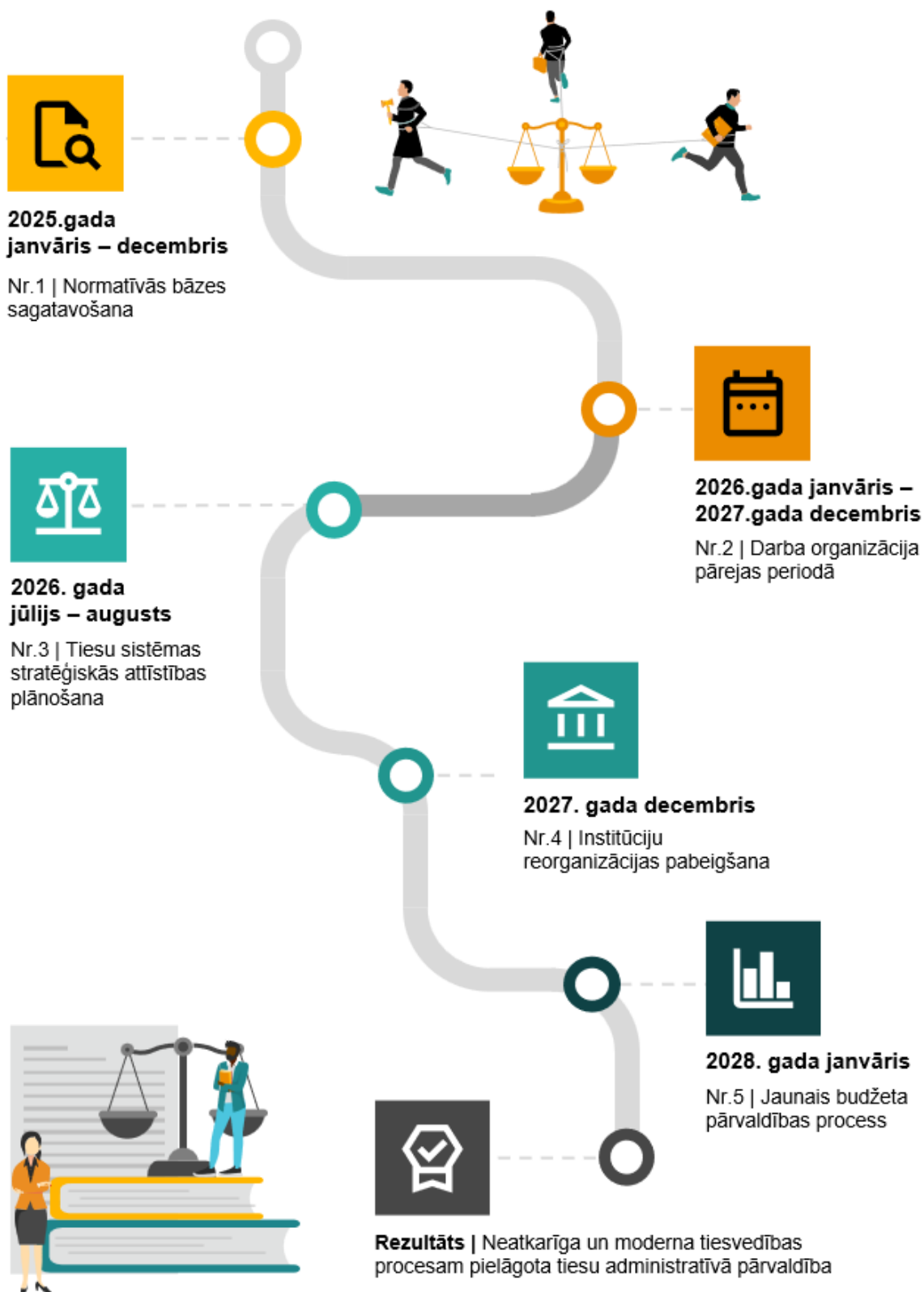

Saskaņoti mērķi
un darbības
rezultāti

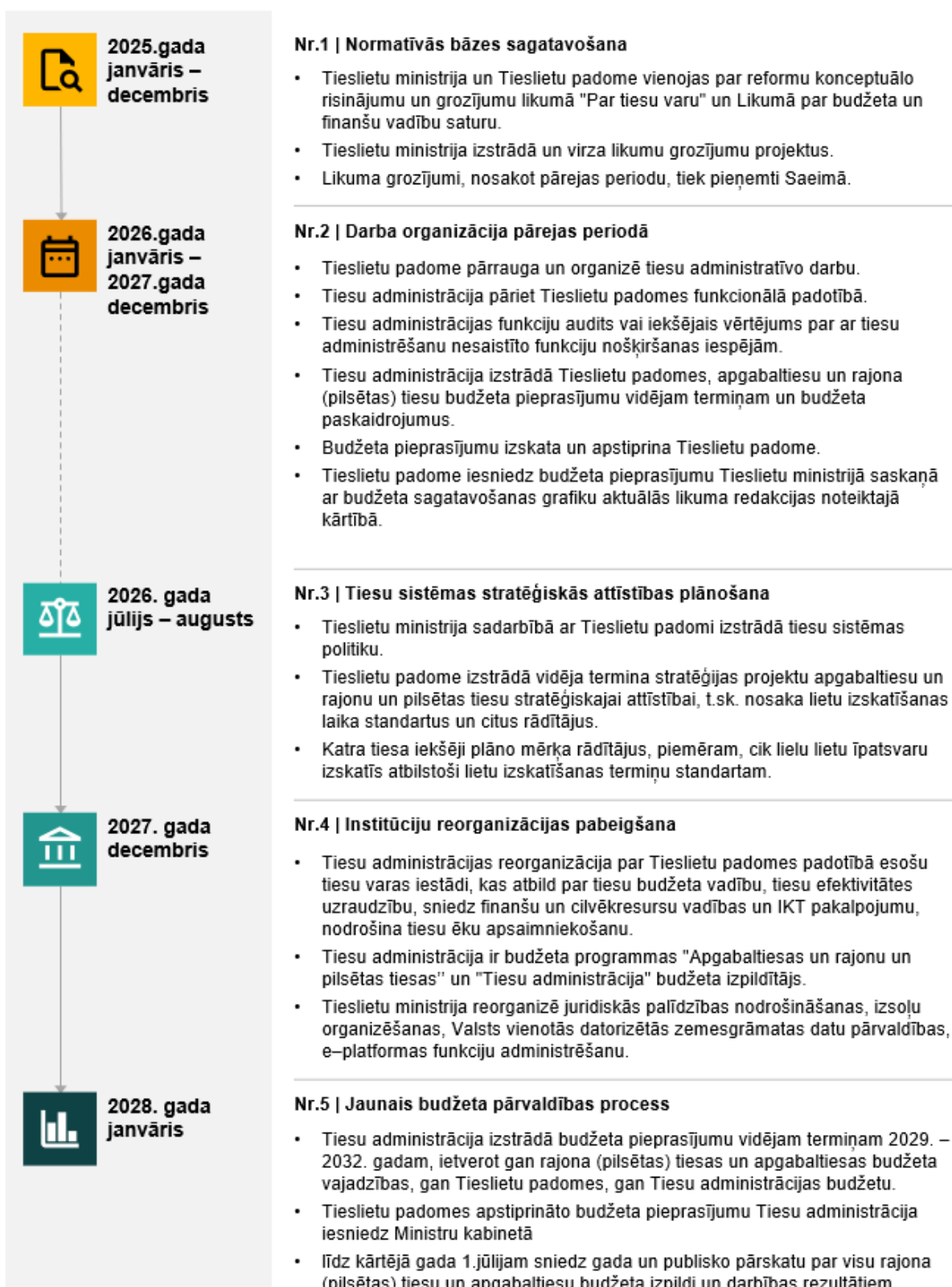
Tiesu administratīvās pārvaldības institucionālā organizācija nākotnē

Tiesas	Tieslietu padome	Tiesu administrācija	Stratēģiskā saskaņotība
- Rajona (pilsētas) tiesa un apgabaltiesas ir tiesu administratīvās pārvaldības pakalpojumu pasūtītājs, kas definē pakalpojumu veidus un uzrauga pakalpojuma kvalitāti. - Tiesas izvirza pārstāvjus dalībai Tieslietu padomē. - Vismaz divas trešdaļas no padomes sastāva veido tiesnešu deleģēti pārstāvji, bet vienu trešdaļu citi tiesu vadības jomā kompetenti speciālisti.	- Vada un koordinē tiesu iestāžu administrēšanu. - Apstiprina Tiesu administrācijas nolikumu un struktūru. - Ieceļ un atlaiž Tiesu administrācijas direktoru. - Nosaka tiesu un Tiesu administrācijas darba organizācijas un savstarpējās sadarbības principus. - Sadarbībā ar tiesu priekšsēdētājiem izstrādā vienotu tiesu sistēmas attīstības stratēģiju.	- Tiesu administrācija ir tiesu iestāde, kura nodrošina nepieciešamos apstākļus tiesvedības veikšanai tiesās un sniedz pakalpojumus tiesām un Tieslietu padomei. - Sagatavo un virza apstiprināšanai rajona (pilsētas) tiesas un apgabaltiesas budžeta pieprasījumu.	- Tieslietu ministrija sadarbībā ar Tieslietu padomi izstrādā tiesu sistēmas politiku. - Tiesu sistēmas darba organizācija un budžeta pārvaldība ir konsolidēta ar tiesu rezultātu vadības sistēmu. - Saskaņoti tiesu sistēmas mērķi ar katras tiesu iestādes darbības rezultātiem.

Tiesu administratīvās pārvaldības reformu laika plānojums

Tiesu administratīvās pārvaldības reformu laika plānojums

Kopsavilkums

Šā ziņojuma mērķis ir atbalstīt Tieslietu padomi, plānojot tiesu institūciju reformas, kas veicinātu tiesu sistēmas darbības efektivitātes paaugstināšanos. Ziņojumā ir aprakstīti tiesu iestāžu reformu mērķi, sagaidāmie rezultāti un nepieciešamie soļi (normatīvā regulējuma, institucionālās, organizatoriskās izmaiņas) rezultātu sasniegšanai.

Mēs esam pateicīgi, ka šī ziņojuma izstrādi, iesaistoties diskusijās un skaidrojot savu pozīciju, atbalstīja augstākās tiesu varas un izpildvaras amatpersonas – Tieslietu padome, it īpaši tās priekšsēdētājs Aigars Strupiņš un priekšsēdētāja vietniece Ilze Celmiņa, Tieslietu ministrijas Valsts sekretāra vietniece tiesu jautājumos Inita Ilgaža un viņas kolēģi, kā arī Tiesu administrācijas direktors Andris Munda un daudzi citi speciālisti. Ziņojuma tapšanā ir izmantoti ieteikumi un apkopoti secinājumi no tiesnešu un tiesu darbinieku aptaujas, ko PwC sadarbībā ar Tieslietu padomes sekretariātu veica 2025. gada martā.

Diskusiju rezultātā ir formulēti šādi tiesu institūciju reformu mērķi:

- Izveidot tādu tiesu pašpārvaldi budžeta un darba nodrošināšanas jautājumos, lai tiesu sistēmas organizācija veicinātu tiesu efektivitātes celšanos un panāktu tiesu kā konstitucionāla orgāna fiskālo neatkarību.
- Izveidot tiesu cilvēkresursu pārvaldības un darba organizācijas modeli, kas veicina efektīvu tiesnešu un tiesu personāla sadarbību, lai tiesvedības procesā sasniegtu maksimālu rezultātu ar optimāliem resursiem.

Tiecoties uz izvirzīto mērķu sasniegšanu, ir nepieciešams,

- pirmkārt, īstenot iestāžu, kas atbild par tiesu darba nodrošināšanu, reformas,
- otrkārt, tiesu budžeta pārvaldības procesa izmaiņas un,
- treškārt, reformas cilvēkresursu plānošanas un vadības jomā.

1. Iestāžu, kas atbild par tiesu darba nodrošināšanu, reformas.

Mērķis: Izveidot neatkarīgu un modernu tiesvedības procesa vajadzībām pielāgotu tiesu administratīvo pārvaldību.

Reformu rezultāts: Tieslietu padomei hierarhiski pakārtots tiesu administrēšanas modelis, kas veicina tiesu sistēmas darba organizācijas pastāvīgu uzlabošanos.

Noteikt, ka

- 1.1. Tieslietu padome pārrauga un organizē tiesu administratīvo darbu.
- 1.2. Tiesu administrācija ir tiesu iestāde, kuras mērķis ir nodrošināt nepieciešamos apstākļus tiesvedības veikšanai tiesās un sniegt pakalpojumus tiesām un Tieslietu padomei.
- 1.3. Tieslietu padome
 - 1.3.1. apstiprina Tiesu administrācijas nolikumu un struktūru;
 - 1.3.2. ieceļ un atlaiž Tiesu administrācijas direktoru;
 - 1.3.3. nosaka tiesu un Tiesu administrācijas darba organizācijas un savstarpējās sadarbības principus.
- 1.4. Tieslietu ministrija sadarbībā ar Tieslietu padomi izstrādā tiesu sistēmas politiku.
- 1.5. Tieslietu padome sadarbībā ar tiesu priekšsēdētājiem izstrādā vienotu tiesu sistēmas attīstības stratēģiju.

2. Tiesu budžeta pārvaldības procesa izmaiņas.

Mērķis: Faktiski nodrošināt un demonstrēt sabiedrībai, ka tiesu sistēma ir brīva no izpildvaras politiskās ietekmes un atbildīgi rīkojas ar tai uzticētajiem valsts budžeta līdzekļiem.

Rezultāts: Izslēgta izpildvaras, kuras lēmumi ir pakļauti tiesas kontrolei, ietekme uz tiesu budžetu un nodrošināta tiesu sistēmas pārskatatbildība.

1. posms (pārejas periods). Daļēji neatkarīga tiesu varas budžeta pārvaldība līdz 2028. gadam.

- 2.1. Noteikt Tiesu administrācijas funkcionālu padotību Tieslietu padomei un institucionālu padotību Tieslietu ministrijai;
- 2.2. Noteikt, ka Tiesu administrācija sagatavo rajonu (pilsētu) tiesu un apgabaltiesu budžeta pieprasījumu projektu, ko apstiprina Tieslietu padome.
- 2.3. Tiesu administrācija Tieslietu padomes apstiprināto budžeta pieprasījumu iesniedz Tieslietu ministrijā.
- 2.4. Tieslietu ministrija, pievienojot Tieslietu ministrijas atzinumu par rajonu (pilsētu) tiesu un apgabaltiesu budžeta pieprasījumiem, iesniedz tos Finanšu ministrijai.

2. posms: Neatkarīga tiesu pašpārvalde un Tieslietu padomes vadīta tiesu varas budžeta pārvaldība no 2028. gada vai, sākot ar brīdi, kad ir noteikts Tiesu administrācijas kā neatkarīgas tiesu iestādes, kuras darbību pārrauga Tieslietu padome, statuss.

- 2.5. Noteikt, ka rajonu (pilsētu) tiesu un apgabaltiesu, Tieslietu padomes un Tiesu administrācijas darbību finansē no valsts budžeta Likuma par budžetu un finanšu vadību noteiktajā kārtībā.
- 2.6. Lai nodrošinātu kompetentu rajonu (pilsētu) tiesu un apgabaltiesu budžeta pārvaldības procesu un nepieļautu tiesu pašizolāciju, mainīt Tieslietu padomes sastāvu tādējādi, ka divas trešdaļas no Tieslietu padomes locekļiem ir tiesneši, viena trešdaļa lēmējvaras un izpildvaras amatpersonas, kā arī sabiedrības pārstāvji, kuri ir kompetenti budžeta un finanšu vadības jautājumos. Visiem Tieslietu padomes locekļiem ir valsts amatpersonas statuss.
- 2.7. Tiesu administrācija sagatavo, iesniedz un nodrošina likumā noteikto pārskatu publisku pieejamību.
- 2.8. Līdz kārtējā gada 30. aprīlim Tiesu administrācija iesniedz attiecīgajām Saeimas komisijām informāciju par rajonu (pilsētas) tiesu un apgabaltiesu, Tieslietu padomes un Tiesu administrācijas darbības mērķiem un rezultātiem, iepriekšējā gada budžeta izpildi, sasniegtajiem rezultātiem atbilstoši izlietotajiem resursiem, ieguvumu sabiedrībai un ietekmi uz tiesu sistēmas turpmāko finansēšanu vidējā termiņā.
- 2.9. Katru gadu budžeta izpildes pārskata pielikumā Tiesu administrācija
 - 2.9.1. ietver informāciju par pārskata gada darbības rezultātu un attīstības stratēģijā izvirzīto mērķu izpildi vai sasniegšanas pakāpi pārskata periodā;
 - 2.9.2. sniedz informāciju par rajonu (pilsētas) tiesu un apgabaltiesu snieguma (rezultatīvajiem) rādītājiem, kas sasniegti ar pārskata periodam piešķirtajiem finanšu līdzekļiem (salīdzina plānoto rādītāju vērtību ar rādītāja faktisko izpildi, norādot novirzi no plānotās vērtības (procentos) un rādītāja neizpildes iemeslus, un norāda plānotā rādītāja interpretāciju, kā arī izmaksu efektivitātes novērtējumu);

2.9.3. ietver informāciju par valsts budžeta likuma paskaidrojumos noteikto rezultatīvo rādītāju izpildi pārskata periodā.

2.10. Tiesu priekšsēdētāji ar Tiesu administrācijas atbalstu izstrādā tiesas stratēģiju un nosaka tiesas snieguma (rezultatīvos) rādītājus, plāno to sasniegšanu ar pārskata periodam piešķirtajiem finanšu līdzekļiem. Līdz kārtējā gada 15. janvārim tiesas priekšsēdētājs iesniedz Tieslietu padomei informāciju par rajonu (pilsētas) tiesu un apgabaltiesu darbības mērķiem un rezultātiem, salīdzina plānoto rādītāju vērtību ar rādītāja faktisko izpildi, norādot novirzi no plānotās vērtības (procentos) un rādītāja neizpildes iemeslus.

3. Tiesu cilvēkresursu pārvaldības reformas.

Mērķis: Izveidot tādu cilvēkresursu pārvaldības modeli, kas ļauj uzlabot tiesvedības procesa efektivitāti un paaugstināt tiesu veikspēju.

Reformu rezultāts: Tiesas cilvēkresursu pārvaldības modelis veicina tiesu sistēmas darba organizācijas pastāvīgu uzlabošanu.

3.1. Pārskatīt tiesu sistēmas cilvēkresursu pārvaldības politikas pamatprincipus.

3.1.1. Pārcelt atbildību par tiesu darba organizēšanu no izpildvaras uz tiesu varu.

3.1.2. Nošķirt tiesneša palīga amata veidus atkarībā no tiesneša palīgam uzticētā atbildības apjoma un tiesneša palīgam izvirzītajām kvalifikācijas prasībām.

3.1.3. Paaugstināt tiesas darbinieku veikspēju, veicot tiesas darbinieku funkciju centralizāciju.

1. Projekta mērķis un sagaidāmie rezultāti

1.1. Projekta mērķis un sasniedzamais rezultāts

Pakalpojumu līguma vispārējais mērķis	
	Sekmēt institucionālās, administratīvās un izaugsmi veicinošas strukturālās reformas Latvijā saskaņā ar Regulu (ES) 2021/240, ar ko izveido tehniskā atbalsta instrumentu (TAI regula) 3. pantu.
Pakalpojumu līguma īpašais mērķis	
	Palīdzēt valsts iestādēm uzlabot to spēju izplānot, grozīt, īstenot un pārskatīt reformas saskaņā ar TAI regulas 4. pantu.
Projekta rezultāti ¹	
	Rezultāts Nr.1: Tiesu sistēmas darbības efektivitātes celšanai nepieciešamo institucionālo reformu ceļa kartes izstrāde.
	Rezultāts Nr.2: Statistikas datus balstīta tiesu sistēmas darba efektivitātes novērtēšanas modeļa (metodikas) izstrāde un adaptācija.

Rezultātu sasniegšana un šā līguma ilgtermiņa ietekmes veicināšana lielā mērā ir atkarīga no Latvijas veiktajiem konkrētajiem turpmākiem pasākumiem un sasniedzamo rezultātu īstenošanas un turpmākās izpildes, kā arī no plašākiem politikas nosacījumiem, kas nav Eiropas Komisijas un līgumslēdzēja kompetencē. Šāda pārraudzība un īstenošana ir tikai un vienīgi Latvijas kompetencē.

1.2. Nodevuma mērķi un veicamie uzdevumi

Projekta ceturtā nodevuma “Ieteikumi institucionālajām reformām, kas veicinātu tiesu sistēmas darbības efektivitāti un budžeta līdzekļu izlietojumu” mērķis un ziņojuma ietvaros veicamie uzdevumi izriet no iepirkuma tehniskās specifikācijas, kas ir līguma starp Eiropas Komisijas SG REFORM un PwC neatņemama sastāvdaļa.

Tieslietu padomes stratēģija 2021.-2025. gadam paredz pārņemt Latvijas tieslietu sistēmas administratīvo vadību. Tas ietver arī lietu svēršanas modeļa izstrādi un tiesu iestāžu efektivitātes novērtēšanu, kas ir būtisks priekšnoteikums jebkādam turpmākām institucionālajām reformām.

Institucionālo reformu, pie kurām šobrīd strādā Tieslietu padome, mērķis ir veicināt tiesu iestāžu darbības efektivitāti, nodrošinot ātru un godīgu lietu izskatīšanu atbilstoši sabiedrības pieprasījumam, kā arī atbildīgu valsts budžeta līdzekļu izlietojumu.

Paredzamās reformas pamatā ir tiesnešu optimālā skaita noteikšana valstī, kā arī optimālais tiesnešu sadalījums starp tiesu iestādēm, ņemot vērā Latvijas ģeogrāfiskos, demogrāfiskos un institucionālos faktorus.

¹ Mērķa sasniegšana nav tikai līgumslēdzēja atbildība un būs daļēji atkarīga no Latvijas rīcības. Paredzams, ka Latvija, cieši iesaistījies līguma īstenošanā un konsultējusies ar līgumslēdzēju iestādi par visiem nodevumu projektiem, ar savu iekšējo mehānismu palīdzību apstiprinās nodevumus un īstenošanas gala nodevumus ietvertos darbu.

Ziņojuma mērķis

Atbalstīt Tieslietu padomi tās darbā pie tiesu institūciju reformas, **aprakstot mērķus un sagaidāmos rezultātus un nepieciešamos soļus** (likumdošanas, institucionālās, organizatoriskās izmaiņas) rezultātu sasniegšanai.

Ziņojuma sagatavošanā veicamie uzdevumi

Uzdevumi:

- 1) Sagatavot tiesu iestāžu administratīvas vadības reformu ceļa karti, kas ietver:
 - Esošo projektu priekšlikumu projektu un politikas dokumentu izvērtēšana par reformu, kuras mērķis ir stiprināt Tieslietu padomes lomu;
 - Priekšlikums iespējamām izmaiņām tiesu institucionālajās struktūrās, ar mērķi nodrošināt optimālu tiesnešu skaitu katrā tiesā;
 - Tiesnešu palīgu statusa maiņas ietekmes izmaksu un ieguvumu analīze (cilvēkresursu plānošana un pienākumu sadale);
 - Ieteikumi likumdošanas/institucionālam risinājumam, lai nodrošinātu, ka tiesu budžets tiek aprēķināts, balstoties uz faktiskajām tendencēm un sabiedrības vajadzībām;
 - Ieteikumi, kā optimizēt esošās iekšējās un juridiskās procedūras/ IT risinājumi/ cilvēkresursu investīcijas, lai veicinātu efektīvāku tiesu sistēmas darbību ikdienā.
- 1) Organizēt semināru ar saņēmēju, SG REFORM un attiecīgajām ieinteresētajām personām, lai apspriestu institucionālo reformu ceļa karti.

1.3. Mūsu pieeja

Šis ir projekta 4. nodevums, kura saturs balstās uz iepriekš veikto analītisko darbu

- 1) Sākotnējā analīze:
 - a. Ievada ziņojums, kurā izklāstītas galvenās projekta aktivitātes un izmantotā metodoloģija.
 - b. Analītiskais ziņojums, kurā veikta pašreizējās situācijas analīze, labās prakses izpēte un salīdzinošā analīze.
- 2) Intervijās un darbsemināros iegūtās informācijas analīze, kas papildina un precizē iepriekš minēto analīzi, lai sadarbībā ar ieinteresētajām pusēm sagatavotu pārejas plānu no pašreizējās situācijas uz vēlamo nākotnes stāvokli.

Ieteikumi institucionālajām reformām, kas veicinātu tiesu sistēmas darbības efektivitāti un budžeta līdzekļu izlietojumu, ir izstrādāti, izvērtējot esošo situāciju atbilstoši kritērijiem, kas noteikti darba uzdevumā un uzskaitīti Eiropas Padomes Komisijas tiesu darba efektivitātei (CEPEJ) tiesu sistēmas laika menedžmenta rīkos², it īpaši atjaunotajās Tiesu laika menedžmenta Saturna vadlīnijās³. Ieteikumi ir izstrādāti, ņemot vērā iepriekšējā ziņojumā identificēto Latvijas praksi, kā arī labāko praksi citās valstīs. Izpētes veikšanai un ziņojuma sagatavošanai izmantotas šādas pētījuma metodes:

1. tabula. Ziņojuma izstrādē izmantoto metožu pārskats.

Metode	Apraksts
Literatūras izpēte	Dokumentu apkopošana un sistemātiska analīze (sekundāro datu analīze, t.sk. publiski pieejamie dokumenti un dati, normatīvais regulējums, PwC zināšanu datu bāze), veicot Latvijas un ārvalstu prakses analīzi.

² CEPEJ. CEPEJ tools on judicial time management. Pieejams: <https://www.coe.int/en/web/cepej/saturn-tools>.

³ European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ). Revised SATURN Guidelines for Judicial Time Management. Pieejams: <https://rm.coe.int/cepej-2021-13-en-revised-saturn-guidelines-4th-revision/1680a4cf81>.

Metode	Apraksts
Intervijas	Intervijas ar atsevišķiem ieinteresēto pušu pārstāvjiem tika organizētas kā neatņemama informācijas apkopošanas procesa sastāvdaļa 3. nodevuma ietvaros, lai apzinātu pašreizējo sistēmu un nepieciešamos uzlabojumus. Metode tika izmantota, lai iegūtu papildu informāciju ārvalstu un Latvijas prakses novērtēšanai. Izstrādātās rekomendācijas balstās uz intervijās paustajām atziņām.
Statistikas datu analīze	Aprakstošās statistikas analīze aptvēra datu iegūvi, apkopošanu, grupēšanu un grafisko attēlošanu, koncentrējoties uz pamata statistisko rādītāju aprēķināšanu un datu kopas iekšējās struktūras un raksturlielumu identificēšanu. Analīzē izmantoti dati no Eiropas Savienības (ES) un Latvijas oficiālajām statistikas datubāzēm, kā arī Tieslietu padomes un Tiesu administrācijas sniegtie dati.
Diskusijas (darbsemināri)	Diskusijas ar plašāku ieinteresēto pušu grupu pārstāvjiem, lai, balstoties uz esošās situācijas par tiesu varas budžeta un cilvēkresursu plānošanas nepilnību izpēti, sadarbībā ar ieinteresētajām pusēm sagatavotu pārejas no pašreizējās uz vēlamo nākotnes situāciju plānojumu. Diskusijas notika 2025. gada 19. un 21. janvārī, 21. un 28. maijā.
Gadījumu analīze	Gadījumu analīze tika izmantota, lai iegūtu iespējami pilnīgu izpratni par ārvalstu labo praksi, meklējot atbildes uz jautājumiem “kā?”, “kādā veidā?” un “kāpēc?”. Atbilstoši 3. nodevuma ietvaros veiktajam labās prakses pārskatam, kurā tika atlasītas trīs valstis: Igaunija, Nīderlande un Somija, izstrādātās rekomendācijas ir veidotas, ņemot vērā identificēto labo praksi, it īpaši tiesu budžeta pārvaldības jomā.

Ziņojuma sagatavošanā tika izmantota projektam pielāgota “**PwC Transform**” metodoloģija, kas sīkāk aprakstīta 3. nodevumā.

2. Iestāžu, kas atbild par tiesu darba nodrošināšanu, reformas

2.1. Reformu nepieciešamība

1) Latvijā nepastāv faktiskā tiesu pašpārvalde budžeta un darba organizēšanas un nodrošināšanas jautājumos, kas negatīvi ietekmē tiesu neatkarību un tiesu darbības efektivitāti

Nav īstenots sākotnēji iecerētais tiesu pašpārvaldes modelis un ir notikusi atkāpšanās no virzītānās uz tiesu pašnoteikšanos administratīvajos jautājumos. Tieslietu ministrija vēl arvien ir vadošā valsts pārvaldes iestāde tiesu administrēšanā.⁴ Kā Latvijas Republikas Satversmes komentāros norāda Veronika Krūmiņa⁵: “pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas viens no lielākajiem tiesu varas un izpildvaras konfliktiem saistāms tieši ar tiesu organizatorisko vadību.”⁶

Tiesu administrācijas koncepcijā (turpmāk – Koncepcija), ko pieņēma jau 2003. gadā, bija paredzēts⁷, ka no 2005. gada 1. janvāra Tieslietu padome kļūst par neatkarīgu Satversmē noteiktu institūciju, kas pārstāv tiesu varu. Tika plānots, ka Tiesu administrācija pāriet Tieslietu padomes padotībā.

Koncepcijā ietvertie risinājumi īstenoti tikai daļēji – tika izveidota gan Tieslietu padome, gan Tiesu administrācija, kas pārņēma no Tieslietu ministrijas galvenās tiesu darba nodrošināšanas funkcijas, bet Tiesu administrācija netika nodota Tieslietu padomes padotībā. Tieslietu padomei nav noteikts atsevišķs iestādes statuss, lai tā savas kompetences ietvaros varētu rīkoties ar finanšu līdzekļiem. Līdz ar to netika sasniegts Koncepcijas mērķis izveidot neatkarīgu tiesu pašpārvaldi. Tikai daļēji tika atrisināta koncepcijā identificētā problēma, ka Latvijas tiesas joprojām ir ļoti atkarīgas no izpildvaras.

Ministru kabineta 2003. gada rīkojums nr.547 noteica, ka pāreja uz tiesu pašpārvaldi tiek veikta pakāpeniski turpmāk norādītajos posmos:

Koncepcijas īstenošanas posmi	Izpildes termiņš	Komentāri par izpildi
1.posms. Notiek Tieslietu ministrijas reorganizācija un Tiesu administrācijas kā Tieslietu ministrijas padotībā esošas institūcijas izveidošana.	No 2004.gada 1.janvāra	Izpildīts plānotajā termiņā ⁸
2.posms. Tiesu administrācija pārņem (<i>aut. piez.</i> no Tieslietu ministrijas) galvenās tiesu darba nodrošināšanas funkcijas	No 2004.gada 1.aprīļa	Daļēji, jo Tieslietu ministrijai ir saglabāts vadošās valsts pārvaldes iestādes tiesu administrēšanā statuss ⁹
3.posms. Tiek izveidota tiesu darba nodrošināšanas un Tiesu administrācijas koordinējošā institūcija - Tieslietu padome	No 2004.gada 1.maija	03.06.2010. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 01.08.2010., mainot plānoto Tieslietu padomes sastāvu
4.posms. Tieslietu padome kļūst par neatkarīgu <u>Satversmē</u> noteiktu institūciju, kas pārstāv un vada tiesu varu. Tiesu administrācija pāriet Tieslietu padomes padotībā	No 2005.gada 1.janvāra	Nav izpildīts

⁴ Likuma “Par tiesu varu” 107. panta pirmā daļa.

⁵ Raksta tapšanas laikā Augstākās tiesas senatore

⁶ Veronika Krūmiņa. Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VI nodaļa. Tiesa. 10. Tiesu pārvaldība.

⁷ Ministru kabineta 2003. gada 28. augusta rīkojums Nr.547 “Par Tiesu administrācijas koncepciju” Pieejams:

<https://likumi.lv/ta/id/78433-par-tiesu-administracijas-koncepciju>. Ar Ministru kabineta 2008.gada 8.jūlija rīkojumu Nr.397

“Par Ministru kabineta 2003.gada 28.augusta rīkojuma Nr.547 “Par Tiesu administrācijas koncepciju” atzīšanu par spēku zaudējušu” koncepcija zaudēja spēku.

⁸ Ministru kabineta 2003. gada 16. decembra noteikumi Nr.720 “Tiesu administrācijas nolikums”

⁹ Likuma “Par tiesu varu” 107. panta pirmā daļa.

Rezultātā nav pilnībā atrisinātas Konceptijā uzskaitītās problēmas¹⁰:

- (tiesas) pakļautas izpildvarai un atkarīgas no tās visās lietās, ieskaitot finansējumu un administratīvo atbalstu;
- Latvijā joprojām pastāv izpratne par tiesu varu kā valsts sektoru, kas ir jāvada, jāpārvalda un jāuzrauga, kas ir kavējis izveidot izpratni par tiesu kā atsevišķu, neatkarīgu un vienlīdzīgu valsts varas atzaru.

Pamatojums tam, ka Konceptijā piedāvātie risinājumi jāievieš pa posmiem, Konceptijā norādīts, ka: "Ņemot vērā pašreizējo sabiedrības neuzticību tiesu sistēmai, ilgstoši zemo tiesneša profesijas prestižu, kas saistīts ar neatbilstošu atalgojumu, sliktiem darba apstākļiem un vājo tehnisko nodrošinājumu, pastāv bažas, ka ļoti straujas un pilnīgas neatkarības piešķiršana var novest pie tiesu pašpārvaldes pārspīlētas noslēgtības, kā arī pretošanās pārmaiņām un atbildīgumam. Uz to norādījuši arī ES eksperti¹¹. Turklāt, sākotnēji mērķa realizācijai būtu nepieciešami daudz lielāki budžeta izdevumi."

Līdz ar to secināms, ka priekšnoteikums, lai tiesu vara iegūtu tiesības uz pašnoteikšanos finansējuma un darba organizēšanas jautājumos, ir tiesu varas gatavība nodrošināt atbildīgu rīcību ar budžeta līdzekļiem, efektīvu un ekonomisku to izlietošanu atbilstoši paredzētajiem mērķiem.

2) Laika gaitā zaudēts Tiesu administrācijas un daļēji arī Tieslietu padomes kompetences fokuss uz tiesu darba nodrošināšanu

Pretēji plānotajam Tiesu administrācijas un daļēji arī Tieslietu padomes kompetence papildināta ar uzdevumiem, kas ir ārpus rajona (pilsētas) tiesu un apgabaltiesu darba nodrošināšanas jomas.

Atšķirībā no sākotnējās koncepcijas, kas paredzēja, ka Tiesu administrācija pārņems funkcijas, kas saistītas ar tiesu administratīvā darba organizēšanu un nodrošināšanu, laika gaitā Tiesu administrācijas kompetence ir paplašināta. No 2024. gada 1. janvāra¹² Tiesu administrācijai ir uzticēts apsaimniekot līdzekļus, kas paredzēti juridiskajai palīdzībai. Šā apvienošana tika pamatota ar mērķi efektīvizēt valsts pārvaldes iestāžu darbību¹³. Paplašinoties Tiesu administrācijas funkciju lokam, tās nonākšana Tieslietu padomes pakļautībā kļūst faktiski neiespējama.

Tādas Tieslietu padomes funkcijas kā viedokļa sniegšana par augstāko tiesu varas amatpersonu amata kandidātiem un ģenerālprokurora amata kandidātu izvirzīšana ir ārpus rajona (pilsētas) tiesu un apgabaltiesu darba nodrošināšanas jomas. Arī Tieslietu padomes sastāvs ir paplašināts, salīdzinot ar Tiesu administrācijas koncepcijā noteikto, ar locekļiem, kas, lai arī ir saistīti ar tieslietu sistēmu nav tieši saistīti ar tiesu darbību, ar kuru darba organizēšanu būtu jānodarbojas padomei (skat. 2. pielikumu).

Minēto procesu rezultātā ir nepieciešama tiesu darba nodrošināšanas funkciju nošķiršana no citām ar tiesu administrēšanu nesaistītām funkcijām, kas pašlaik tiek izmantots kā arguments nepieciešamo pilna apmēra reformu atlikšanai.

Nododot pilnu atbildību par tiesu administrēšanu Tieslietu padomei, vēl vairāk nekā šobrīd izgaismots, ka **Tieslietu padomes sastāvā esošie likumā nosaukti patstāvīgie locekļi pēc ieņemtā amata pienākumiem lielākoties nav tieši saistīti ar rajona (pilsētu) tiesu un apgabaltiesu darba organizācijas** (tiesu administrēšana un budžetēšana) **jautājumiem** (skatīt. 2.pielikumu). Par daļību Tieslietu padomes darbā viņi nesaņem atbildību, tādēļ nav

¹⁰ Tiesu administrācijas koncepcija. Pieejams: <https://polsis.mk.gov.lv/documents/845>

¹¹ Konceptijā minētais avots: Atvērtās sabiedrības institūts.Pirmsiestāšanās Eiropas Savienībā monitoringa ziņojums: Tiesu kapacitāte, 2002.

¹² Ministru Kabineta 2023. gada 14. jūlija rīkojums Nr. 434 "Par Juridiskās palīdzības administrāciju".

¹³ Tiesību akta projekta "Grozījumi Ministru kabineta 2022. gada 20. septembra noteikumos Nr. 585 "Tiesu administrācijas nolikums"" anotācija. Pieejams: <https://taportals.mk.gov.lv/annotation/1aa333fc-7b8a-4ee5-beef-9994a323b5f9>

iespējams pieprasīt iedzīlīnāšanos jautājumos, kas ir ārpus viņu kompetences jomas, piemēram, tiesu budžeta plānošanā. Turklāt uz ierobežoto valsts budžeta finansējumu pretendē vairākas Tieslietu padomē pārstāvētās institūcijas – Augstākā tiesa, Satversmes tiesa, Ģenerālprokuratūra, 8 rajona (pilsētu) tiesu un 6 apgabaltiesu iestādes, bet lēmumu pieņemšana budžeta un finanšu vadības jautājumos paredzēta tikai attiecībā uz rajona (pilsētu) tiesām un apgabaltiesām.

3) Funkcionālā dublēšanās, Tieslietu padomei dalot atbildību ar tieslietu ministru tiesu darba nodrošināšanas vadībā

Tieslietu ministrija, paturot savā kompetencē atbildību par Tiesu administrācijas darbības uzraudzību, funkcionāli dublē Tieslietu padomes uzdevumu izpildē nepieciešamo sadarbību ar Tiesu administrāciju.

Kopumā tiesu sistēmas pārvaldība Latvijā ir sadrumstalota un tai ir vairāki organizatoriski centri: daudzus darba organizācijas jautājumus nodrošina vai nu Tieslietu padome, vai arī izpildvara Tieslietu ministrijas, tieslietu ministra vai Tiesu administrācijas personā. Tādējādi par procesu organizāciju un resursiem atbild tie, kas neatbild par procesuālā taisnīguma nodrošināšanu tiesās un tiesvedības procesa gala rezultātu – paši tiesneši. Iekšējo procesu vadības nošķiršana starp tiesu un tiesu administrāciju vadības literatūrā tiek uzskatīta par neoptimālu, kā arī ir potenciāls organizatoriskās kavēšanās iemesls, jo tiesas iekšējo lēmumu pieņemšanai ir nepieciešams veikt pārāk daudz procesa soļu.

Lai uzlabotu darba efektivitāti un sniegtu jēgpilnu profesionālu atbalstu tiesnešiem juridiskajā darbā, ir jāvienkāršo tiesu varas pārvaldības modelis. Vēlamākais risinājums būtu integrēt tiesu varas organizatoriskās vienības un citas iesaistītās puses vienotā hierarhiskā ietvarā, kuru pilnībā vadītu tikai Tieslietu padome. Tas no vienas puses nodrošinātu konsultācijas un sadarbību ar citiem būtiskiem partneriem, tai skaitā lēmējvarā un izpildvarā. No otras puses, tas ļautu tiesu varai ar Tiesu administrācijas un Tieslietu padomes atbalstu darboties kā vienai vienībai ar vienotiem mērķiem.

Pareizas pārvaldības principi pieprasa, lai tiem, kas ir atbildīgi par galaprodukta radīšanu, būtu tiesības lemt, kādā veidā izpildīt tiem uzdotos uzdevumus. Lai tiesas varētu uzņemties atbildību par tiesvedības pakalpojuma sniegšanu visefektīvākajā veidā, tām būtu jāpiešķir pilnvaras pārvaldīt savu personālu un budžetu. Pašlaik tiesām nav noteikta budžeta vai pietiekamas rīcības brīvības vadīt vai algot tiesas personālu. Personāla kvalitāte un viņu nodarbinātības nosacījumi ietekmē tiesas spēju pildīt savu lomu gan kā tiesas iestādei, gan kā pakalpojumu sniedzējam. Vienlaikus jāņem vērā, ka darbības kvalitātes uzlabošana var pārmērīgi celt izmaksas, tādēļ Tieslietu padomei ir jānodrošina izmaksu sabalansēšanas ar efektivitāti uzraudzība, veicot sistemātisku tiesu darbības rezultātu analīzi un nosakot optimāli nepieciešamo resursu robežvērtības.

Izpildvaras līdzdalības mazināšana būtu ieteicama tādos tiesu varas pārvaldības jautājumos kā

(1) tiesu sistēmas attīstības plānošana un stratēģijas izstrāde, jo svarīgākos darbības stratēģiskos virzienus var noteikt un īstenot tikai pati tiesu vara;

(2) tiesu darba organizācija, izdodot iekšējos normatīvos aktus par tiesu organizatoriskās vadības jautājumiem un vakantas tiesneša amata vietas pārcelšana tiesas darbības teritorijas ietvaros.

4) Tieslietu padomei nav budžeta pārvaldībai nepieciešamās administratīvās kapacitātes

Neiegūstot tiesības vadīt Tiesu administrāciju, Tieslietu padomei nav kapacitātes vadīt tiesu varas administratīvos procesus un pārvaldīt rajona (pilsētas) tiesu un apgabaltiesu budžetu. Uz to norāda, piemēram, tas, ka Tieslietu padomes pastāvīgajam loceklim (amatpersonai) ir

tiesības dalībai Tieslietu padomes sēdē pilnvarot citu personu¹⁴. Šīs tiesības tiek regulāri izmantotas, ievērojot amatpersonu noslodzi un aizņemtību.

Pastāvošās Tieslietu padomes darba operativitātes problēmas un tas, ka padomes sastāvā ir liels skaits augsta līmeņa amatpersonu, kas nav nodarbinātas rajona (pilsētu) tiesās un apgabaltiesās, kuru budžeta un finanšu vadību plānots uzraudzīt, rada akūtu nepieciešamību pārskatīt Tieslietu padomes sastāvu un atbildības jomas.

Tieslietu padomes administratīvās vadības spēju var nodrošināt tikai tad, ja tai ir ar likumu noteiktas pilnvaras pilnībā uzraudzīt un kontrolēt Tiesu administrācijas darbu. Tieslietu padomes atbildībā ir jābūt visiem ar Tiesu administrācijas vadītāja atļauju, darba uzdevumu došanu un novērtēšanu saistītiem jautājumiem. Tieslietu padomei ir jāapstiprina Tiesu administrācijas stratēģija un budžets, jāuzrauga plānu izpilde.

Neskaidrība par Tieslietu padomes sastāvu, tai pārņemot budžeta plānošanas un finanšu vadības jautājumus, ietekmē piemērotākā pārvaldības mehānisma izveidi.

5) Tiesu iestādēm nav uzticēta saprātīga pašnoteikšanās administratīvajos jautājumos, lai tiesas varētu uzņemt pilnu atbildību par tiesu efektivitātes nodrošināšanu

Tiesu iestāžu pārvaldībā pastāv organizatoriskas padotības Tieslietu padomei vai tieslietu ministram, arī Tiesu administrācijai pazīmes. Daļa tiesas iestādes atbildības jautājumu ir citu iestāžu kompetencē, piemēram, visi tiesas iestādes budžeta plānošanas un izlietošanas jautājumi ir Tiesu administrācijas pārziņā.

Likumā noteikts, ka Tiesu administrācija organizē un nodrošina rajonu (pilsētu) tiesu, apgabaltiesu administratīvo darbu¹⁵, rīkojas ar tiesu budžeta līdzekļiem, nodrošina mērķtiecīgu un efektīvu valsts budžeta līdzekļu izlietojumu¹⁶. Līdz ar to Tiesu administrācija ir ne tikai vienotais pakalpojumu centrs tiesām analogiski kā tas ir citās valstīs, bet arī rajona (pilsētas) tiesu un apgabaltiesu budžeta izpildītājs, kas Likuma par budžetu un finanšu vadību izpratnē ir no budžeta finansētu institūciju vadītājs¹⁷ un faktiskais administratīvā darba organizators. Savukārt tiesu priekšsēdētājiem ir uzdots vadīt un organizēt tiesu iestādes darbu¹⁸, bet ir ierobežotas pilnvaras patstāvīgi plānot tiesu iestādes budžeta izlietojumu, noteikt atbalsta personāla veidu un skaitu; lemt par tiesnešu atvaļinājumu¹⁹ vai piedalīties tiesneša novērtēšanā.

Viens no neefektivitātes cēloņiem tiesu varā ir apstākļi, ka resursus sadala tie, kas neatbild par tiesvedības rezultātu. Rezultātā centralizētā resursu pārvaldība ir radījusi situāciju, ka resursu izmantotāji – tiesas, drošības pēc pieprasa rezerves resursus, kas var novest pie resursu dīkstāves. Piemēram, Tiesu administrācijas koplietotais pakalpojums tiesām ir tiesas sēžu sekretāru centralizēta nodrošināšana. Tā rezultātā katram pirmās instances tiesnesim ir savs atsevišķs tiesas sēžu sekretārs. Pieaugot rakstveida procesu īpatsvaram, vajadzība pēc tiesas sēžu sekretāra pakalpojumiem attiecīgajā tiesas iestādē var kristies, bet darba organizēšanas pārskatīšana formāli ir Tiesu administrācijas pārziņā. Līdz ar to unificētā pieeja personālvadības jomā ir pārāk robusta, lai atbilstu visu tiesu iestāžu iekšējām organizatoriskajām vajadzībām, un ir neefektīva – jo prasa veikt daudz vairāk iekšēju administratīvu procedūru, nekā tad, ja katra tiesu iestāde būtu patstāvīga organizatoriskajos jautājumos.

¹⁴ Likuma "Par tiesu varu" 89.³ panta piektā daļa.

¹⁵ Likuma "Par tiesu varu" 107.¹ panta pirmā daļa.

¹⁶ Likuma "Par tiesu varu" 107.¹ panta otrās daļas 15. un 19. apakšpunkts.

¹⁷ Likuma par budžetu un finanšu vadību I. nodaļa

¹⁸ Likuma "Par tiesu varu" 33. panta pirmā daļa, trešās daļas 4¹ apakšpunkts un 40. panta pirmā daļa.

¹⁹ Citās valstīs atvaļinājumu rīkojumu izdošana netiek attiecināta uz tiesnešiem. Tiesnešiem kā neatkarīgām amatpersonām ir jāapzinās savas prombūtnes ietekme uz pārējo tiesas sastāvu, tiesvedības procesiem, jāinformē kolēģi un tiesa par savu darba laiku un prombūtni, bet netiek noteikts pienākums ievērot dažādus administratīvos rīkojumus.

2.2. Mērķis

Neatkarīga un modernu tiesvedības procesa vajadzībām pielāgota tiesu administratīvā pārvaldība.

2.3. Nepieciešamās izmaiņas:

Noteikt, ka

1. Tieslietu padome pārrauga un organizē tiesu iestāžu administratīvo darbu.
2. Tiesu administrācija ir Tieslietu padomes padotībā esoša tiesu iestāde, kuras mērķis ir nodrošināt nepieciešamos apstākļus tiesvedības veikšanai tiesās un sniegt pakalpojumus tiesām un Tieslietu padomei.
3. Tieslietu padome
 - 3.1. apstiprina Tiesu administrācijas nolikumu un struktūru;
 - 3.2. ieceļ un atlaiž Tiesu administrācijas direktoru;
 - 3.3. nosaka tiesu un Tiesu administrācijas darba organizācijas un savstarpējās sadarbības principus.
4. Tieslietu ministrija sadarbībā ar Tieslietu padomi izstrādā tiesu sistēmas politiku.
5. Tieslietu padome sadarbībā ar tiesu priekšsēdētājiem izstrādā vienotu tiesu sistēmas attīstības stratēģiju.
6. Pārejas periods

2.4. Risinājuma apraksts:

Izvērtējot citu valstu pieredzi un Latvijā pastāvošos institucionālos pārvaldības modeļus, ir secināms, ka priekšroka dodama tādām institucionālajām modelim, kas atbilst šādiem kritērijiem:

- 1) Izveidots viens vadības centrs – Tieslietu padome, kas vada un koordinē tiesu iestāžu administrēšanu.
- 2) Vismaz divas trešdaļas no Tieslietu padomes sastāva veido tiesnešu deleģēti pārstāvji;
- 3) Pastāv **skaidras pakļautības attiecības** starp uzdevumu devēju tiesu administratīvajos jautājumos – Tieslietu padomi, un izpildītāju – Tiesu administrāciju, kas kā administratīva tiesu iestāde ir pakļauta Tieslietu padomei;
- 4) Rajona (pilsētas) tiesa un apgabaltiesas Tieslietu padomes vadībā ar Tiesu administrācijas atbalstu darbojas kā viena organizatoriskā vienība ar hierarhiski **saskaņotiem mērķiem** un darbības rezultāta rādītājiem.
- 5) Lai vadītu tiesu efektivitātes celšanu pēc būtības, tiesu sistēmas **budžeta pārvaldība** ir **konsolidēta ar tiesu rezultātu** vadības sistēmu, kas pašlaik ir nošķirta divās dažādās institūcijās – Tieslietu ministrijā un Tieslietu padomē.

Latvijā pakāpeniski tiek ieviests uz rezultātiem balstīts finansējums un notiek budžeta pārvaldības sasaistīšana ar institucionālo sniegumu.

Plānojot pārmaiņas tiesu budžeta pārvaldībā, ir nepieciešams izveidot ne vien jaunu budžeta pārvaldības modeli, bet arī, ņemoties atbildību par efektīvu un lietderīgu tiesu varas budžeta izlietojumu, ieviest darbības rezultātu vadības sistēmu. Tā paredzēta tiesu, ne individuālu tiesnešu darbības rezultātu vērtēšanai. Sistēmas mērķis ir uzraudzīt un pilnveidot tiesu darbības efektivitāti, vienlaikus neapdraudot individuālu tiesnešu neatkarību.

Tieslietu ministrijas budžeta pieprasījumus laika posmā no 2018. – 2024. gadam ir uzkrāti vairāki desmiti tiesu sistēmas rezultatīvo rādītāju (skat. Analītiskā ziņojuma 9. pielikumu), kas

aptver dažādus rajonu (pilsētas) tiesu un apgabaltiesu darbības un tiesvedības aspektus. Budžeta paskaidrojumos uzkrāto rezultātīvo rādītāju sasniegšanas analīze liecina, ka parasti tiesu sistēma nesasniedz visas plānotās rādītāju vērtības. Iespējams, ka izvirzīto rezultātu rādītāju sasniegšana nav tik sekmīga kā plānots, jo sasniedzamās mērķa vērtības tiek noteiktas un uzraudzītas atrauti no tiesvedības pienākuma pildītājiem – tiesām un tiesnešiem. Nav arī ziņu, ka mērķu sasniegšana tiktu kaskadēta līdz tiesnesim.

Lai rezultāti būtu indikators tam, cik efektīvi ir tiesnešu centieni, ieteicams tiesnešiem pašiem vienoties par šaurāku darbības rezultātīvo rādītāju loku vai nu tiesu instances vai tiesas līmenī. Noteikta rezultāta sasniegšanai būtu jāķļūst par mērķi, par ko tiesas kolektīvs uzņemas atbildību, patstāvīgi monitorē, apspriež tā neizpildes cēloņus un meklē risinājumus efektivitātes celšanai.

Līdz ar to ir ieteicams izstrādāt vienotu tiesu sistēmas attīstības stratēģiju ar visās tiesu institūcijās saskaņotiem stratēģiskajiem mērķiem, kam ir mērāmi darbības rezultāti un rezultātu rādītāji. Tieslietu padomei ir jānodrošina tiesu sistēmas izmaksu sabalansēšanas ar tiesu darbības efektivitāti uzraudzība, veicot sistemātisku tiesu darbības rezultātu analīzi un nosakot optimāli nepieciešamo resursu robežvērtības, izveidojot mehānismu, kas nodrošina, ka tiek panākta visu iesaistīto pušu sadarbība tiesu varas darbības rezultātu uzraudzībā.

Ieteicams arī paplašināt tiesas priekšsēdētāja pilnvaras izvirzīt tiesu iestādes mērķus un noteikt darbības rezultātus, kas aptvertu ne vien lietu izskatīšanas termiņus tiesā, bet, piemēram, arī lietu plūsmas vadības un cilvēkresursu plānošanas aspektus.

Tiesu snieguma (veiktspējas) mērīšana ļauj tiesām apkopot un sniegt pierādījumus par to, cik sekmīga ir klientu vajadzību un gaidu apmierināšana tiesā. Sekošana tiesu darbības rezultātu rādītājiem ir nepieciešama tiesu varas atbildības sastāvdaļa un apliecinājums tiesu varas kā nozares efektīvai pārvaldībai. Lai demonstrētu tiesas pakalpojuma sniegšanas kvalitāti un ļautu nodot vēstījumu par savu efektivitāti Saeimai, ir nepieciešams ne vien demonstrēt darbības rezultātu rādītāju sasniegšanas pakāpi, bet arī regulāri iegūt datus par faktiski patērēto darba laiku biežāk skatīto lietu kategorijās, periodiski veicot patērētā laika uzskaites mērījumus.

Izslēgt izpildvaras līdzdalību no tiesu darba organizēšanas

Izpildvaras līdzdalības mazināšana būtu ieteicama tādos tiesu varas pārvaldības jautājumos kā:

- 1) tiesu varas iestāžu attīstības plānošana un stratēģijas izstrāde, jo svarīgākos darbības stratēģiskos virzienus var noteikt un īstenot tikai pati tiesu vara;
- 2) tiesu darba organizācija, izdodot iekšējos normatīvos aktus par tiesu organizatoriskās vadības jautājumiem un vakantas tiesneša amata vietas pārcelšana tiesas darbības teritorijas ietvaros u.tml. jautājumi.

Iespējamie normatīvo aktu grozījumi ir detalizēti uzskaitīti 1. pielikumā.

Nodrošināt, ka visi Tieslietu padomes locekļi ir eksperti rajona (pilsētas) tiesu un apgabaltiesu darba organizēšanas jautājumos. Tieslietu padomes locekļiem ir jābūt dziļām zināšanām un pieredzei jomās, par kurām padomei ir jāpieņem lēmumi – rajonu (pilsētu) tiesu un apgabaltiesu darba organizācija un finansēšana, tiesu personālpolitika, IT sistēmas, tiesu telpas, iekšējā kontrole, audīts un citi administratīvi jautājumi. Lai novērstu tiesnešu pašizolāciju vai nodrošinātu neatkarīgu no tiesu varas ekspertīzi, piemēram, par valsts budžeta līdzekļu izlietošanas lietderību, vismaz dažiem no Tieslietu padomes locekļiem būtu jāpārstāv nozares, kas nav saistītas ar tiesu varu.

Lai panāktu, ka Tieslietu padomes locekļu specializācija saskan ar Tieslietu padomei uzticētajiem uzdevumiem, varētu pastāvēt vairāki rīcības scenāriji: (1) Nošķirt dažādus lēmumu pieņemšanas līmeņus vai patstāvīgo (balsstiesīgo) padomes locekļu sastāvu Tieslietu padomē. (2) Mainīt Tieslietu padomes sastāvu.

2. tabula. Nesaskaņotības starp Tieslietu padomes locekļu specializāciju un Tieslietu padomei uzticētajiem uzdevumiem novēršanas scenāriji.

1. scenārijs	2. scenārijs
Dažādi Tieslietu padomes lēmumu pieņemšanas līmeņi	Mainīts Tieslietu padomes sastāvs
Risinājums - Noteikt, ka par jautājumiem, kas attiecas uz rajona (pilsētu) tiesu un apgabaltiesu darba organizāciju (tiesu administrēšana un budžetēšana), tiesvedības kvalitātes un kvantitatīvajiem aspektiem lemj tikai tiesneši. - Šie tiesneši varētu īstenot pienācīgu Tiesu administrācijas darbības uzraudzību un kontroli. Trūkumi - Aptuveni 90% no Tieslietu padomes darba kārtībā esošajiem jautājumiem ir minētajās jomās. Tieslietu padomes locekļu, kas nav tiesneši, dalība sēdēs ir ļoti reti nepieciešama. Vērtējums Ieteicamais variants – ļauj saglabāt esošā modeļa priekšrocības, veidojot jaunu modeli un paplašinot Tieslietu padomes kompetenci.	Risinājums - Izslēgt no Tieslietu padomes sastāva Tieslietu padomes locekļus, kas nav tiesneši. - Papildināt Tieslietu padomes sastāvu ar vienu tiesu darbinieku pārstāvi un vienu speciālistu administratīvajos jautājumos. Trūkumi - Risinājums ir apvienojams ar 1. scenāriju un tam piemīt 1.scenārija trūkumi. Vērtējums Ļoti skaidra koncentrēšanās uz tiesu darba organizācijas jautājumiem, nesarežģījot lēmumu pieņemšanu ar citiem nesaistītiem jautājumiem.

Noteikt Tiesu administrācijas padotību Tieslietu padomei un nošķirt pienākumus, kas ir ārpus atbalsta sniegšanas tiesu sistēmai, citas iestādes kompetencē

Tiesu administrācijas reorganizācija par autonomu Tieslietu padomes padotībā esošu iestādi, kas atbild par tiesu budžeta vadību, tiesu efektivitātes uzraudzību, sniedz finanšu un cilvēkresursu vadības un IKT pakalpojumu, nodrošina tiesu ēku apsaimniekošanu.

Ne tikai tiesu varas fiskālās neatkarības mērķis, bet arī funkcionālā dublēšanās, kas rodas, Tiesu administrācijai pildot vienas un tās pašas darbības, gan sniedzot pakalpojumu Tieslietu padomei, gan tiesu iestādēm, gan arī Tieslietu ministrijai, ir iemesls, lai racionalizētu tiesu sistēmas pārvaldības modeli un mainītu šīs iestādes padotību no izpildvaras uz tiesu varu, kas aprakstīts iepriekš.

Starptautiskajos novērtējumos plaši tiek izmantoti dati par tiesu sistēmas budžetu, tādēļ, lai neradītu maldīgu priekšstatu par tiesu sistēmas finansējuma apmēru, **būtu vēlams nošķirt Tiesu administrācijas budžeta daļu, kas neattiecas uz tiesu sistēmu, citā budžeta programmā.**

3. tabula. Tiesu administrācijas reorganizācijas scenāriji.

1. scenārijs	2. scenārijs	3. scenārijs
Tieslietu ministrijas padotība	Tieslietu padomes padotība	Ar tiesu darba organizāciju nesaistītu funkciju nošķiršana
Risinājums Tiesu administrācijas saglabāšana Tieslietu	Risinājums Tiesu administrācijas pārņemšana Tieslietu	Risinājums Izveidot Tiesu administrāciju kā tiesu

ministrijas padotībā, nosakot institucionālo padotību Tieslietu ministrijai un funkcionālu padotību tikai tiesu administrēšanas jautājumos Tieslietu padomei	padomes padotībā ar visām esošajām funkcijām, nodrošinot, ka Tieslietu ministrijas funkcionālajā padotībā ir Juridiskās palīdzības nodrošināšanas funkcija un izsoļu organizēšana.	iestādi Tieslietu padomes padotībā. Tieslietu ministrija reorganizē juridiskās palīdzības nodrošināšanas, izsoļu organizēšanas, e-lietas platformas administrēšanas funkcijas, izveidojot atsevišķu iestādi Tieslietu ministrijas padotībā vai pievienojot Tieslietu ministrijas centrālajam aparātam.
Trūkumi Veidojas kolīzija starp to, ka Tieslietu padome dod uzdevumus Tiesu administrācijai attiecībā uz daļu kompetences, bet Tiesu administrācijas vadība atbild par savu rīcību tikai Tieslietu ministrijai. Nepastāvot skaidrām hierarhiskām attiecībām uzdevumu neizpildes gadījumā tiek izmantota attaisnošanās vai argumenti, kurus uzdevumu devējs nevar pārbaudīt. Rezultātā tiesu varas budžetēšana un administrēšana tā vai tā paliek Tieslietu ministrijas kontrolē.	Trūkumi - Līdzīgi trūkumi kā 1. scenārijam, tikai noteicoša vara ir Tieslietu padomei. Negatīvās sekas tiesu sistēmai ir mazākā mērā nekā 1.scenārijā, jo noteicošā ir Tieslietu padomes īstenotā kontrole pār lielāko daļu Tiesu administrācijas kompetences, kas kā apgalvo tās direktors aptuveni 60 – 80% apmērā ir tiesu administrēšanas jomā. - Tieslietu ministrijai var veikt tās kontrolē esošo funkciju izpildes pārraudzību tikai ar Tieslietu padomes starpniecību.	Trūkumi Jaunas iestādes veidošana un ar to saistītās administratīvās izmaksas (vismaz – direktora amats un atlīdzība) būtu lēmums, kas varētu negūt politisko atbalstu. Tomēr šo trūkumu var novērst, ja Tiesu administrācija, atrodoties Tieslietu padomes padotībā, sniedz uz tiesu varu neattiecināmos pakalpojumus pēc Tieslietu ministrijas pasūtījuma.
Vērtējums Vismazāk vēlamais risinājums.	Vērtējums Ieteicamais variants – ļauj saglabāt esošā modeļa priekšrocības, veidojot jaunu modeli un paplašinot Tieslietu padomes kompetenci.	Vērtējums Ideāls, bet tuvākajos gados maz ticams risinājums .

Palielināt tiesu iestāžu pašnoteikšanos un stiprināt tiesas priekšsēdētāja lomu

Rajona (pilsētas) tiesas ir relatīvi lielas iestādes²⁰ un vienā tiesā nodarbināto skaits pārsniedz pat 400, tādēļ tiesu vadības komandai – tiesu priekšsēdētājiem, viņa vietniekiem ir jābūt pilnvērtīga vadītāja pilnvarām, kas ir analogiskas Augstākajai tiesai un Satversmes tiesai vai valsts pārvaldes iestādēm.

Latvijā tiesas priekšsēdētājam ir šaurākas pilnvaras kā salīdzināmajās valstīs²¹. Tiesu administrācija ir iestāde, kas organizē un nodrošina rajonu (pilsētu) tiesu, apgabaltiesu

²⁰ Rīgas pilsētas tiesa – 462 darbinieki, t.sk. 104 tiesneši, Zemgales rajona tiesa – 246 nodarbinātie, t.sk. 50 tiesneši; Rīgas rajona tiesa – 176 darbinieki, t.sk. 37 tiesneši; Administratīvā rajona tiesa – 153 nodarbinātie, t.sk. 32 tiesneši; Latgales rajona tiesa – 172 nodarbinātie, t.sk. 31 tiesnesis; Kurzemes rajona tiesa – 161 nodarbinātais.

²¹ Detalizētu pārskatu par vēlamajām tiesas priekšsēdētāju (vadītāju) pilnvarām skatīt Projekta "Latvijas tiesu sistēmas efektivitātes un budžeta plānošanas pilnveide" 3. nodevuma: Analītiskais ziņojums 16.pielikumā. Tiesas priekšsēdētāju vai tiesas valdes (turpmāk – tiesas vadības) pilnvaru salīdzinājums Latvijā, Igaunijā, Nīderlandē un Somijā.

administratīvo darbu, rīkojas ar tiesu budžeta līdzekļiem, plāno tiesu budžeta ieņēmumu un izdevumu resursus, kā arī analizē ekonomiskos rādītājus²², savukārt citās valstīs Tiesu administrācijai analogiskas iestādes sniedz tiesām koplietojamus administratīvos pakalpojumus Līdz ar to Latvijā Tiesu administrācijai ir piešķirtas analogiskas pilnvaras kā tiešās pārvaldes iestādes vadītājam attiecībā uz apgabaltiesu un rajona (pilsētas) tiesu darba organizēšanu, bet citās valstīs Tiesu administrācija ir vienotais pakalpojumu centrs (skat. 5. pielikumu Latvijas pašreizējā, nākotnes un ārvalstu tiesu sistēmas pārvaldības modeļu salīdzinājumam).

Tiesu administrācijai ir jābūt kā vienotajam pakalpojumu sniedzējam, nevis tiesu iestāžu administratīvās vadības centram.

4. tabula. Ieteicamais tiesas iestādes vadības atbildības jomu un Tiesu administrācijas kā vienotā pakalpojuma sniedzēja atbildības jomu salīdzinājums.

	Tiesas atbildība	Tiesu administrācijas atbildība
1. Pamata finanšu grāmatvedības procesi:		
• Nefinanšu aktīvu uzskaite;		X
• Finanšu aktīvu un avansu uzskaite;		X
• Krājumu, saistību, izdevumu un turpmāko periodu uzskaite;		X
• Prasību un ieņēmumu uzskaite;		X
• Nomas maksājumi;		X
• Darījumu uzskaite;		X
• Izmaiņas grāmatvedības kārtībā, aprēķinos un kļūdās, kā arī finanšu pārskatu sagatavošana.		X
2. Vadības procesi:		
• Plānošana;	X	Sniedz datus
• Izpilde;	X	Sniedz datus
• Kontrole;	X	X
• Analīze;	X	X
• Prognozēšana.	X	Sniedz datus
3. Personāla uzskaites un personālvadības pamatprocesi, kas aptver šādas jomas:		
• Stratēģiskā vadība;	X	

²² Likuma "Par tiesu varu" 107.¹ panta pirmā daļa un otrās daļas 15., 16., 17. un 19. punkts.

• Personāla administrēšana un atskaites (ietverot personāla datu uzskaiti, personāla kustību, darba laika vadību);		X
• Personāla atlase un ievadīšana darbā;	X	Administrē
• Darba sniegums un mērķi (piemēram, darba snieguma vadība);	X	
• Atalgojuma un labumu vadība;	X	
• Mācīšanās un attīstība.	X	

Lai nodrošinātu tiesu iestāžu pašnoteikšanos administratīvajos jautājumos, ieteicams pāriet uz atbildības jomu sadalījumu starp tiesām un Tiesu administrāciju.

- Kā tas ir norādīts 4. tabulā, Tiesu administrācijas atbildības jomā ir jābūt personāla lietvedības, grāmatvedības u.c. administrēšanas procesiem, kamēr tiesas priekšsēdētājam un pārējai tiesas vadības komandai ir jānodrošina stratēģiskā vadība, plānošana u.c. vadības organizatoriskie procesi.

- Rekomendējamie tiesas priekšsēdētāja pienākumi:

- 1) Vada tiesas iestādes darbu;
- 2) Nosaka tiesas darbības mērķus (stratēģiju) un organizē to sasniegšanu²³. Darbības rezultātus apspriež ikgadējās tiesas tiesnešu darba sanāksmēs vai arī individuālās attīstības sarunās starp tiesas priekšsēdētāju un tiesnesi;
- 3) Nosaka tiesas organizatorisko struktūru un tiesas amatpersonu sastāvu funkcijās, kuras saistītas ar tiesvedību (tiesas sastāvu);
- 4) Atbild par tiesiskās kvalitātes un tiesību vienveidīgas piemērošanas veicināšanu tiesā;
- 5) Uzrauga tiesību principu piemērošanas un tiesību interpretācijas vienveidību tiesas lēmumos;
- 6) nosaka tiesas priekšsēdētāja vietnieka, tiesas jurista amata pienākumus;
- 7) Apstiprina vai groza lietu sadales plānu un atbild par lietu sadali starp tiesnešiem;
- 8) Atbild par pienākumu sadali starp tiesnešiem, norīko tiesnesi veikt izmeklēšanas tiesneša pienākumus un tiesnesi, kurš lems par akceptu saglabājamo datu iegūšanai no elektronisko sakaru komersantiem;
- 9) Iesniedz Tieslietu padomei tiesas gada pārskatu.

1. attēls. Tiesu iestāžu pašnoteikšanās administratīvajos jautājumos stiprināšanas plāns.

²³ Ieteicams skaidri noteikt tiesas priekšsēdētāja (vadības komandas) pilnvaras izvirzīt tiesu iestādes mērķus un noteikt darbības rezultātus, kas aptvertu ne vien lietu izskatīšanas termiņus tiesā, bet, piemēram, arī lietu plūsmas vadības un cilvēkresursu plānošanas aspektus.

1. solis:

- Tiek pārtraukta Tiesu administrācijas kompetence tiesu administratīvās darbības vadībā, nododot lēmumu pieņemšanu par tiesu administratīvās darbības organizēšanas jautājumiem pašām tiesu iestādēm.

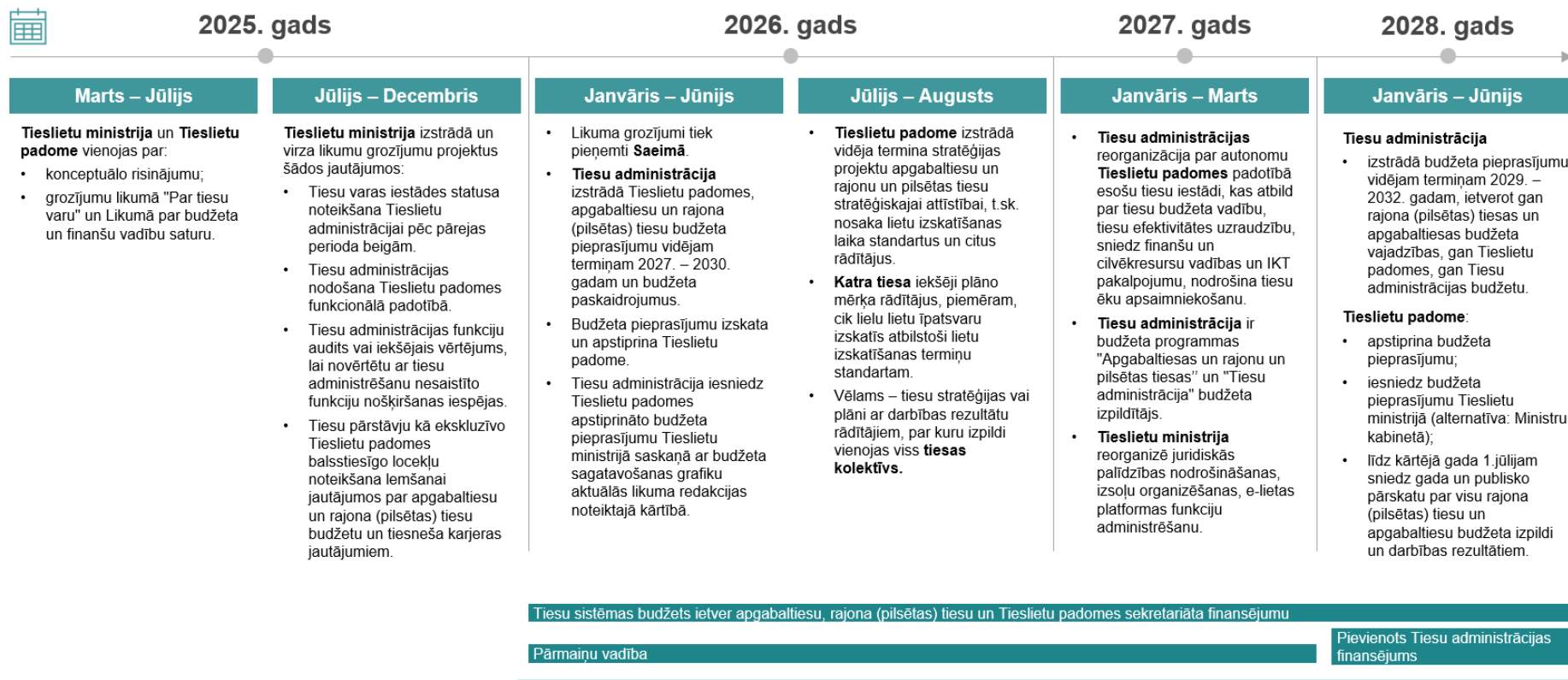
2. solis:

Tiesas patstāvīgi nosaka:

- savu attīstības stratēģiju atbilstoši Tiesu sistēmas stratēģijai,
- izvirza darbības mērķus un sagaidāmos rezultātus,
- lemj par funkciju izpildei nepieciešamajiem cilvēkresursiem, to struktūru un amata vienību skaitu, kā arī atalgojumu Tieslietu padomes noteiktā budžeta ietvaros.

3. Tiesu budžeta pārvaldības procesa izmaiņu ceļa karte

2. attēls. Budžeta pārvaldības procesa izmaiņu ceļa karte.

3.1. Reformu nepieciešamība:

Tieslietu padome norāda, ka **fiskālā un organizatoriskā atkarība no izpildvaras ir viens no cēloņiem tam, kādēļ ilgstoši nav tikuši risināti tiesu sistēmas efektivitātei būtiski jautājumi. Piemēram, tiesneša amata atlīdzības jautājums ir daļēji atrisināts tikai ar diviem Satversmes tiesas spriedumiem, turpina pastāvēt neadekvāti zema tiesu darbinieku atlīdzība salīdzinājumā ar izvirzāmajām prasībām.**

Satversmes tiesa vērsa uzmanību, ka efektīva neatkarīgo institūciju finansiālās neatkarības nodrošināšanas kārtība pastāv, ja šīm institūcijām cita starpā ir tiesības pamatot savu budžeta pieprasījumu Ministru kabinetā un Saeimā (skat. sprieduma lietā Nr. 2010-06-01 15. un 15.1. punktu).²⁴ Patiesa finansiālās neatkarības nodrošināšana, kā norāda Satversmes tiesa, ir tikai tad, ja likumdevējs piešķir neatkarīgajām institūcijām procesuālās tiesības tikt uzklaustām un iegūt pamatojumu gadījumos, ja budžeta pieprasījums tiek grozīts²⁵. Ja budžeta pieprasījumu virza Tieslietu ministrija, tad rajona (pilsētas) tiesām un apgabaltiesām ir mazāk iespēju tikt uzklaustām.

Divos normatīvajos aktos²⁶ – likumā “Par tiesu varu” un Likumā par budžetu un finanšu vadību ir atrunāta tiesu budžeta pieprasījuma izstrādes kārtība. Rajonu (pilsētu) tiesu un apgabaltiesu iesniegtos budžeta pieprasījumus apkopo un, pievienojot Tieslietu padomes viedokli, Tieslietu ministrija nodod Finanšu ministrijai.²⁷ Augstākā tiesa un Satversmes tiesa budžeta pieprasījumu iesniedz Finanšu ministrijai patstāvīgi.

Finanšu ministrs nodrošina valsts budžeta likumprojekta izstrādāšanu, pamatojoties uz budžeta pieprasījumiem, kas iesniegti atbilstoši likuma noteikumiem. Ministru kabinets budžeta pieprasījumu iekļauj valsts budžeta likumprojektā. Ne Augstākās tiesas un Satversmes tiesas budžeta pieprasījumi, ne arī rajonu (pilsētu) tiesu un apgabaltiesu budžeta pieprasījumi²⁸ līdz budžeta likumprojekta iesniegšanai Ministru kabinetam bez pieprasījuma iesniedzēja piekrišanas nav grozāmi. Lai arī rajonu (pilsētu) tiesas un apgabaltiesas pašrocīgi neiesniedz budžeta pieprasījumu, Likums par budžetu un finanšu vadību izpratnē²⁹ tieši tiesas ir uzskatāmas par iesniedzējām. Likuma “Par tiesu varu” regulējums šajā jautājumā ir nelabvēlīgāks tiesām, jo kā iesniedzējs ir noteikta Tieslietu ministrija. Likumā³⁰ uzsvērts, ka Tieslietu padomes atšķirīgais viedoklis par iesniegto budžeta pieprasījumu neaptur tā iesniegšanu Finanšu ministrijai.

Ja tomēr būtu tāda situācija, kad Ministru kabinets groza budžeta pieprasījumu bez iesniedzēja piekrišanas, lēmuma pamatojumā norādāms, kā finansējuma samazinājums ietekmēs normatīvajos aktos noteiktās attiecīgo iestāžu darbības nodrošināšanu.³¹

No visas valsts budžeta programmas “03.00.00 Tiesu sistēma” Tieslietu padome pašlaik izskata un sniedz viedokli par vienu valsts budžeta apakšprogrammu “03.02.00 Apgabaltiesas un rajonu (pilsētu) tiesas”, bet tās kompetencē nav izskatīt, piemēram, citu tiesām būtisku apakšprogrammu “03.01.00 Tiesu administrēšana”.

Tiesu administrācija ir iestāde, kas organizē un nodrošina rajonu (pilsētu) tiesu, apgabaltiesu administratīvo darbu, rīkojas ar tiesu budžeta līdzekļiem, plāno tiesu budžeta ieņēmumu un izdevumu resursus, kā arī analizē ekonomiskos rādītājus³²; sagatavo budžeta pieprasījuma projektu tiesu darba nodrošināšanai un nodrošina mērķtiecīgu un efektīvu valsts budžeta

²⁴ Satversmes tiesas 08.06.2012. lēmums “Par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr.2011-18-01”. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/248963-par-tiesvedibas-izbeigšanu-lieta-nr-2011-18-01>.

²⁵ Skatīt Satversmes tiesas 18.01.2010. sprieduma lietā Nr. 2009-11-01 11.5. punktu.

²⁶ Satversmes tiesas budžeta pārvaldība nav projekta tvērumā, tādēļ tālāk netiek analizēta.

²⁷ Likuma par budžetu un finanšu vadību 19. panta sestās daļas trešais teikums.

²⁸ Likuma par budžetu un finanšu vadību 19. panta piektā, sestā un desmitā daļa.

²⁹ Likuma par budžetu un finanšu vadību 19. panta piektā un sestā daļa.

³⁰ Likuma “Par tiesu varu” 50.² panta piektā daļa.

³¹ Likuma par budžetu un finanšu vadību 19. panta piektā un sestā daļa.

³² Likuma “Par tiesu varu” 107.¹ panta pirmā daļa un otrās daļas 15., 16., 17. un 19. punkts.

līdzekļu izlietojumu. Līdz ar to Tiesu administrācijai ir piešķirtas analogiskas pilnvaras kā tiešās pārvaldes iestādes vadītājam attiecībā uz apgabaltiesu un rajona (pilsētas) tiesu budžetu.

Rajonu (pilsētu) tiesu un apgabaltiesu administratīvā darbība ir atkarīga no Tiesu administrācijas sniegtajiem pakalpojumiem tiesām – budžeta un finanšu vadības, grāmatvedības, personālvadības, darba infrastruktūras un tehnoloģiju nodrošinājumā. Tomēr tiesneši norāda uz būtiskām darba efektivitātes problēmām it īpaši Tiesu administrācijas nodrošināto informācijas un komunikācijas tehnoloģiju lēnās darbības dēļ, ko uzsvēra 47% no aptaujātajiem. Pastāv arī trūkumi tiesu ēku uzturēšanā. Tiesu administrācijas darbībai ir izveidota nošķirta budžeta apakšprogramma: “Tiesu administrēšana”, par kuras virzīšanu pilnībā atbild izpildvara un kuras saskaņošana nav piekritīga Tieslietu padomei.

Pēc atbildības jomām – Tieslietu padomes funkcijas ir lielākoties saistītas ar rajona (pilsētas) un apgabaltiesu darba nodrošināšanu – piemēram, ar tiesneša amata izpildes vietas noteikšanu, tiesnešu skaita noteikšanu, tiesneša karjeras organizēšanu. Tomēr pēc sastāva pašlaik Tieslietu padome pilda tiesu un tiesu sistēmai piederīgo personu pārstāvju un politisko amatpersonu konsultatīva orgāna lomu. Uzticot atbildību par pirmās un apelācijas instances budžeta plānošanu un izlietojuma kontroli konsultatīvam orgānam, kura locekļi negūst ienākumus no attiecīgā budžeta, pastāv risks, ka budžeta pārvaldība būs formāla bez nepieciešamās iedziļināšanās un atbildības. Papildus izaicinājumus rada arī tas, ka visi Tieslietu padomes locekļi nav amatpersonas valsts tiesiskā izpratnē³³ un koleģiālam orgānam, kas darbojas 15 augstu amatpersonu sastāvā, trūkst operatīvās kapacitātes, kas nepieciešama budžeta vadības procesam.

Tieslietu padome ir koleģiāla institūcija, kuras darbību tiesneši vērtē atzinīgi. 2025. gadā ENCJ veiktajā tiesnešu aptaujā par tiesu sistēmas neatkarību, tiesneši Tieslietu padomes neatkarību vidēji novērtēja ar 7.1 punktu 10 balļu skalā, un 72% tiesnešu atzinuši, ka Tieslietu padome respektē tiesnešu neatkarību³⁴. Padomes kompetencē ir daudzi jautājumi, kuru izlemšana ir svarīga visai tiesu sistēmai kopumā. Lai saglabātu Tieslietu padomes kā starpnozaru sadarbības orgāna būtiskos darbības aspektus, ir nepieciešams nošķirt lēmumu pieņemšanu tiesu iekšējos darba organizatoriskajos jautājumos no visai tiesu sistēmai kopīgi risināmiem jautājumiem, likumā iekļaujot deleģējumu pieņemt lēmumus noteiktos jautājumos sašaurinātam Tieslietu padomes sastāvam.

3.2. Mērķis

Tieslietu padomes izvirzītais mērķis ir panākt tiesu sistēmas kā konstitucionāla orgāna fiskālo neatkarību, tai skaitā nosakot atbilstošu Tieslietu padomes institucionālo statusu un funkcijas, pārņemot nepieciešamās funkcijas no izpildvaras.

1.posms: Pārejas periods: Daļēji neatkarīga tiesu varas budžeta pārvaldība līdz 2028. gadam

3.3. Risinājuma apraksts:

Noteikt Tiesu administrācijai tiesu iestādes statusu

Tieslietu padome kļūst par vadošo iestādi tiesu darba organizēšanas jautājumos.

³³ Skat. Egils Levits. Valsts pārvaldes iekārtas likuma koncepcija. Pieejams: <https://www.vestnesis.lv/ta/id/63685>.

³⁴ European Network of Councils for the Judiciary (ENCJ). ENCJ Survey among judges on Independence of the Judiciary. Pieejams: https://pgwrk-websitemedia.s3.eu-west-1.amazonaws.com/production/pwk-web-encj2017-p/Report%20ENCJ%20Survey%20on%20Independence-compressed_0.pdf

Tiesu administrācija pāriet Tieslietu padomes funkcionālā padotībā. Noteikt Tiesu administrācijas funkcionālu padotību Tieslietu padomei

Risinājums paredz, ka Tiesu administrācija ir Tieslietu ministrijas institucionālajā pakļautībā un Tieslietu padomes funkcionālajā pakļautībā esoša tiešās pārvaldes iestāde. (Vēlamāka alternatīva: Tiesu administrācija ir Tieslietu padomes institucionālajā pakļautībā un Tieslietu ministrijas funkcionālajā pakļautībā attiecībā uz atsevišķām funkcijām, jo tiesu administrēšanas funkcija ir iestādē ir dominējoša un tiek veikta ap 60 – 80% apmērā).

Pārraudzība neattiecas uz Tieslietu padomes doto uzdevumu Tiesu administrācijai izpildi, iekšējās organizācijas jautājumiem, tostarp iekšējo normatīvo aktu izdošanu, lēmumiem, kuri attiecas uz nodarbinātajiem (piemēram, lēmumiem par nodarbināto pieņemšanu un atbrīvošanu no amata, pārcelšanu un tās saskaņošanu, nosūtīšanu komandējumā, disciplinārlietu ierosināšanu, izskatīšanu un disciplinārsodu piemērošanu). Pārraudzība ietver tieslietu ministra tiesības pārbaudīt Tiesu administrācijas direktora pieņemto pārvaldes lēmumu tiesiskumu un atcelt pretiesiskus lēmumus, kā arī, konstatējot pretiesisku bezdarbību, dot rīkojumu pieņemt lēmumu.

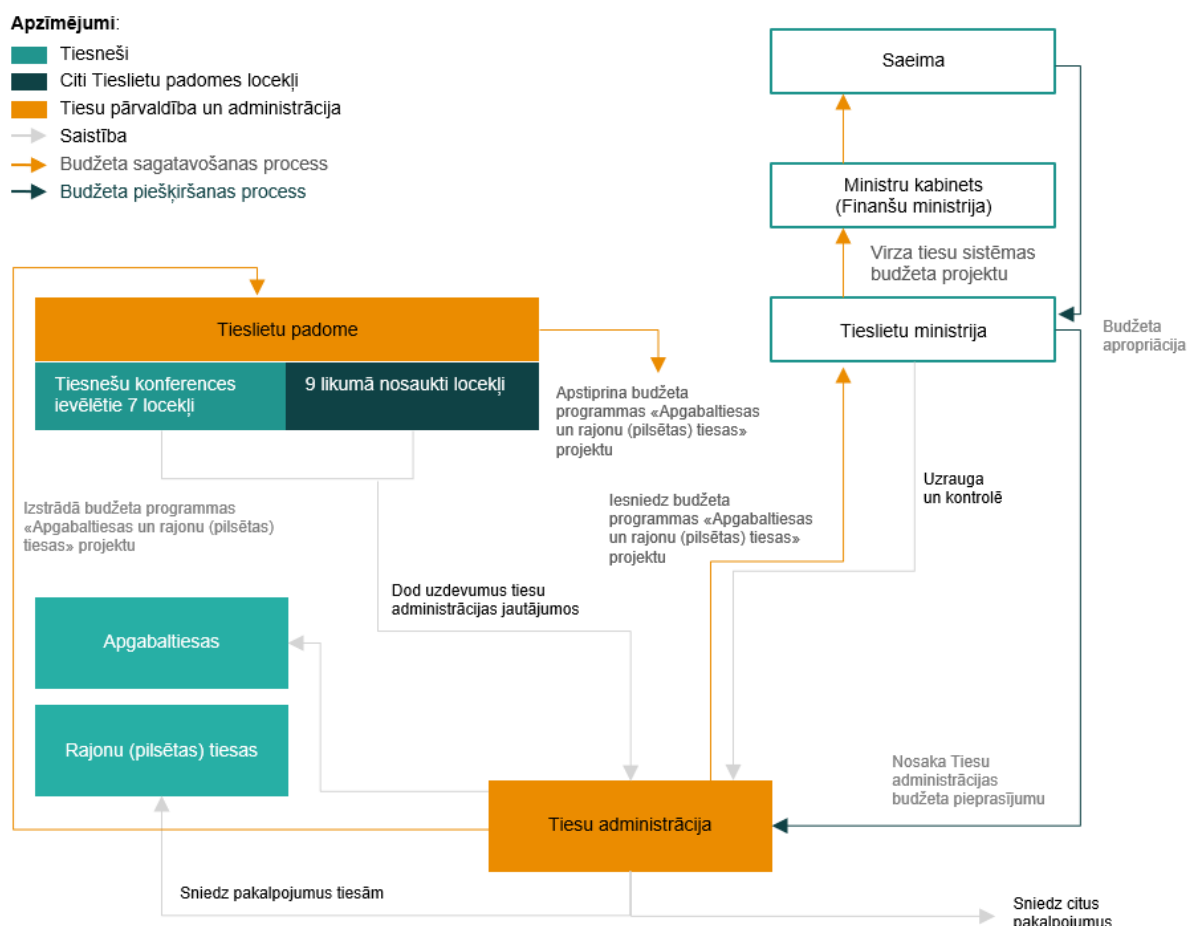
Nošķirt to Tieslietu padomes locekļu loku, kas lemj par tiesu budžeta jautājumiem

Abos variantos iesakām noteikt, ka par tiesu budžeta jautājumiem Tieslietu padomē lemj tiesneši (skat. ziņojuma 2.3. nodaļas 2. scenāriju) un, lai novērstu tiesu pašizolācijas risku, tādi Tieslietu padomes locekļi, kuri ir neatkarīgi no tiesu varas speciālisti budžeta un administratīvās vadības jautājumos.

Noteikt, ka Tieslietu padome piedalās tiesu sistēmas politikas izstrādē, un stratēģijas izstrādē, kā arī tiesu sistēmas darba organizācijas pilnveidošanā³⁵. Tieslietu padome izstrādā vidēja termiņa stratēģijas projektu apgabaltiesu un rajonu un pilsētas tiesu stratēģiskajai attīstībai, t.sk. nosaka lietu izskatīšanas laika standartus un citus rādītājus. Katra tiesa iekšēji plāno mērķa rādītājus, piemēram, cik lielu lietu īpatsvaru izskatīs atbilstoši lietu izskatīšanas termiņu standartam.

³⁵ Likuma "Par tiesu varu" 89.¹ pants.

3. attēls. Pagaidu tiesu pašpārvaldes modeļa shēma, Tieslietu padomei iegūstot tiesības dot uzdevumus Tiesu administrācijai tiesu darba organizēšanas jautājumos.

2.posms: Neatkarīga un moderna tiesvedības procesa vajadzībām pielāgota tiesu administratīvā pārvaldība no 2028. gada

Noteikt Tiesu administrācijas padotību Tieslietu padomei un nošķirt pienākumus, kas ir ārpus atbalsta sniegšanas tiesu sistēmai, citas iestādes kompetencē

Lai nodrošinātu no izpildvaras neatkarīgu tiesu pašpārvaldi, visām tiesu darbībai būtiskajām iestādēm ir jāatrodas vienotā organizatoriskā padotībā, ko gan funkcionāli, gan institucionāli vada Tieslietu padome.

Tiesu sistēmai ir jāveido budžeta resors³⁶ Likuma par budžetu un finanšu vadību izpratnē, lai varētu nodrošināt patstāvīgu rajona (pilsētas) tiesu un apgabaltiesu, Tieslietu padomes un Tiesu administrācijas budžeta vadību.

Tā kā Tiesu administrācija ir vienotais rajona (pilsētas) tiesu un apgabaltiesu administratīvo pakalpojumu centrs, tad ir nepieciešams, ka Tiesu administrācija ir Tieslietu padomes pakļautībā esoša iestāde. Tādi tiesu administratīvie jautājumi kā cilvēkresursu plānošana un vadība, budžeta plānošana, grāmatvedības uzskaitē, informācijas sistēmu nodrošinājums, datu uzkrāšana un analīze, lietu plūsmas vadība, tiesu nodrošināšana ar telpām un drošības pasākumi, ir neatņemama tiesu sistēmas iekšējās darba organizācijas sastāvdaļa. Lai tiesas

³⁶ Budžeta resors — ministrija, cita centrālā valsts iestāde vai atsevišķi no ministriju vai citu centrālo valsts iestāžu budžetiem nodalīts resursu un izdevumu kopums, kam valsts budžeta likumā budžeta līdzekļus paredz tieši apropriācijas kārtībā. (Likuma par budžetu un finanšu vadību 1. daļa).

varētu efektīvi pildīt savas funkcijas, tiesu iestāžu vadībai ir jābūt tai, kas nosaka, kādai ir jābūt tiesu administratīvās un organizatoriskās procedūras kvalitātei.

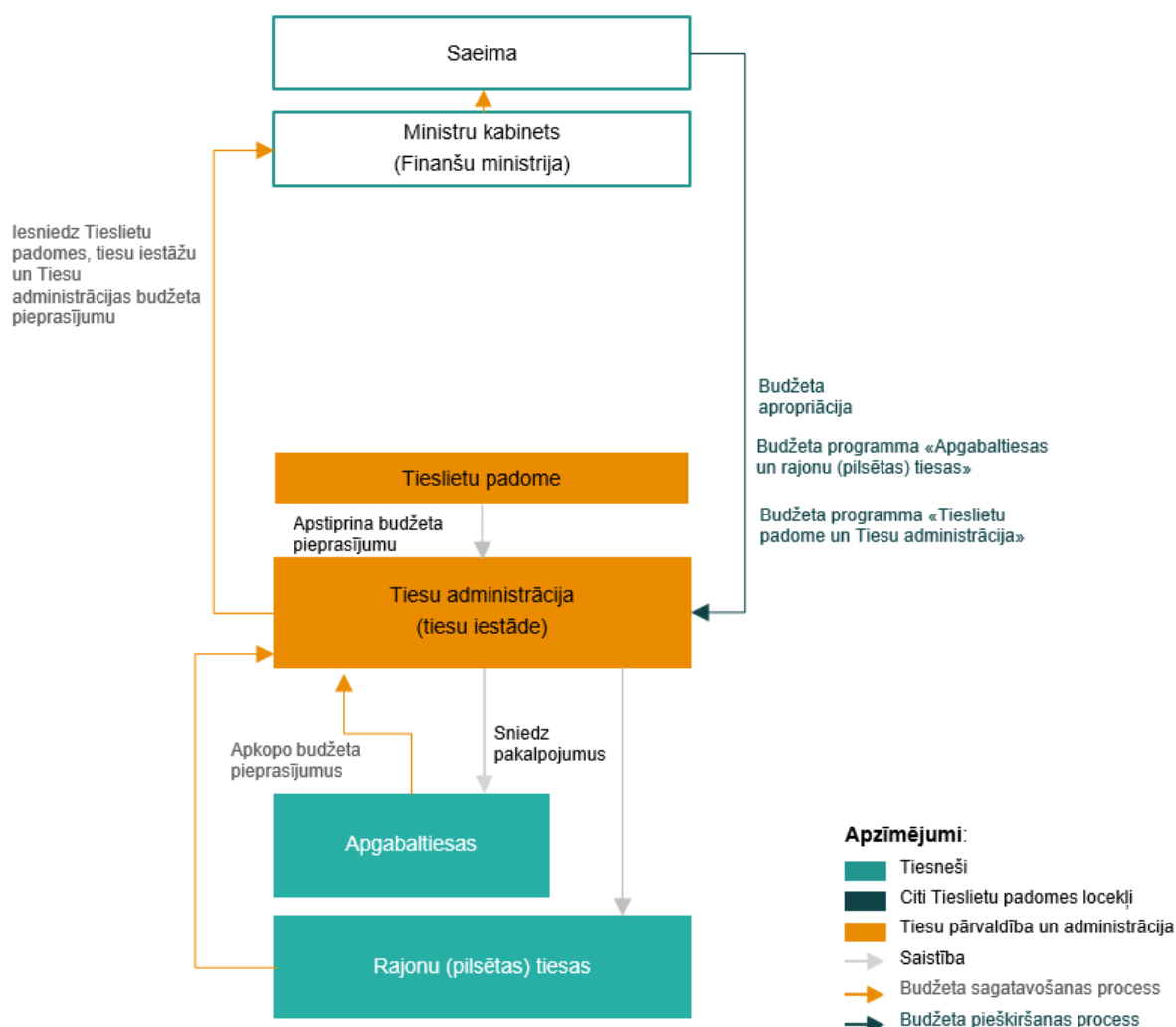
Šāda risinājuma rezultātā tiesas iegūtu no izpildvaras neatkarīgu pašpārvaldi un kļūtu pilnībā atbildīgas par savu darbību. Tieslietu Padome uzņemtos pilnu atbildību par visas tiesu sistēmas darbības nodrošināšanu, tai skaitā budžetu, darba koordināciju un plānoto darbības rezultātu sasniegšanas uzraudzību, izslēdzot tiešu saikni starp tieslietu ministru un tiesām.

Nošķirt Tieslietu padomes lēmumu pieņemšanu tiesu iekšējos darba organizatoriskajos jautājumos no visai tiesu sistēmai kopīgi risināmiem jautājumiem

Lai saglabātu Tieslietu padomes kā starpnozaru sadarbības orgāna būtiskos darbības aspektus, ir nepieciešams nošķirt lēmumu pieņemšanu tiesu iekšējos darba organizatoriskajos jautājumos no visai tiesu sistēmai kopīgi risināmiem jautājumiem. To var izdarīt, likumā iekļaujot deleģējumu pieņemt lēmumus noteiktos jautājumos sašaurinātam Tieslietu padomes sastāvam. Vienkāršākais veids, kā to izdarīt, ir normatīvajos aktos nostiprināt, ka izlemšana tiesu darba organizatoriskajos jautājumos tiek nodota Tieslietu padomes izveidotai Tiesu administrācijas Pārvaldības padomei.

Tiesu administrācijas pārvaldības padomes (turpmāk – Pārvaldības padome) sastāvu līdzīgi kā, piemēram, Somijā, varētu veidot Tieslietu padomes locekļi, ko ievēlē Tiesnešu konference, iekļaujot arī Augstākās tiesas priekšsēdētāju un Satversmes tiesas priekšsēdētāju (skat. 2. pielikumu). Citās valstīs (piemēram, Nīderlande) Pārvaldības padomei analogiskā orgāna sastāvā iekļauj tikai tos tiesnešus, kuri pārstāv tiesas, kurām sniedz pakalpojumus Tiesu administrācija un pa kādam izpildvaras pārstāvim.

4. attēls. Neatkarīgas tiesu pašpārvaldes modeļa ieteicamā shēma (Tieslietu padomes vadīta tiesu varas budžeta pārvaldība).

3.4. Iespējamās normatīvo aktu izmaiņas:

Lai pilnībā sasniegtu mērķi nodrošināt tiesu varas fiskālo neatkarību un to, ka tiesneši autonomi no izpildvaras lemj par iekšējiem tiesu administratīvajiem jautājumiem, plāno un izstrādā budžeta pieprasījumu, rekomendējam:

1. Izdarīt šādus grozījumus likumā “Par tiesu varu”:

- 1.1. Papildināt likuma 89.¹ pantu ar jaunu teikumu šādā redakcijā (alternatīva: grozījumi Satversmes 82. pantā³⁷): “Tieslietu padome organizē tiesu administratīvo darbu. Tās darbu nodrošina Tieslietu padomes sekretariāts. Tieslietu padome lemj par tiesu un tiesu namu darbības teritorijām un to atrašanās vietu, kā arī apstiprina tiesu budžeta pieprasījumu.”
- 1.2. Izteikt likuma 107. panta pirmo daļu šādā redakcijā: 107. pants. Tieslietu padomes kompetence. (1) Tieslietu padome atbild par tiesu administrēšanu, un tā veic šajā likumā noteiktās funkcijas.

³⁷ Risinājums, kas tika piedāvāts Ministru kabineta 2003. gada 28. augusta rīkojumā Nr.547 “Par Tiesu administrācijas koncepciju” Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/78433-par-tiesu-administrācijas-koncepciju>.

- 1.3. Izteikt likuma 107. panta otrās daļas pirmo teikumu šādā redakcijā “(2) Tieslietu padome”.
- 1.4. Svītrot likuma 107. panta otrās daļas piekto punktu.
- 1.5. Izteikt likuma 107.¹ panta pirmo daļu šādā redakcijā: “Tiesu administrācija ir Tieslietu padomes padotībā esoša tiesu varas iestāde, kas sniedz pakalpojumus rajonu (pilsētu) tiesu, apgabaltiesu administratīvā darba nodrošināšanai. Tieslietu padome apstiprina Tiesu administrācijas nolikumu.”
- 1.6. Papildināt likuma 107.¹ panta otro daļu ar jaunu punktu šādā redakcijā: “veic tiesu efektivitātes rādītāju sasniegšanas pārraudzību, identificējot novirzes no plānotā un padziļināti analizē noviržu cēloņus, pieprasa no rajonu (pilsētu) tiesām, apgabaltiesām ziņas, kas tai nepieciešamas normatīvajos aktos noteikto funkciju veikšanai.”
- 1.7. Papildināt likuma 107.¹ panta otro daļu ar jaunu punktu šādā redakcijā: “reizi gadā publicē periodiskus pārskatu par tiesu darba analīzes rezultātiem.”
- 1.8. **1. variants:** Svītrot likuma 89.² panta pirmās daļas 4., 5., 6. 7. un 8. punktu un papildināt likuma 89.² panta ceturto daļu aiz vārda “tiesībsargs” ar vārdiem: “tieslietu ministrs, Saeimas Juridiskās komisijas priekšsēdētājs, ģenerālprokurors, Latvijas Zvērinātu advokātu padomes priekšsēdētājs, Latvijas Zvērinātu notāru padomes priekšsēdētājs un Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padomes priekšsēdētājs”.
- 2. variants:** Papildināt likuma 89.¹¹ pantu ar jaunu sadaļu šāda redakcijā “lēmumu pieņemšanā par šā panta pirmajā, otrajā, piektajā, sestajā, devītajā un vienpadsmitajā daļā un 107. pantā, 33. panta otrajā daļā minētajiem jautājumiem (saskaņā ar 6. tabulā norādīto) piedalās tikai likuma 89.² panta pirmās daļas 1. un 2. punktā un 89.² panta otrajā daļā minētās amatpersonas.”.
- 1.9. Izdarīt grozījumus likuma 89.¹¹ pantā: **1.variantā** “Tieslietu padome” vai **2.variantā** “89.² panta pirmās daļas 1. un 2. punktā un 89.² panta otrajā daļā minētās amatpersonas”
 - 1.9.1.apstiprina apgabaltiesu un rajonu (pilsētu) tiesu un Tiesu administrācijas attīstības stratēģiju, ar budžeta līdzekļiem sasniedzamos mērķus un darbības rezultātus un uzrauga to īstenošanu;
 - 1.9.2.nosaka tiesu un tiesu namu darbības teritorijas un to atrašanās vietu;
 - 1.9.3.apstiprina apgabaltiesu un rajonu (pilsētu) tiesu ikgadējo un vidēja termiņa budžetu pieprasījumu, budžeta izpildes plānu (investīciju un iepirkumu plānu) un uzrauga, ka valsts budžeta līdzekļu izlietojums ir efektīvs un racionāls;
 - 1.9.4.nodrošina Tiesu administrācijas darbības atbilstību normatīvajiem aktiem, iekšējās kontroles un risku pārvaldības sistēmas darbību;
 - 1.9.5.izstrādā Tiesu administrācijas direktora atlases kārtību, organizē atlasi, ieceļ amatā vai atceļ no amata, pārrauga direktora darbu;
 - 1.9.6.apstiprina Tiesu administrācijas būtiska līguma vai darījuma slēgšanu vai dod piekrišanu darījuma, kura summa pārsniedz 300 000 euro (bez pievienotās vērtības nodokļa) slēgšanai, sniedz atzinumu par principiāli svarīgiem Tiesu administrācijas darbības jautājumiem;
 - 1.9.7.nosaka kārtību un termiņus, kādā Tiesu administrācija iesniedz Tieslietu padomei informāciju par Tiesu administrācijas un tiesu personāla skaitu un sastāvu, valsts budžeta līdzekļu sadalījumu pa tiesu iestādēm un saņem pārskatu par valsts budžeta līdzekļu izlietojumu.
- 1.10.nodrošina informācijas par budžetu pieejamību;

2. Izdarīt grozījumus Likumā par budžetu un finanšu vadību³⁸:

- 2.1. svītrot likuma 16.¹ panta trešajā daļā vārdus “rajonu (pilsētu) tiesām, apgabaltiesām un” un pēc vārdiem “Satversmes tiesai” iekļaujot vārdus “Tieslietu padomei,”

³⁸ Likuma redakcija, kas ir spēkā līdz 01.06.2025.

2.2. 19. panta piektajā daļā aiz vārdiem “Satversmes tiesas,” iekļaujot vārdus “Tieslietu padomes,”

3.5. Iesaistītās institūcijas un to kompetence

Rekomendētie risinājumi ietver izmaiņas tiesu varas institūciju kompetences jomās. Ieteicamais atbildības jomu sadalījums ir uzskaitīts 5. tabulā.

5. tabula. Ieteicamais iesaistīto institūciju kompetences sadalījums.

Iestāde vai institūcija	Funkcija / kompetence
Saeima	Lemj par valsts budžetu tiesu varas iestādēm. Apstiprina norēķinus par budžeta izpildīšanu un plānoto darbības rezultātu sasniegšanu.
Ministru kabinets	Apstiprina valsts budžeta likumprojektu, norādot Tieslietu padomes iesniegtā budžeta pieprasījuma rajona (pilsētas) tiesām un apgabaltiesām, Tieslietu padomei un Tiesu administrācijai pamatojumu.
Finanšu ministrija	Iekļauj valsts budžeta likumprojektā Tieslietu padomes iesniegto budžeta pieprasījumu rajona (pilsētas) tiesām un apgabaltiesām, Tieslietu padomei un Tiesu administrācijai.
Tieslietu padome (pilnā pašreiz likumā noteiktajā sastāvā)	Nosaka rajona (pilsētas) tiesas, to tiesu namus, kā arī rajona (pilsētas) tiesu, to tiesu namu darbības teritorijas un atrašanās vietas. Uzklausa Satversmes tiesas tiesneša amata kandidātus un sniedz Saeimai viedokli par viņiem. Uzklausa Augstākās tiesas priekšsēdētāja amata kandidātus un sniedz Augstākās tiesas plēnumam viedokli par viņiem. Izvērtē ģenerālprokurora amata kandidātus, izvēlas piemērotāko un virza to Saeimai iecelšanai ģenerālprokurora amatā. Uzklausa Tiesu administrācijas ikgadējo pārskatu par darba rezultātiem. Satversmes tiesas likumā noteiktajos gadījumos un kārtībā var iesniegt pieteikumu par lietas ierosināšanu Satversmes tiesā. Apstiprina tiesneša amata kandidātu atlases konkursa nolikumu / kārtību. Piešķir Goda tiesneša nosaukumu.
Tieslietu padomes locekļi – tiesneši (likuma 89. ² panta pirmās daļas 1. un 2. punktā un 89. ² panta otrajā daļā minētās amatpersonas)	Cilvēkresursu pārvaldība Veic rajonu (pilsētu) tiesu, apgabaltiesu organizatorisko vadību, organizē rajonu (pilsētu) tiesu, apgabaltiesu administratīvo darbu. Pārstāv tiesu iestāžu intereses. Apstiprina un pārrauga tiesu cilvēkresursu plānošanas, personāla atlīdzības un motivācijas politiku. Nodrošina tiesu darba slodzes objektīvu mērīšanu. Aplēs tiesvedības kvalitatīvai nodrošināšanai nepieciešamo resursu apjomu. Nosaka tiesnešu skaitu katrā rajonu (pilsētu) tiesā un apgabaltiesā, senatoru kopskaitu departamentos.

Ieceļ amatā tiesas priekšsēdētāju.

Nosaka konkrētu rajona (pilsētas) tiesu vai tās tiesu namu ar attiecīgu tiesneša amata pienākumu izpildes vietu tiesas darbības teritorijas ietvaros.

Nosaka konkrētu apgabaltiesu vai tās tiesu namu, kurā pildāmi tiesneša pienākumi.

Apstiprina mantijas un amata zīmes paraugus un lietošanas kārtību.

Apstiprina tiesneša amata apliecības paraugu.

Lemj par vakantas tiesneša amata vietas pārcelšanu tiesas darbības teritorijas ietvaros.

Lemj par tiesneša pārcelšanu citā tāda paša līmeņa tiesā vai tiesu namā.

Lemj par tiesneša pārcelšanu darbā apgabaltiesā.

Lemj par tiesneša pārcelšanu amatā zemāka līmeņa tiesā.

Lemj par tiesneša pārcelšanu Augstākās tiesas tiesneša amatā.

Lemj par tiesneša pārcelšanu tiesas reorganizācijas gadījumā.

Uzdod pildīt rajona (pilsētas) tiesas tiesneša pienākumus citas rajona (pilsētas) tiesas tiesnesim vai apgabaltiesas tiesnesim, ja viņš devis rakstveida piekrišanu.

Uzdod pildīt apgabaltiesas tiesneša pienākumus citas apgabaltiesas tiesnesim, ja šī persona devusi rakstveida piekrišanu.

Uzdod rajona (pilsētas) tiesas tiesnesim aizstāt apgabaltiesas tiesnesi vakances vai pagaidu prombūtnes laikā.

Uzdod apgabaltiesas tiesnesim aizstāt augstākās tiesas tiesnesi vakances vai pagaidu prombūtnes laikā.

Nosaka tiesnešu profesionālo zināšanu pārbaudes saturu un kārtību, kā arī apstiprina tiesnešu profesionālo zināšanu pārbaudei nepieciešamo dokumentu paraugus.

Apstiprina Tiesnešu konferences nolikumu, kā arī sasauc Tiesnešu konferenci, nosakot tajā izskatāmos jautājumus.

Apstiprina Tiesnešu ētikas komisijas reglamentu.

Stratēģija un budžets

Apstiprina apgabaltiesu un rajonu (pilsētu) tiesu un Tiesu administrācijas attīstības stratēģiju, ar budžeta līdzekļiem sasniedzamos mērķus un darbības rezultātus un uzrauga to īstenošanu. Izstrādā finanšu un darbības rezultātu rādītājus 4 gadiem (n+1, n+2, n+3, n+4).

Apstiprina apgabaltiesu un rajonu (pilsētu) tiesu, Tiesu administrācijas ikgadējo un vidēja termiņa budžeta pieprasījumu, budžeta izpildes plānu (investīciju un iepirkumu plānu) un uzrauga, ka valsts budžeta līdzekļu izlietojums ir efektīvs un racionāls.

Nodrošina informācijas par budžetu pieejamību.

Apstiprina gada pārskatu par budžeta izpildi un gada publisko pārskatus.

Izstrādā Tiesu administrācijas direktora atlases kārtību, organizē atlasi, ieceļ / atceļ no amata, pārrauga direktora un administratīvās vadības komandas darbu.

	Iekšējā kontrole Uzrauga Tiesu administrācijas darbības atbilstību normatīvajiem aktiem, iekšējās kontroles un risku pārvaldības sistēmas darbību. Apstiprina Tiesu administrācijas nolikumu un reglamentu. Izstrādā Tiesu administrācijas direktora atlases kārtību, organizē atlasi, ieceļ amatā vai atceļ no amata, pārrauga direktora darbu. Izdod iekšējos normatīvos aktus par rajonu (pilsētu) tiesu, apgabaltiesu organizatoriskās vadības jautājumiem. Apstiprina vispārējos principus tiesu iestādes grāmatvedības un finanšu kontroles organizēšanai. Apstiprina Tiesu administrācijas būtiska līguma vai darījuma slēgšanu vai dod piekrišanu darījuma, kura summa pārsniedz 300 000 euro (bez pievienotās vērtības nodokļa) slēgšanai, sniedz atzinumu par principiāli svarīgiem Tiesu administrācijas darbības jautājumiem. Pieprasa no rajonu (pilsētu) tiesām, apgabaltiesām, Tiesu administrācijas ziņas, kas tai nepieciešamas normatīvajos aktos noteikto funkciju veikšanai. Procesi Apstiprina lietu izskatīšanas termiņa standartu. Apstiprina tiesnešu specializācijas pamatprincipus un lietas slodzes rādītāju noteikšanas kārtību, kā arī izstrādā vadlīnijas citos tiesu darba organizācijas jautājumos.
Tiesu administrācija	Sagatavo un normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā izstrādā priekšlikumu par rajonu (pilsētu) tiesu, apgabaltiesu, Tieslietu padomes un Tiesu administrācijas uzdevumu veikšanai nepieciešamo finansējumu no valsts budžeta. Tieslietu padomes noteiktā termiņā iesniedz priekšlikumu par rajonu (pilsētu) tiesu, apgabaltiesu, Tieslietu padomes un Tiesu administrācijas uzdevumu veikšanai nepieciešamo finansējumu no valsts budžeta izskatīšanai un apstiprināšanai Tieslietu padomē. Nodrošina rajonu (pilsētu) tiesu, apgabaltiesu administratīvo darbību, sniedzot grāmatvedības uzskaites, centralizētas grāmatvedības, personāla lietvedības, budžeta plānošanas un finanšu vadības pakalpojumus. Nodrošina Tiesu administrācijas pārziņā vai turējumā esošo valsts informācijas sistēmu darbību un attīstību. Izdod iekšējos normatīvos aktus par tiesu administratīvā un saimnieciskā darba organizēšanu, kā arī veic pārbaudes. Veic tiesu efektivitātes rādītāju sasniegšanas pārraudzību, identificējot novirzes no plānotā un padziļināti analizē noviržu cēloņus, pieprasa no rajonu (pilsētu) tiesām, apgabaltiesām ziņas, kas tai nepieciešamas normatīvajos aktos noteikto funkciju veikšanai. Vismaz reizi gadā publicē pārskatu par tiesu darba analīzes rezultātiem. Sniedz atbalstu (dalās ar kompetenci) darba organizācijas un cilvēkresursu vadības jautājumos tiesās. Sniedz citu atbalstu tiesu priekšsēdētājiem (vadītājiem).

Tiesas vadība - rajona (pilsētas) tiesas, apgabaltiesas priekšsēdētājs un vietnieki (administratīvais vadītājs, ja būtu)	Sagatavo gada pārskatu par rajonu (pilsētu) tiesu, apgabaltiesu, Tieslietu padomes un Tiesu administrācijas budžeta izpildi un gada publisko pārskatu. Tiesas priekšsēdētājs: Vada tiesas iestādes darbu. Nosaka tiesas darbības mērķus (stratēģiju) un organizē to sasniegšanu . Darbības rezultātus apspriež ikgadējās tiesas tiesnešu darba sanāksmēs vai arī individuālās attīstības sarunās starp tiesas priekšsēdētāju un tiesnesi. Nosaka tiesas organizatorisko struktūru un tiesas amatpersonu sastāvu funkcijās, kuras saistītas ar tiesvedību (tiesas sastāvu). Atbild par tiesiskās kvalitātes un tiesību vienveidīgas piemērošanas veicināšanu tiesā. Uzrauga tiesību principu piemērošanas un tiesību interpretācijas vienveidību tiesas lēmumos. Izstrādā iekšējo kārtību par lietu sadales kārtību tiesā, ārējo sadarbību, sūdzību izskatīšanas procedūru. Nosaka tiesas priekšsēdētāja vietnieka, tiesas jurista un administratīvā vadītāja amata pienākumus. Piedalās tiesneša atlasē uz vakanto amatu tiesā. Apstiprina vai groza lietu sadales plānu un atbild par lietu sadali starp tiesnešiem. Atbild par pienākumu sadali starp tiesnešiem, norīko tiesnesi veikt izmeklēšanas tiesneša pienākumus un tiesnesi, kurš lems par akceptu saglabājamo datu iegūšanai no elektronisko sakaru komersantiem. Sagatavo gada pārskata informāciju un iesniedz to Tieslietu padomei (Tiesu administrācijai). -
Tieslietu ministrija	Tiesu sistēmas politikas izstrādāšana, organizēšana un koordinēšana Apspiež ar Tieslietu padomi būtisku izmaiņu apgabaltiesu un rajona (pilsētu) tiesu budžeta pieprasījumā pamatojumu Sadarbojas ar Tieslietu padomi tiesu varas darbības rezultātu uzraudzībā Sniedz konsultatīvu atbalstu un ieteikumus tiesu pārvaldības, budžeta plānošanas, tiesnešu karjeras attīstības, kā arī tiesu sistēmas attīstības un citu ar tiesu sistēmu stiprināšanu saistītu jautājumu risināšanā. .
Tiesu sistēmai piederīgas institūcijas	Informē Tieslietu padomi par nozares aktualitātēm Sadarbojas ar Tieslietu padomi tiesu sistēmas attīstības un darba organizācijas jautājumos.

4. Reformas cilvēkresursu plānošanas un vadības jomā

4.1. Reformu nepieciešamība:

1) Nav izveidots tāds tiesneša palīga institūts, kas atslogo tiesneša darbu

Viens no tiesu sistēmas ilgstošajiem sistemātiskajiem izaicinājumiem ir tiesneša palīga institūta attīstība³⁹, kas līdz šim nav spējis nodrošināt efektīvu tiesnešu darba atslogošanu un ilgtspējīgu juridiskā atbalsta personāla piesaisti.⁴⁰ Tiesu sistēmā nav izveidots efektīvs tiesneša palīga institūts, kas veicinātu tiesnešu produktivitātes pieaugumu, tiesneša uzdevumā veiktu juridisku jautājumu izpēti un kvalitatīvu juridisko dokumentu sagatavošanu, dodot iespēju tiesnešiem koncentrēties uz lietu izspriešanu pēc būtības. Rezultātā tiesneša slodzi palielina tādu pienākumu veikšana, kurus varētu veikt citi speciālisti.

PwC veiktajā aptaujā, kurā piedalījās aptuveni 31% no visiem pirmās un apelācijas instances tiesu tiesnešiem, 77% tiesnešu norādīja, ka viņiem nav pieejams juridiskajos jautājumos kvalificēts tiesneša palīgs, savukārt 53% uzskata, ka tiesvedības procesu varētu veikt par 20-30% ātrāk, ja šāds atbalsts būtu pieejams.

Tiesneša palīga juridiskā funkcija nav pietiekami nošķirta no tehniskajiem un administratīvajiem pienākumiem, kas būtiski mazina pienesumu tiesas spriešanas procesā. Turklāt nepastāv centralizēta un vienota tiesneša palīgu apmācības sistēma pirms amata pienākumu uzsākšanas. Intervijās tiesneši norādīja, ka esošā pieeja uzliek viņiem papildus slogu individuāli apmācīt jaunos tiesneša palīgus.

Vienlaikus mēģinājumi paaugstināt tiesneša palīga atalgojumu visiem 554 tiesneša palīgiem⁴¹, rada būtisku fiskālo ietekmi uz valsts budžetu. Visu tiesneša palīgu atlīdzības celšanai no valsts budžeta būtu nepieciešams aptuveni 2,9 miljonu eiro gadā⁴² papildu finansējums, kas veidotu 21% pieaugumu salīdzinājuma ar pašreizējām tiesneša palīga atalgojuma izmaksām. Taču šāda universāla pieeja neļauj piesaistīt augsti kvalificētus juristus vai personas ar bakalaura grādu tiesību zinātnēs piedāvātā atalgojuma nekonkurētspējas dēļ.

Šāda situācija ir izveidojusies, jo ierobežota finansējuma apstākļos priekšroka ir dota kvantitatīvai pieejai, t.i. piesaistīt visiem tiesnešiem neatkarīgi no tiesu instances vai specializācijas vienveidīgas kvalifikācijas tiesneša palīgus, nevis ir izdarīta izvēle par labu kvalitatīviem apsvērumiem, pieņemot darbā mazāku skaitu, bet juridiskos jautājumos kompetentus speciālistus. Tiesu personāla politiku Latvijā veido centralizēti Tiesu administrācija, nevis pašas tiesas. Tiesu administrācijas misija ir pakalpojuma tiesām sniegšanā nodrošināt vienlīdzīgu pieeju visiem subjektiem.

Tikai pašas tiesu iestādes individuāli, izprotot resursu pieejamības ierobežojumus, var pieņemt lēmumu par darba organizācijas tiesā izmaiņām un diferencēt tiesā vajadzīgo tiesneša palīgu veidus. Tā rezultātā varētu panākt juridisko jautājumos specializēta atbalsta sniegšanu un nodrošināt tiesneša palīga kompetenču atbilstību tiesas vai tiesneša specializācijai.

³⁹ Saskaņā ar Latvijas Republikas Valsts kontroles ziņojumu "Cilvēkresursu pieejamība un attīstība Latvijas tiesās" un intervijās sniegto informāciju.

⁴⁰ Tieslietu padome. (2024). Tieslietu padomes stratēģijas 2021. - 2025. gadam 3. rīcības virzienā "Efektīva un kvalitatīva tiesu vara" minēto uzdevumu īstenošanai. Par zemesgrāmatu lietu specializāciju tiesās. Pieejams: <https://www.tieslietupadome.lv/lv/media/9019/download?attachment>.

⁴¹ Tiesu administrācijas dati uz 30.09.2024.

⁴² PricewaterhouseCoopers aprēķini. Pieņemot, ka vidējā tiesneša palīga atlīdzība ir 1638 eiro, kā arī piemērojot VSAOI 23.59% apmērā no mēnešalgas un atvaļinājuma pabalstu 30% no mēnešalgas, pašreizējās tiesneša palīga izmaksas ir 13 775 121 eiro / gadā. Palielinot visu tiesneša palīgu algu līdz 1980 eiro mēnesī, kopējās izmaksas pieaugtu līdz 16 651 246 eiro / gadā. Attiecīgi papildus būtu nepieciešams 2 876 124 eiro / gadā.

2) Atalgojums nav konkurētspējīgs, kas apgrūtina kvalificētu darbinieku piesaisti

Tiesneša palīga amata konkurētspēja darba tirgū ir būtiski ierobežota zema atalgojuma un novecojuša normatīvā regulējuma dēļ. Tas apgrūtina profesionālu un kvalificētu juristu piesaisti tiesu sistēmai. Pašlaik tiesneša palīga amats ir iekļauts 9. mēnešalgas grupā, jo likumā definētās amata prasības ir zemas⁴³ un neatbilst starptautiski atzītai tiesneša palīga amata kvalifikācijai juridiskos jautājumos. Tas ierobežo konkurētspējīga atalgojuma nodrošināšanu, līdz ar to tiesneša palīga institūts zaudē konkurenci ar līdzvērtīgām pozīcijām prokuratūrā, valsts pārvaldē vai privātajā sektorā.

Tiesu administrācija, pamatojoties uz Tieslietu padomes ieteikumiem, ir aktualizējusi tiesneša palīga amata aprakstu, nosakot, ka pretendents jābūt ar augstāko izglītību tiesību zinātnēs, vēlams ar jurista kvalifikāciju.⁴⁴ Amatu aprakstos arī norādīts, ka 70% no tiesneša palīga būtiskākajiem pienākumiem ietver tiesu lietu pārvaldību, piedalīšanās lietas sagatavošanā izskatīšanai un tās izskatīšanas nodrošināšanā, tiesiskā regulējuma izpēti un analīzi veikšana, procesuālo lēmumu un dokumentu sagatavošana, kas prasa zināmas juridiskās kompetences.³⁶⁸ Tomēr likums "Par tiesu varu" un Ministru kabineta noteikumi⁴⁵ joprojām neatspoguļo šīs tiesneša palīga amata prasības un atbildības līmeni. Attiecīgi normatīvajos aktos ietvertais amata apraksts nerada pamatu tiesneša palīga amata mēnešalgas grupas celšanai⁴⁶, kas ierobežo atalgojuma paaugstināšanas iespējas. Tiesneša palīga amata atbildības līmenis ir zemāks nekā, piemēram, prokurora palīga amata saturs. Šāds tiesneša palīga atbildības novērtējums nenodrošina pietiekamu pamatu mēnešalgas grupas paaugstināšanai.

Tiesneša palīga vidējā atlīdzība 2024. gadā veidoja tikai aptuveni 40% no rajona (pilsētas) tiesneša mēnešalgas. Labā prakse ir tiesneša palīga atalgojumu noteikt kā procentuālo daļu no tiesneša algas, atsevišķos gadījumos, piemēram, Igaunijā, pat regulējot to likumā. Ievērojot to, salīdzinoši ne pārāk augstais tiesneša atalgojums ietekmē tiesneša palīga atlīdzības griestus, veidojot situāciju, kurā tiesneša palīga atalgojums nav konkurētspējīgs. Arī intervijās ar tiesu varas pārstāvjiem norādīts uz problemātiku ar atalgojuma nekonkurētspēju, kā arī attiecīgi apgrūtinātu kvalificētu darbinieku piesaisti.

3) Augsts tiesnešu palīgu mainības koeficients būtiski pazemina tiesu efektivitāti

Augstā tiesnešu palīgu mainība (sasniedz pat līdz 41% gadā Rīgas tiesās⁴⁷) nozīmē, ka tiesnešiem regulāri jāapmāca jauni darbinieki, kas samazina produktivitāti un kavē lietu izskatīšanu. Intervijās tiesneši norāda, ka tiesneša palīga amata izpildes ilgums parasti ir viens vai divi gadi, pēc kā laikā palīgs dodas uz citiem amatiem.

Šāda mainība rada nestabilitāti tiesu sistēmas darbībā un būtiski ietekmē tiesnešu noslodzi. Tajā pašā laikā tiesneša palīgiem ir būtiska loma tiesnešu korpusa atjaunošanā, veidojot aptuveni 70% no jaunajiem tiesnešiem. Tas liecina par tiesneša palīgu institūta nozīmi Latvijas tiesu sistēmas attīstībā, kā arī iezīmē nepieciešamību pēc mērķtiecīgas darbinieku attīstības sistēmas, kur tiesneša palīga amats kalpotu kā solis ceļā uz tiesneša karjeru.

4) Tiesneši ar specializāciju zemesgrāmatu lietās – novirze no parastā tiesvedības procesa

2019.–2024. gadā vērojama tiesnešu ar specializāciju zemesgrāmatu lietās skaita samazināšanās un vakanto amata vietu skaita pieaugums. 2019.–gadā no 75 amata vietām bija aizpildītas 70, taču 2024. gadā no kopumā 70 amata vietām bija aizpildītas tikai 57.

⁴³ Tiesneša palīgs pieņem apmeklētājus, viņu iesniegumus, veic pasākumus sakarā ar lietu sagatavošanu izskatīšanai tiesas sēdē, kā arī pilda citus tiesneša dotus uzdevumus.

⁴⁴ Tiesu administrācijas sniegtā informācija – tiesneša palīgu amata apraksti.

⁴⁵ Ministru kabineta noteikumi Nr. 262 "Valsts un pašvaldību institūciju amatu katalogs, amatu klasifikācijas un amatu apraksta izstrādāšanas kārtība".

⁴⁶ Ministru kabineta 26.04.2022. noteikumi Nr. 262 "Valsts un pašvaldību institūciju amatu katalogs, amatu klasifikācijas un amatu apraksta izstrādāšanas kārtība" 115.4. punkts.

⁴⁷ Tieslietu padomes 2024. gada pārskats. Pieejams: <https://www.tieslietupadome.lv/lv/media/9750/download?attachment>.

Vienlaikus salīdzinājumā ar 2021. gadu, 2024. gadā tiesnešu ar specializāciju zemesgrāmatu lietās noslodze ievērojami palielinājās – gada laikā izskatāmo lietu skaits uz tiesnesi pieauga par apmēram 28%, sasniedzot 4000 zemesgrāmatu un 1800 bezstrīdus lietas vienam tiesnesim.

Ja tiesnesis šīs lietas skatītu tikai savā darba laikā un lietu sarežģītības pakāpe būtu vienāda, vienas lietas izskatīšanai vidēji būtu jāvelta apmēram 13,4 minūtes⁴⁸. Šādos apstākļos lēmumu pieņemšana visticamāk ir balstīta uz tiesneša uzkrātajām zināšanām un pieredzi, veicot ātru informācijas salīdzināšanu un faktu pārbaudi, nevis uz lietas faktu noskaidrošanu un argumentēta nolēmuma pieņemšanu. Maz ticams, ka tiesneši, kuri pilda tipiskus tiesneša uzdevumus, praksē pielieto teorētiskās zināšanas, pilnvērtīgi analizē faktus un argumentus un izmanto dažādas juridiskās metodes. Šāda paātrināta darba kārtība visdrīzāk pilnībā neatbilst tiesneša profesijas klasifikatorā iekļautajiem standartiem.

5) Tiesas sēžu sekretāra amata pienākumu neatbilstība mūsdienu vajadzībām

Esošā tiesas sēdes sekretāra amata modeļa saglabāšana, neņemot vērā tehnoloģiju attīstību, kavē tiesu sistēmas modernizāciju un cilvēkresursu ilgtspējīgu pārvaldību. Intervijās ar tiesu sistēmas pārstāvjiem uzsvērts, ka amata pienākumi ietver tikai tehniski veicamu darbību – tiesas sēdes ieraksta aktivizēšanu un dokumentēšanu, kuru tehnoloģiski iespējams aizvietot ar automatizētiem risinājumiem.

Praksē pierādījies, ka tiesu darbinieku pienākumu sadalījums nav skaidrs un vairākkārt norādīts uz amatu funkciju pārklāšanos starp tiesas sēžu sekretāriem un tiesnešu palīgiem. Arī saskaņā ar PwC veiktās aptaujas (skatīt 4. pielikumu) rezultātiem no tiesneša skatu punkta būtiska problēma ir tā, ka tiesneša palīgs lielāko daļu sava darba laika velta TIS uzturēšanai un datu ievadei, kas pārklājas ar tiesas sēžu sekretāra funkcijām. Šobrīd nereti izveidojas situācija, kurā faktiski darbojas divi sekretāri, jo tiesneša palīgs nepietiekamas juridiskās kvalifikācijas dēļ nespēj pilnvērtīgi pildīt juridiskā palīga funkcijas.

Tiesas sēdes sekretāra nodrošināšana katram tiesnesim neveicina tiesas procesa efektivitāti un rada nevajadzīgu slogu tiesu budžetam, neraugoties uz darba faktisko intensitāti. Intervijās norādīts, ka, pārskatot tiesas sēžu sekretāru skaitu, piesaisti konkrētam tiesas sastāvam, būtu iespējams uzlabot darba efektivitāti.

6) Sadrumstalotais tiesnešu ģeogrāfiskais izvietojums rada liekas izmaksas un ierobežo tiesnešu specializācijas iespējas

Pašlaik Latvijā ir astoņas rajona (pilsētas) tiesas, kuras darbojas 45 tiesu namos. Līdzīgi arī sešas apgabaltiesas nodrošina savu darbību deviņos tiesu namos (Pārskatu par tiesu namiem skatīt 6. un 7. pielikumā). Sešās ēkās atrodas vairākas tiesas, piemēram, vienā ēkā ir izvietota Vidzemes rajona tiesa Madonā un Vidzemes apgabaltiesas Madonas tiesu nams, tādējādi kopējais tiesu ēku skaits Latvijā ir 48.

Salīdzinot tiesu izvietojumu Latvijā ar tiesu izvietojumu Igaunijā, Nīderlandē un Somijā, Latvijā ir vislielākais tiesu ēku skaits uz 100 000 iedzīvotāju – 2.58. Nīderlandē – 0.23, Somijā – 0.94, Igaunijā – 1.46.

Atsevišķa tiesu nama uzturēšana saistāma ar papildus izmaksām – katrā tiesu namā ir izvietota tiesas kanceleja, ir apsardze un tiek nodarbināti apkopēji. Mazos tiesu namos administratīvā atbalsta izmaksas attiecībā pret tiesnešu skaitu ir neproporcionāli augstas. Piemēram, Vidzemes rajona tiesas Valkas tiesu namā, kur paredzētas tikai trīs tiesneša amata vietas, apsardzes un apkopēju izmaksas uz vienu tiesneša amata vietu sastāda 9895 eiro gadā. Latgales rajona tiesas Rēzeknes tiesu namā, kur paredzētas 9 tiesneša amata vietas šīs izmaksas sastāda 4679 eiro gadā. Salīdzinot tiesu namos, kur ir vismaz 10 tiesneši, analogiskas administratīvās izmaksas uz tiesnesi var nesasniegt pat 2000 eiro gadā.

Tiesu namos ar nelielu tiesnešu skaitu tiesnešiem pieejamā telpu platība ir nesamērīgi liela (piemēram, 474.2 m² uz tiesnesi Kurzemes rajona tiesā Saldū). Aptuveni piektdaļā tiesu namu

⁴⁸ PricewaterhouseCoopers aprēķins.

paredzētas tikai trīs tiesneša amata vietas. Šāda situācija liecina par telpu izmantošanas neefektivitāti un rada nevajadzīgi augstas tiesu namu uzturēšanas izmaksas. Līdz ar to ir pamats pārskatīt nepieciešamību pēc tik plašas fiziskās infrastruktūras un apsvērt tiesnešu amata vietu koncentrēšanu lielākos administratīvajos centros.

Centralizētāki tiesu nami varētu būtiski uzlabot ne tikai izmaksas, bet arī ļautu tiesai daudz vieglāk optimizēt un mobilizēt tiesas resursus un nodrošināt labākas tiesnešu specializācijas iespējas. Tas ļautu ievērojami paaugstināt tiesas spriešanas ātrumu un tiesas nolēmumu kvalitāti. Analizējot tiesu statistikas datus,⁴⁹ ir redzams, ka Latvijā vispārējās jurisdikcijas tiesās ir bijis iespējams nodrošināt tiesnešu specializāciju tikai vienā no lietu pamatveidiem – civillietās. Tikai civillietas ir skatījuši 153 jeb 49% no tiesnešiem. Lielākoties krimināllietas un sodu izpildes lietas⁵⁰ ir skatījuši tikai 48 jeb 15% no tiesnešiem. Vairāk nekā trešdaļai tiesnešu (112 jeb 36%) nav bijis iespējams specializēties pat lietu pamatveidā, jo nācies skatīt gan administratīvo pārkāpumu lietas, gan civillietas, gan krimināllietas.

Salīdzinājumam, piemēram, Nīderlandē 2013. gadā tika veikta tiesu kartes reforma, viens no kuras mērķiem bija uzlabot cilvēkresursu un finansiālo resursu sadalījumu tiesu apgabalos, kā arī nodrošināt striktāku tiesnešu specializāciju, ko ir iespējams panākt tikai tādās tiesās, kurās ir lielāks tiesnešu skaits.

4.2. Mērķis

Izveidot tiesu cilvēkresursu pārvaldības un darba organizācijas modeli, kas veicina efektīvu tiesnešu un tiesu personāla sadarbību, lai tiesvedības procesā sasniegtu maksimālu rezultātu ar optimāliem resursiem.

4.3. Risinājuma apraksts

Pārskatīt tiesu sistēmas cilvēkresursu pārvaldības politikas pamatprincipus

Ir jātiecas uz mazāku, toties ļoti augsti kvalificētu, efektīvu tiesnešu korpusu, kam ir amata statusam un lomai sabiedrībai atbilstoša atbildība un kam atbalstu sniedz ļoti kompetenti juristi, kas specializējas noteiktos jautājumos. Tiesnešu aptaujā uz jautājumu, kā, potenciāli mainītos Jūsu noslodze, ja Jums būtu augsti kvalificēts tiesneša palīgs, 70% tiesnešu atbildēja, ka lietu izskatīšanu varētu veikt par 10 - 30% ātrāk. Līdz ar to viens no soļiem ir palielināt tiesneša palīga amata atbildības apjomu, nosakot, ka tiesneša palīga galvenā funkcija ir nodrošināt to ar tiesvedību saistīto procesuālo un organizatorisko darbību izpildi, kuru veikšanai nav nepieciešama tiesneša kvalifikācija vai kompetence.

Šāda funkciju pārdale paredz tiesnešu produktivitātes pieaugumu, ļaujot tiesnešiem koncentrēties uz ar tiesas spriešanu tieši saistītiem uzdevumiem. Ilgtermiņā tas radīs priekšnosacījumus tiesnešu skaita proporcionālai optimizācijai, vienlaikus saglabājot augstu tiesas darba kvalitāti un efektivitāti. Lai sekmīgi īstenotu šādu funkciju pārdali, būs nepieciešams īstenot pārmaiņu vadības pasākumus, skaidrojot nepieciešamību pārveidot sadarbības starp tiesnesi un tiesneša palīgu modeli, nodrošinot savstarpējo izpratni un stiprinot iesaistīto pušu spējas kvalitatīvi īstenot amata pienākumus. Tam ir nepieciešams pietiekams laiks – tipiski viens gads, piemēram, izmaiņu veikšanai amatu aprakstos, kvalificētu tiesnešu palīgu atlasei, apmācībai un ievadīšanai darbā. Vēlams pilotēt jauno pieeju iestādēs, kas piekrīt īstenot izmēģinājuma projektu.

Izveidot diferencētus tiesnešu palīgu amatus

Tieslietu padomes rīcības virziens "Optimāls un efektīvs tiesu sistēmas personāla modelis" īpaši vērš uzmanību uz tiesneša palīga amata stiprināšanu nākotnē. Saskaņā ar Tiesu efektivitātes stiprināšanas darba grupas novērojumiem, intervijās pausto informāciju un diskusijās apspriesto, tiesneša palīga institūta turpmākai attīstībai pastāv divi iespējamie scenāriji:

⁴⁹ Tiesu informācijas sistēmas dati par laika periodu no 2021. – 2024. gadam

⁵⁰ Šiem tiesnešiem 9% no lietu skaita ir bijušas arī administratīvo pārkāpumu lietas un 2% ir bijušas civillietas.

1. variants	2. variants
-------------	-------------

Atlīdzības paaugstināšana visiem tiesnešu palīgiem

Nav optimāls:

- Augstas izmaksas - papildus gadā būtu nepieciešami aptuveni 2.4 miljoni euro.

Izveidot dažādus tiesnešu palīgu amatus

Scenārijs paredz nošķirt šādus amatus:

- 1) Tiesneša palīgs – ar bakalaura grādu tiesību zinātnēs vai studijas tiesību zinātnēs;
- 2) Tiesas jurists – ar maģistra grādu tiesību zinātnēs;
- 3) Tiesas zinātniskais palīgs (rajona (pilsētas tiesas) / apgabaltiesas padomnieks) – ar maģistra grādu vai doktora grādu tiesību zinātnēs;
- 4) Tiesneša palīgs ar esošo statusu un atlīdzību.

Pirmais scenārijs, atlīdzības paaugstināšana visiem tiesnešu palīgiem saistāms ar augstām izmaksām. Arī diskusijās ar tiesu varas pārstāvjiem atzīts, ka optimālāks scenārijs būtu tiesneša palīga amata diferenciācija.

Lai īstenotu ieteiktās tiesneša palīga institūta pārmaiņas būtu nepieciešams:

1) Izteikt likuma “Par tiesu varu” 99. pantu šādā redakcijā:

“(1) Tiesneša palīgs sagatavo lietu izskatīšanai, veic juridisko izpēti, analizē tiesību avotus, piedalās lietas izskatīšanas nodrošināšanā, sagatavo procesuālo lēmumu un dokumentu projektus, atbilstoši tiesneša norādījumiem izstrādā sprieduma aprakstošo un motīva daļu projektus, sagatavo citu dokumentu projektus.”

2) Papildināt likumu “Par tiesu varu” ar jaunu 99.¹ pantu “Tiesas jurists” šādā redakcijā:

“Tiesas jurists atrod, analizē, iztulko un piemēro tiesību normas un citus tiesību avotus, izstrādā juridiskos tekstus, sniedz tiesnesim juridisku palīdzību, veic pētījumus par noteiktiem tiesību jautājumiem, veic citas juridiskas darbības. Pieņem lēmumus lietās, kur nav strīda. Izskata nekustama īpašuma nostiprinājuma lūgumus un iesniegumus, pieņem lēmumu par nostiprinājuma lūguma apmierināšanu vai atstāšanu bez ievēribas”

3) Papildināt likumu “Par tiesu varu” ar jaunu 99.² pantu “Zinātniski analītiskais padomnieks” šādā redakcijā:

“Zinātniski analītiskais padomnieks veic zinātniskās pētniecības darbu, piedalās nolēmumu projektu izstrādē sarežģītās lietās, veic tiesu prakses analīzi, izvērtē normatīvo aktu izmaiņas.”

4) Izdarīt grozījumus Ministru kabineta noteikumu Nr.262 “Valsts un pašvaldību institūciju amatu katalogs, amatu klasifikācijas un amatu apraksta izstrādāšanas kārtība” 115. punktā saskaņā ar likuma redakciju.

6. tabula. Rekomendējamais tiesneša palīga, tiesas jurista un zinātniski analītiskā padomnieka amata vietu finansēšanas modelis, saglabājot uz 31.12.2024. aizpildītās tiesneša amata vietas.

Amats	Izglītība	Mēnešalgas grupa	Atlīdzība (bruto) mēnesī	Īpatsvars no tiesneša algas ⁵¹ (%)	Amatu skaits	Īpatsvars no tiesneša palīgu skaita (%)	Izmaksas gadā ⁵²
Tiesneša palīgs	Bakalaura grāds vai studijas tiesību zinātnēs	10.	€1980	50%	413	67%	€12 413 293
Tiesas jurists	Maģistra grāds tiesību zinātnēs	11.	€2475	60%	130	21%	€4 884 165
Zinātniski analītiskais padomnieks (rajona (pilsētas) tiesas padomnieks)	Maģistra vai doktora grāds tiesību zinātnēs	12.	€2770	70%	8	1%	€336 510
Zinātniski analītiskais padomnieks (apgabaltiesas padomnieks)	Maģistra vai doktora grāds tiesību zinātnēs	12.	€2970	75%	6	1%	€270 508
Tiesneša palīgs ar pašreizējo statusu	Augstākā izglītība un pieredze darbā tiesā	9.	€1638	41%	56	9%	€1 392 431
Kopā							€19 296 907⁵³

Finansējums tiesneša palīga, tiesas jurista un zinātniski analītiskā padomnieka amatiem panākts, samazinot tiesnešu amata vietu skaitu un tām piekritīgās tiesas sēžu sekretāra amata vietas, kā arī izmantojot finansējumu, kas pieejams pašreizējam tiesneša palīgu amata vietu skaitam (skat. 7. tabulu). Scenārijā pieņemts, ka tiesneša amata vietu skaits tiek samazināts līdz faktiski nodarbinātajiem 477 tiesnešiem. Tiek likvidētas visas uz 31.12.2024. vakantās tiesneša amata vietas (12 apelācijas instances tiesneši un 57 pirmās instances tiesneši, no kuriem 13 ar specializāciju zemesgrāmatu lietās), līdz ar tiesneša amata vietas likvidēšanu tiek likvidēta arī piekritīgā tiesas sēžu sekretāra amata vieta. Paredzēts, ka 14 no esošajiem tiesnešiem ar specializāciju zemesgrāmatu lietās paliktu darbā pie zemesgrāmatu un bezstrīdu lietām, atlikušās amata vietas pārņemtu tiesas juristi. Pārējie tiesneši ar specializāciju zemesgrāmatu lietās tiktu pārorientēti darbam vispārējās jurisdikcijas pirmās instances tiesās. Ieviešot jauno tiesneša palīga institūtu būtu iespējams ietaupīt aptuveni 68 636 euro / gadā.

⁵¹ Rajonu (pilsētas) tiesas tiesneša mēnešalga 3959 euro uz 2025. gada 1. janvāri.

⁵² Kopējās izmaksas gadā ietver darba devēja mēneša izmaksas par vienu amata vienību, reizinātas ar 12 mēnešiem un amata vienību skaitu, kā arī atvaļinājuma pabalstu, kas aprēķināts kā 30% no mēnešalgas, reizināts ar amata vienību skaitu.

⁵³ PricewaterhouseCoopers aprēķini.

7. tabula. Finansējuma avoti tiesneša palīgu, tiesas juristu un zinātniski analītiskā padomnieka amatu nodrošināšanai.

Finansējuma avots	Atlīdzība (bruto) mēnesī	Amatu skaits	Izmaksas gadā ⁵⁴
Pašreizējais pieejamais finansējums tiesneša palīgiem	€1980	554	€13 775 121
Ietaupījums no tiesneša amata vietu likvidēšanas rajona (pilsētas) tiesās – vispārējās jurisdikcijas tiesneši	€3959	44	€2 664 295
Ietaupījums no tiesneša amata vietu likvidēšanas rajona (pilsētas) tiesās – tiesneši ar specializāciju zemesgrāmatu lietās	€3959	13	€781 269
Ietaupījums no tiesneša amata vietu likvidēšanas apgabaltiesās	€4750	12	€865 260
Ietaupījums no tiesas sēžu sekretāra amata vietu likvidēšanas	€1241	69	€1 299 596
Kopā			€19 365 543⁵⁵

Būtiskākā fiskālā ietekme tiesu sistēmas cilvēkresursu kontekstā ir saistīta tieši ar tiesnešu skaitu. Tiesu sistēmas budžets tiek plānots atbilstoši noteiktajam, nevis faktiskajam tiesnešu skaitam. Tā kā ilglaicīgi daļa no amata vietām nav aizpildītas, atalgojumam paredzētie līdzekļi netiek pilnībā izmantoti. Šie līdzekļi tiek izmantoti tiesu izdevumu segšanai vai arī tiek atgriezti valsts budžetā⁵⁶. Tiesneša palīgu un tiesas sēžu sekretāru skaits ir cieši saistīts ar tiesnešu skaitu, tādēļ jebkādas izmaiņas tiesnešu skaitā skar arī šos tiesas darbiniekus. Tas attiecināms arī uz šo amatu finansēšanu.

Ņemot vērā, ka ilgstoši netiek aizpildīta daļa tiesneša amata vietu un tuvākajos gados izdienes pensijā var doties aptuveni 28% tiesnešu⁵⁷, ir būtiski apsvērt dažādus tiesnešu skaita samazinājuma scenārijus un to fiskālo ietekmi. Zemāk apkopotas izmaksas, kas saistītas ar iepriekš aprakstītā diferencētā tiesneša palīgu institūta ieviešanu dažādos tiesnešu skaita samazinājuma scenārijos. Izmaksu salīdzinājums veikts attiecībā pret pašreizējo situāciju, kurā tiek saglabāts esošais tiesneša amata vietu skaits (546), netiek diferencēts tiesneša palīga amats. Salīdzinātie scenāriji ietver: esošā tiesnešu amata vietu skaitu saglabāšanu; tiesneša amata vietu samazināšanu līdz Tieslietu padomes 2025. gada 14. marta lēmumā Nr. 20 noteiktajam amata vietu skaitam; tiesneša amata vietu skaita samazināšanu līdz 31.12.2024. aizpildītajām tiesneša amata vietām; tiesneša amata vietu skaita samazināšanu par 10%, 15%, 20% no pašreizējā amata vietu skaita.

⁵⁴ Kopējās izmaksas gadā ietver darba devēja mēneša izmaksas par vienu amata vienību, reizinātas ar 12 mēnešiem un amata vienību skaitu, kā arī atvaļinājuma pabalstu, kas aprēķināts kā 30% no mēnešalgas, reizināts ar amata vienību skaitu.

⁵⁵ PricewaterhouseCoopers aprēķini.

⁵⁶ Valsts kontrole. "Cilvēkresursu pieejamība un attīstība Latvijas tiesās". Pieejams: https://lrvk.gov.lv/lv/getrevisionfile/29740-YyB8Pd_bKgizFid2Q1YedWrpblraPIED.pdf

⁵⁷ Turpat.

8. tabula. Diferencēta tiesnešu palīga institūta izmaksas gadā atkarībā no tiesneša amata vietu skaita.

Scenārijs	Likvidēto tiesneša amata vietu skaits	Izmaksas gadā	Atšķirība pret pašreizējām izmaksām (euro) ⁵⁸	Atšķirība pret pašreizējām izmaksām (%)
Pašreizējā tiesneša amatu vietu skaita saglabāšana	-	€63 983 877	+ €8 300 363	+ 14.9%
Tiesneša amata vietu skaita samazināšana līdz Tieslietu padomes 14.03.2025. lēmumā Nr.20 ieteiktajam	30	€60 319 610	+ €4 363 096	+ 8.3%
Uz 31.12.2024. aizpildīto tiesneša amata vietu skaita saglabāšana	69	€55 614 879	- €68 635	- 0.1%
Tiesnešu skaita samazināšana par 10% no faktiskā tiesnešu skaita	117	€49 739 999	- €5 943 515	- 10.7%
Tiesnešu skaita samazināšana par 15% no faktiskā tiesnešu skaita	140	€46 943 851	- €8 739 663	- 15.7%
Tiesnešu skaita samazināšana par 20% no faktiskā tiesnešu skaita	165	€43 887 661	- €11 795 853	- 21.2%

⁵⁸ Pašreizējās izmaksas iegūtas, saglabājot pašreizējo rajona (pilsētas) tiesu un apgabaltiesu tiesneša amata vietu skaitu (405 pirmajā instancē, 141 apelācijas instancē), tiesneša palīgu skaitu (554) un tiesas sēžu sekretāru skaitu (393). Pieņemot, ka vidējā tiesneša palīga atlīdzība ir 1638 euro, kā arī piemērojot VSAOI 23.59% apmērā no mēnešalgas un atvaļinājuma pabalstu 30% no mēnešalgas, pašreizējās tiesneša palīgu izmaksas ir 13 775 121 euro / gadā, tiesnešu izmaksas - 34 506 341 euro / gadā, tiesas sēžu sekretāru izmaksas - 7 402 051 euro / gadā. Kopējās izmaksas sastāda 55 683 513 euro / gadā.

Meklēt risinājumus tiesas sēžu sekretāra kapacitātes paaugstināšanai

1) Tiesas sēdes sekretāra amata pārveide par administratīvo atbalsta funkciju

Scenārijs paredz nākotnē pārveidot tiesas sēdes sekretāra amata pienākumus, piešķirot tam tiesneša administratīvā palīga funkcijas, tādējādi pielāgojot šo lomu mūsdienu tiesu darba vajadzībām. Amata funkcijas scenārijā tiek orientētas uz vispārēju administratīvo atbalstu tiesnešiem, bez piesaistes konkrētam tiesas sastāvam. Tādējādi tiktu atvieglota personāla izmantošana atbilstoši tiesas aktuālajām vajadzībām un tiktu nodrošināta iespēja pielāgot amata saturu, samazinot darbu pārklāšanos.

Scenārijs paredz, ka attīstoties tehnoloģiskajām iespējām, tiks samazināta nepieciešamība pēc manuālas iesaistes tiesas procesu nodrošināšanā, kā rezultātā amata loma var tikt būtiski pārdefinēta, vienlaikus optimizējot personāla resursus.

2) Tiesas sēdes sekretāra un tiesneša palīga lomu precizēšana

Scenārijs paredz noteikt skaidras tiesneša palīga un tiesas sēdes sekretāra atbildības jomas, izvairoties no funkciju dublēšanās un veicinot efektīvāku darba organizāciju tiesā. Scenārijs paredz tiesneša palīga amatu definēt kā "juridisko palīgu", precīzāk atspoguļojot amata saturu un uzsverot juridiskās kvalifikācijas nepieciešamību.

Lai stiprinātu juridisko atbalstu tiesnešiem, scenārijs paredz tiesneša palīga amatu nostiprināt kā juridisko atbalstu, tādējādi skaidri atdalot juridiskās un administratīvās funkcijas tiesas ikdienas darbā. Šāda pieeja uzlabotu amata prestižu, precīzētu kvalifikācijas prasības un veicinātu atbilstošas atlīdzības politikas izveidi.

3) Efektīvāka tiesnešu, tiesneša palīgu un tiesas sēdes sekretāru sadarbības modeļu veidošana

Scenārijs paredz pārveidot tiesas iekšējās sadarbības modeļus, ieviešot pieeju, kurā lēmumus par resursu pārvaldību pieņem tiesas administratīvā vadība, mazinot centralizāciju un no augšas noteiktus risinājumus.

Šie jautājumi būtu risināmi tiesas līmenī, veidojot mērķtiecīgas sadarbības grupas, lai iespējami efektīvi organizētu dažādu lietu kategoriju izskatīšanu un nodrošinātu optimālu darba slodzes sadalījumu starp tiesnešiem, tiesnešu palīgiem un pārējo atbalsta personālu.

4) Elastīga tiesas sēdes sekretāra darba organizācija

Scenārijs paredz, ka nākotnē tiesas sēdes sekretāra funkcijas vairs netiek piesaistītas konkrētam tiesas sastāvam. Šāds modelis ļautu elastīgāk organizēt personāla izmantošanu, nodrošinot iespēju sekretāra resursus izmantot atbilstoši aktuālajai lietu plūsmai un tiesas noslodzei, kā arī uzlabotu darba efektivitāti.

5) Automātiska tiesas sēžu protokolu sastādīšana un atteikšanās no audio protokolu rakstiskās transkripcijas civillietās

Scenārijs paredzētu novērtēt pieejamos tehnoloģiskos risinājumus (vai to izstrādi) un ieviest automatizētu tiesas sēžu protokolu (stenogrammu) sastādīšanu, balstoties uz automātiskas balss atpazīšanas sistēmas izmantošanu.

Pašlaik centralizētai darbu sadalei un koordinēšanai trūkst nepieciešamo tehnisko risinājumu, tāpēc scenārijs paredz, ka automatizēta protokolēšana ļaus sagatavot tiesas sēžu stenogrammas gan reāllaikā, gan arī bezsaistē, ievērojami atvieglojot tiesas sēžu sekretāru darbu un nodrošinot tiesas procesu efektīvāku dokumentēšanu.⁵⁹

PwC veiktajā aptaujā tiesneši ir norādījuši, ka kopš audio protokolu ieviešanas būtu jāatsakās no tiesas sēdes sekretāra dalības tiesas sēdē (skatās kopsakarā ar citiem ar tiesas sēdes

⁵⁹ Piemēram, Tilde (2024). Estonian Courts shift to automated transcription with Salme. Pieejams: <https://tilde.ai/asr-solution-for-estonian-courts/>.

norisi saistītajiem organizatoriskajiem darbiem), jo nav nepieciešamības papildus tiesas sēdes ierakstam sastādīt rakstisku protokolu, tādējādi veicot dubultu darbu.

Scenārijs paredz apsvērt iespēju atteikties no audio protokolu iespējamās pārrakstīšanas/sagatavošanas, aprobežojoties tikai ar audioierakstu veikšanu. Šāds risinājums varētu atvieglot tiesas sastāva darbu, jo nebūtu nepieciešama protokolu labošana. Tiesnesis veic piezīmes par tiesas sēdē notikušo, savukārt procesa dalībnieki būtu informēti par lietas gaitu, un audioieraksts nepieciešamības gadījumā būtu pieejams visām iesaistītajām pusēm. Šobrīd rakstiskie audio protokoli tiek sagatavoti tikai tiem lietas dalībniekiem, kuri nav piedalījušies tiesas sēdē.

6) Tiesas sēdes sekretāra amata integrācija ar citiem tiesas atbalsta pakalpojumiem

Ņemot vērā tehnoloģisko progresu, scenārijs paredz, ka nākotnē tiesas sēdes sekretāra amats varētu tikt integrēts tiesas kancelejā. Vienlaikus būtu jāpārskata šo amatu atlīdzība, ņemot vērā papildu pienākumu apjomu. Piemēram, paziņojumu un pavēstu sagatavošanu un nosūtīšanu TIS sistēmā iespējams automatizēt, izmantojot mākslīgā intelekta rīkus. Tādējādi tiktu atbrīvoti finanšu līdzekļi un cilvēkresursi, kurus iespējams novirzīt kvalificētu juridisko palīgu nodrošināšanai, tādējādi stiprinot tiesas darba kvalitāti.

Tiesneša palīgs	Tiesas jurists	Zinātniski analītiskais padomnieks (rajona (pilsētas) tiesas padomnieks un apgabaltiesas padomnieks)	Tiesneša palīgs ar pašreizējo statusu
1) Veic juridisko izpēti un analizē tiesību avotus; 2) Piedalās lietas izskatīšanas nodrošināšanā; 3) Atbilstoši tiesneša norādījumiem sagatavo procesuālo lēmumu un dokumentu projektus; 4) Sagatavo sprieduma aprakstošās daļas projektu, atbilstoši tiesneša norādījumiem un viņa vadībā izstrādā sprieduma motīvu daļas projektu; 5) Sniedz tiesnesim piezīmes par tiesas sēdes gaitu; 6) Sagatavo atbilžu projektus uz iesniegumiem, sūdzībām, priekšlikumiem, pieteikumiem un lūgumiem; 7) Sagatavo pieprasījumu projektus dažādām institūcijām.	1) Izskata nekustama īpašuma nostiprinājuma lūgumus un iesniegumus, pieņem lēmumu par nostiprinājuma lūguma apmierināšanu vai atstāšanu bez virzības; 2) Pieņem lēmumus bezstrīda lietās; 3) Sniedz tiesnesim atbalstu sarežģītu lietu izskatīšanā; 4) Veic pētījumus par noteiktiem tiesību jautājumiem; 5) Veic citas darbības.	1) Analizē judikatūru un sagatavo analītiskus apkopojumus; 2) Veic zinātniskās pētniecības darbu kas nepieciešams tiesas darbības nodrošināšanai; 3) Sniedz atbalstu nolēmumu projektu izstrādē sarežģītās lietās; 4) Seko līdzi izmaiņām normatīvajos aktos, praksē un nodrošina komunikāciju par to, kā arī nepieciešamības gadījumā piedalās normatīvo aktu izstrādē.	1) Pašreizējie pienākumi; 2) Sniedz atbalstu tiesas juristiem, kas pilda tajā skaitā līdzšinējo tiesnešu ar specializāciju zemesgrāmatu lietās pienākumus.

Valsts administratīvajos centros izvietots tiesu namu tīkls

Atteikšanās no sadrumstalota tiesu namu tīkla ļautu samazināt izmaksas, kas saistītas ar tiesu namu uzturēšanu, nostiprinātu vienotu lietu sadali visas attiecīgā rajona (pilsētas) tiesas līmenī un dotu iespēju attīstīt tiesnešu specializāciju, ievērojot Eiropas tiesnešu konsultatīvās padomes ieteikumus par tiesnešu specializāciju⁶⁰.

Prioritāri ieteicams atteikties no tiem rajona (pilsētas) tiesu namiem, kas atbilst šādiem kritērijiem:

- ievērojami augstākas izmaksas uz vienu tiesneša amata vietu, nekā vidēji visos tiesu namos (vidējās uzturēšanas izmaksas uz vienu tiesneša amata vietu 2024. gadā – 23'710 eiro);
- tiesu namā amata pienākumus pilda ļoti mazs tiesnešu skaits, piemēram, trīs vai mazāk;
- tiesnešu skaita attiecība pret attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju skaitu ir augstāka par vidējo rādītāju Latvijā – 17 uz 100 000 iedzīvotāju (piemēram, Valkas novadā tā ir visaugstākā Latvijā, kur tā ir 40, tas ir par 135% augstāka, salīdzinot ar vidējo rādītāju Latvijā).
- tiesu nama telpu platība reģiona administratīvajā centrā ir pietiekoša, lai uz turieni varētu pārcelt slēgto tiesu namu tiesnešu amata izpildes vietas.

Pozitīvais ieguvums:

- tiktu optimizēti esošie telpu resursi pēc platības lielākajos tiesu namos;
- pazemināts administratīvā atbalsta izmaksu slogs uz pamatdarbības funkciju izpildītāju – piemēram, tiesas kanceleja, apsardze;
- attīstīta tiesnešu specializācija.

Slēdzot tiesu namus, kuros ir paredzētas ne vairāk kā trīs tiesneša amata vietas, un atsevišķu tiesu tiesnešu amata pienākumu izpildes vietu pārceļot uz lielākiem tiesu namiem, būtu iespējams ietaupīt gandrīz 1.3 miljonus eiro gadā, ko varētu izmanto vai nu centrālo tiesu namu pielāgošanai lielākam tiesnešu skaitam vai arī tiesu namu uzturēšanai. Ja tiktu likvidēti tiesu nami, kuros paredzētas ne vairāk kā četras amata vietas un pastāvētu iespēja pārcelt tiesnešu amata vietas uz lielākiem tiesu namiem, būtu iespējams kopumā ietaupīt gandrīz 1.7 miljonus eiro gadā.

Pielikumā pievienots pārskats par tiesu namiem, kas tiktu likvidēti atbilstoši iepriekš minētajiem kritērijiem (skat. 6. pielikumu). Jāņem vērā, ka aprēķini par uz tiesnesi pieejamo telpu platību ir balstīti uz kopējo tiesu namu platību, jo nav pieejama detalizēta informācija par telpu sadalījumu kabinetos, kabinetu skaitu vai telpu funkcionalitāti.

Apkopojot tiesu namu lietderīgas izmantošanas izvērtējuma kritērijus, izstrādāts tiesu nama uzturēšanas lietderības novērtējums (skat. 7. pielikumu). Novērtējums šobrīd neņem vērā to, ka tiesas nams tiek izmantots dažādu tiesu struktūrvienību izvietojumam, piemēram, daļā no rajona (pilsētu) tiesu ēkām atrodas arī apgabaltiesu struktūrvienības.

⁶⁰ Pieejams: <https://rm.coe.int/16807477d9>

Tiesu namu salīdzinošā analīze sniedz datus balstītu pamatojumu tiesu namu izmantošanas lietderības novērtējumam, ļaujot identificēt saglabājamās struktūrvienības un prioritāras optimizācijas iespējas.

5. Pielikumi

1. pielikums. Ieteikumi Tieslietu padomes atbildības jomu izmaiņām, veicot grozījumus normatīvajos aktos

Tiesu varas pārvaldības atbildības jomas	Latvijas Tieslietu padomes atbildības jomas	Atbildīgā institūcija, amatpersona ārpus Tieslietu padomes (izcēlumā kompetentā amatpersona vai iestāde, kuras pilnvaras šajā jautājumā ir priekšlikums mainīt)	Iespējamie grozījumi likumā "Par tiesu varu"
Tiesu varas neatkarības aizsardzība	Izriet no principiem		Papildināt likuma 89. ¹ pantu aiz vārda "kas" ar "gādā par tiesu varas neatkarības aizsardzību"
Tiesu sistēmas politikas un stratēģijas izstrāde	Piedalās ⁶¹	Tieslietu ministrija	Aizstāt likuma 89. ¹ pantā vārdus "tiesu sistēmas politikas un stratēģijas izstrādē" ar "izstrādā tiesas sistēmas stratēģiju"
Tiesnešu skaita tiesā noteikšana	Jā ⁶²	Pēc tieslietu ministra priekšlikuma pirmās instances un apelācijas tiesā; pēc Augstākās tiesas priekšsēdētāja priekšlikuma Augstākās tiesas departamentos	Svītrot no likuma 32. panta trešās daļas vārdus "pēc tieslietu ministra priekšlikuma"
Rajona (pilsētas) tiesas reorganizācija, tiesneša pārcelšana, aizstāšana	Jā ⁶³	Tieslietu padome pēc tieslietu ministra priekšlikuma	Svītrot no likuma 33. ⁴ panta pirmās daļas un 73. ² , 73. ³ , 75., 77. panta vārdus "pēc tieslietu ministra priekšlikuma"
Tiesnešu karjeras organizēšana			
Tiesneša atbrīvošana no amata	Izsaka priekšlikumu, ja tiesnesi atbrīvo no amata veselības stāvokļa dēļ vai arī tāpēc, ka saņēmis negatīvu atzinumu	Saeima pēc tieslietu ministra (par rajona (pilsētas) vai apgabala tiesas tiesnesi) vai Augstākās tiesas priekšsēdētāja (par senatoru) priekšlikuma, ja atbrīvo pēc	Aizstāt likuma 81. panta pirmajā daļā vārdus "pēc tieslietu ministra priekšlikuma" ar "pēc Tieslietu padomes priekšlikuma"

⁶¹ Likuma "Par tiesu varu" 89.¹ pants.

⁶² Likuma "Par tiesu varu" 32. panta 3. daļa, 39. panta 2. daļa, 48. panta 2. daļa.

⁶³ Likuma "Par tiesu varu" 33.⁴ panta 1. daļa.

Tiesu varas pārvaldības atbildības jomas	Latvijas Tieslietu padomes atbildības jomas	Atbildīgā institūcija, amatpersona ārpus Tieslietu padomes (izcēlumā kompetentā amatpersona vai iestāde, kuras pilnvaras šajā jautājumā ir priekšlikums mainīt)	Iespējamie grozījumi likumā "Par tiesu varu"
	profesionālās darbības novērtēšanā ⁶⁴	tiesneša paša vēlēšanās vai sakarā ar iecelšanu jaunā amatā ⁶⁵	
Atvaļinājumu piešķiršana tiesnesim	–	Tiesu administrācija ⁶⁶	Svītrot likuma 107. ¹ panta otrās daļas 5. ¹ punktā vārdu "izdod" ⁶⁷
Tiesu darba organizācija un finansēšana			
Vadošā iestāde tiesu administrēšanā	–	Tieslietu ministrija ⁶⁸	Svītrot likuma 107. panta pirmajā daļā vārdus "vadošā valsts pārvaldes iestāde tiesu administrēšanā". Papildināt likuma 89. ¹ pantu ar jaunu teikumu šādā redakcijā "Tieslietu padome pārrauga un organizē tiesu administratīvo darbu un tās darbu nodrošina Tieslietu padomes sekretariāts (alternatīva: Tiesu administrācija, lai izvairītos no funkciju pārklāšanās riska).."
Iekšējie normatīvie akti par tiesu organizatoriskās vadības jautājumiem	–	Tieslietu ministrija ⁶⁹	Svītrot likuma 107. panta otrās daļas 1. punktu. Papildināt likuma 89. ¹¹ pantu ar jaunu teikumu šādā redakcijā "Tieslietu padome izdod iekšējos normatīvos aktus par rajonu (pilsētu) tiesu, apgabaltiesu organizatoriskās vadības jautājumiem."
Budžeta pieprasījuma sagatavošana un iesniegšana	Sniedz viedokli ⁷⁰	Tiesu administrācija un Tieslietu ministrija attiecībā uz pirmās instances	Izteikt likuma "Par tiesu varu" 50. ² panta trešo daļu jaunā redakcijā "Tieslietu padome

⁶⁴ Likuma "Par tiesu varu" 81.panta pirmās prim daļa.

⁶⁵ Likuma "Par tiesu varu" 81. panta pirmā daļa.

⁶⁶ Likuma "Par tiesu varu" 107.¹ panta otrās daļas 5¹.

⁶⁷ Nepieciešams izvērtējums, vai šāda rīkojuma izdošana vispār atbilst tiesneša neatkarības statusam. Ja atbilst, tad uzdevums ir tiesas priekšsēdētāja kompetencē.

⁶⁸ Likuma "Par tiesu varu" 107.panta pirmā daļa.

⁶⁹ Likuma "Par tiesu varu" 107.panta otrās daļas 1. punkts.

⁷⁰ Likuma "Par tiesu varu" 50.² panta trešā daļa.

Tiesu varas pārvaldības atbildības jomas	Latvijas Tieslietu padomes atbildības jomas	Atbildīgā institūcija, amatpersona ārpus Tieslietu padomes (izcēlumā kompetentā amatpersona vai iestāde, kuras pilnvaras šajā jautājumā ir priekšlikums mainīt)	Iespējamie grozījumi likumā "Par tiesu varu"
		un apelācijas tiesu. Augstākā tiesas patstāvīgi. ⁷¹	apstiprina rajonu (pilsētu) tiesu un apgabaltiesu budžeta pieprasījuma projektu, ko ir sagatavojusi Tiesu administrācija. Rajonu (pilsētu) tiesu un apgabaltiesu budžeta pieprasījumu, pievienojot tam Tieslietu padomes viedokli, Tieslietu administrācija iesniedz Tieslietu ministrijā."
Lemj par vakantas tiesneša amata vietas pārcelšanu tiesas darbības teritorijas ietvaros	Jā ⁷²	Pēc tieslietu ministra priekšlikuma	Aizstāt likuma 89. ¹¹ panta vienpadsmitajā daļā vārdus "pēc tieslietu ministra priekšlikuma" ar "pēc Tieslietu padomes priekšlikuma"

⁷¹ Likuma "Par tiesu varu" 50.² panta trešā un ceturtā daļa.

⁷² Likuma "Par tiesu varu" 89.¹¹ panta 11. punkts.

2. pielikums. Tieslietu padomes locekļu pārstāvētās jomas amata atbildība par snieguma uzlabošanu iestādē, par kuru tiek pieņemts lēmums Tieslietu padomē

Tieslietu padomes loceklis	Tiesu sistēmas ⁷³ politika	Rajona (pilsētu) tiesu un apgabaltiesu tiesvedības kvalitātes / termiņu jautājumi	Rajona (pilsētu) tiesu un apgabaltiesu darba organizācija (tiesu administrēšana un budžetēšana)	Viedokļa sniegšana par Augstākās tiesas priekšsēdētāja amata kandidātu	Viedokļa sniegšana par Satversmes tiesas tiesneša amata kandidātu	Ģenerālprokurora amata kandidātu virzīšana	Tieslietu akadēmijas darbība
Augstākās tiesas priekšsēdētājs	Atbild	Pildot amata pienākumus, veic netiešu uzraudzību par tiesvedības kvalitāti		Atbild (ja neatturas)			Atbild
Satversmes tiesas priekšsēdētājs					Atbild		
Tieslietu ministrs	Atbild	Politiska atbildība		Politiska atbildība	Politiska atbildība	Politiska atbildība	
Saeimas Juridiskās komisijas priekšsēdētājs	Atbild	Politiska atbildība		Politiska atbildība	Politiska atbildība	Politiska atbildība	
Ģenerālprokurors		Neatbild, bet ir ieinteresēti				Atbild (ja neatturas)	Atbild
Latvijas Zvērinātu advokātu padomes priekšsēdētājs		Neatbild, bet ir ieinteresēti					
Latvijas Zvērinātu notāru padomes priekšsēdētājs		Neatbild, bet ir ieinteresēti					
Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padomes priekšsēdētājs		Neatbild, bet ir ieinteresēti					
Augstākās tiesas plēnuma ievēlēts tiesnesis	Atbild	Pildot amata pienākumus, veic netiešu uzraudzību par		Atbild			Atbild

⁷³ Neattiecinot to uz tiesu sistēmai piederīgām personām.

	tiesvedības kvalitāti			
Tiesnešu konferences ievēlēti četri rajonu (pilsētu) tiesneši	Atbild	Atbild	Atbild	Atbild
Tiesnešu konferences ievēlēti divi apgabaltiesu tiesneši	Atbild	Atbild	Atbild	Atbild
Trūkstošās kompetences:				
Tiesu priekšsēdētāju pārstāvji (var būt tiesnešu konferences ievēlēto vidū)	Atbild	Atbild	Atbild	
Tiesu darbinieku pārstāvji			Atbild	
Speciālisti administratīvajos jautājumos			Atbild	

3. pielikums. Ieteikumi, kā optimizēt esošās iekšējās un juridiskās procedūras/ IT risinājumi/ cilvēkresursu investīcijas, lai veicinātu efektīvāku tiesu sistēmas darbību ikdienā.

Procesi

Uzkrātie tiesu iestāžu dati	Rezultāts
Ieviest pastāvīgu nostrādātā laika uzskaiti pa stundām vai arī regulāri veikt patērētā laika uzskaites mērījumus.	Uzlabota darba laika plānošana un tiesnešu noslodzes pārvaldība.
Veikt "datu tīrīšanu", lai novērstu nekonsekvences formulējumos un atbrīvotos no liekām vai neskaidrām lietu kategorijām un darbībām, nodrošinot precīzāku datu apstrādi un analīzi.	Precīzāka un uzticamāka statistiskā analīze, kas uzlabo lēmumu pieņemšanu un tiesu darba plānošanu.
Regulāri pārskatīt darbības rezultātu rādītājus un atteikties no tiem, kas netiek izmantoti vai nav noderīgi mērķu sasniegšanai.	Uzlabota rādītāju atbilstība un efektīvāka tiesu darba rezultātu vadība.
Tiesu administrācijai likumā ir jānosaka pienākums veikt tiesu tipisko efektivitātes rādītāju sasniegšanas pārbaudi, identificējot novirzes no plānotā un tiesības padziļināti analizēt noviržu cēloņus. Tiesu administrācijai publicēt periodiskus pārskatus par tiesu darba analīzes rezultātiem.	Veicināta atbildība par rezultātiem un stiprināta uz datiem balstīta pieeja tiesu darba uzlabošanai.
Lietu izskatīšanas termiņu pārvaldība	Rezultāts

Uzkrātie tiesu iestāžu dati	Rezultāts
Pilnveidot tehnoloģiskos risinājumus un sistēmas, lai lietām piešķirto punktu vērtējumu varētu nodrošināt automatizēti TIS sistēmā.	Samazināts manuālais darbs un kļūdu iespējamība, nodrošinot konsekventu un efektīvu lietu svēršanas piemērošanu visās tiesās.

Cilvēki

Personāla vadības politika	Rezultāts
Veikt lēmumu pieņemšanas kompetenču pārdali, izveidojot tiesas jurista amatu un nododot tam noteiktas tiesnešu funkcijas.	Atbrīvota tiesnešu ar specializāciju zemesgrāmatu lietās kapacitāte un paplašināta specializācija, ļaujot tiesnešiem koncentrēties uz sarežģītākām civillietām, vienlaikus saglabājot efektīvu zemesgrāmatu un bezstrīdus lietu izskatīšanu.
Attīstīt nākamo tiesnešu, juridiskā un administratīvā atbalsta personāla paaudzi, ieviešot darba vidē balstītu apmācību sistēmu, izveidojot tiesas jurista un zinātniskā padomnieka amatu, kas klasificēts augstākā līmenī, tādējādi veicinot kompetenču attīstību un virzību uz augstāka līmeņa amatiem, tai skaitā tiesneša amatu.	Ilgtermiņa profesionālā pēctecība tiesu sistēmā, strukturēta karjeras izaugsme un kvalificēta personāla noturēšana.
Pārskatīt tiesnešu atlases pieeju, papildinot to ar mērķtiecīgām kandidātu piesaistes metodēm, piemēram, vervēšanu, uzaicināšanu pretendēt uz amatu vai kļūstot par tiesas juristu.	Plašāks un kvalitatīvāks pretendentu loks, kas nodrošina tiesu sistēmas kapacitāti ilgtermiņā, īpaši ņemot vērā gaidāmo tiesnešu paaudžu nomaiņu.
Palielināt pirmās instances tiesnešu atlīdzību par aptuveni 20%, lai tā būtu samērīga ar amata atbildību un konkurētspējīga reģionālā mērogā.	Paaugstināta tiesnešu konkurētspēja tiesnešu piesaistē un noturēšanā, īpaši ņemot vērā gaidāmo vakanto amata vietu pieaugumu.
Tiesneša darba laika plānošanas process	Rezultāts
Tiesu priekšsēdētājiem apzināt iemeslus tam, ka tiesneši strādā vairāk kā piecas stundas virs normālā darba laika nedēļā un izstrādāt stratēģiju pārslodzes mazināšanai	Mazināts tiesnešu produktivitātes kritums izdegšanas vai pārguruma dēļ.
Periodiski (ne retāk kā reizi piecos gados) veikt lietu kategoriju izskatīšanai patērētā laika mērījumus, lai pārbaudītu Lietu svēršanas modelī noteikto neto laika atbilstību faktiskajai praksei.	Precīzāks un uz pierādījumiem balstīts lietu svēršanas modelis, kas nodrošina objektīvāku tiesnešu noslodzes novērtējumu un efektīvāku resursu plānošanu.
Iekļaut ikmēneša darba laika uzskaites tabulās informāciju par mācību stundu skaitu, dalību pašpārvaldes organizācijās un administratīvo pienākumu izpildei veltīto laiku.	Precīzāka informācija par tiesnešu darba slodzi ārpus lietu izskatīšanas, kas ļauj savlaicīgi identificēt pārslodzi un uzlabot resursu plānošanu.
Optimizēt lietu pārsūtīšanas procesu vai paredzēt normatīvajā regulējumā iespēju lietas izskatīt jebkurā apgabalā, iepriekš informējot puses par šādu iespējamību un vajadzības gadījumā nodrošinot attālinātās sēdes.	Samazināts lietu izskatīšanas ilgums un efektīvāka tiesu noslodzes izlīdzināšana starp reģioniem, vienlaikus saglabājot procesa pieejamību pusēm.

Darba organizācija un cilvēkresursu izmantošanas efektivitāte	Rezultāts
Izstrādāt tiesas attīstības stratēģiju, kuras ietvaros noteiktos darbības rezultātu rādītājus varētu regulāri apspriest tiesas tiesnešu sanāksmēs vai individuālās attīstības sarunās ar tiesas priekšsēdētāju, pielāgojot tos konkrētās iestādes vajadzībām.	Mērķtiecīgāka tiesas attīstība, labāka rezultātu izsekojamība un lielāka atbildība par konkrētās tiesu iestādes darbības uzlabošanu.
Tiesu iestāžu darbības rezultativitātes vērtēšanai ieviest regulāru analīzi, izmantojot konkrētus statistikas rādītājus, piemēram, vidējo laiku lēmuma pieņemšanai piespiedu izpildes lietās, lietu skaitu, ko izskata tiesnesis un civildienesta ierēdnis, pieprasījumu skaitu par lēmuma interpretāciju vai kļūdu vai izlaidumu labošanu.	Nodrošināta objektīva un salīdzināma tiesu darba novērtēšana, kas ļauj identificēt efektivitātes problēmas.
Ieviest trīs efektivitātes kritērijus budžeta veidošanas procesa novērtēšanai, sadalot tos pa ieinteresētajām pusēm: iedzīvotājiem, lietotājiem un nodokļu maksātājiem.	Nodrošināta budžeta plānošanas procesa caurspīdība un atbilstība dažādu sabiedrības grupu interesēm.
Noteikt tiesu darbības regulējumā skaidra definīcijas un datu elementus novērtējuma sagatavošanai, piemēram lietas izskatīšanas laika definīciju, resursu aprēķinu pilna laika ekvivalentos, svērto pieteikumu skaitu un kvantitatīvo kritēriju kvalitātes pārbaudi uz vietas.	Nodrošināta salīdzināma, caurspīdīga un uz pierādījumiem balstīta tiesu darba efektivitātes analīze.
Darba organizācija un cilvēkresursu izmantošanas efektivitāte	Rezultāts
Izstrādāt tiesas attīstības stratēģiju, kuras ietvaros noteiktos darbības rezultātu rādītājus varētu regulāri apspriest tiesas tiesnešu sanāksmēs vai individuālās attīstības sarunās ar tiesas priekšsēdētāju, pielāgojot tos konkrētās iestādes vajadzībām.	Mērķtiecīgāka tiesas attīstība, labāka rezultātu izsekojamība un lielāka atbildība par konkrētās tiesu iestādes darbības uzlabošanu.
Tiesu iestāžu darbības rezultativitātes vērtēšanai ieviest regulāru analīzi, izmantojot konkrētus statistikas rādītājus, piemēram, vidējo laiku lēmuma pieņemšanai piespiedu izpildes lietās, lietu skaitu, ko izskata tiesnesis un civildienesta ierēdnis, pieprasījumu skaitu par lēmuma interpretāciju vai kļūdu vai izlaidumu labošanu.	Nodrošināta objektīva un salīdzināma tiesu darba novērtēšana, kas ļauj identificēt efektivitātes problēmas.
Noteikt tiesu darbības regulējumā skaidra definīcijas un datu elementus novērtējuma sagatavošanai, piemēram lietas izskatīšanas laika definīciju, resursu aprēķinu pilna laika ekvivalentos, svērto pieteikumu skaitu un kvantitatīvo kritēriju kvalitātes pārbaudi uz vietas.	Nodrošināta salīdzināma, caurspīdīga un uz pierādījumiem balstīta tiesu darba efektivitātes analīze.

Efektīvas informācijas komunikācijas tehnoloģijas un tiesvedības procesa digitalizācija

Efektīvas informācijas komunikācijas tehnoloģijas un tiesvedības procesa digitalizācija	Rezultāts
ieviest sistemātisku un regulāru tiesnešu un tiesu darbinieku apmācību digitālo prasmju pilnveidei un e-lietas sistēmas lietošanai.	Paaugstināta darbinieku digitālā kompetence, uzlabota e-lietas sistēmas lietojamība un efektivitāte.
ieviest jaunas tehnoloģijas un mākslīgā intelekta risinājumus tajās tiesu funkcijās, kur likumā noteikti objektīvi kritēriji, piemēram, bezstrīdus lietu izskatīšanā, kā arī izmantot MI, lai automatizētu atkārtotus administratīvos uzdevumus, piemēram, dokumentu sagatavošanu, datu ievadi, tiesas sēžu protokolēšanu.	Samazināta tiesnešu noslodze, paātrināta lietu izskatīšana un efektīvāka resursu izmantošana, saglabājot lēmumu kvalitāti.

4. pielikums. Aptaujas par tiesu darbinieku noslodzi kopsavilkums.

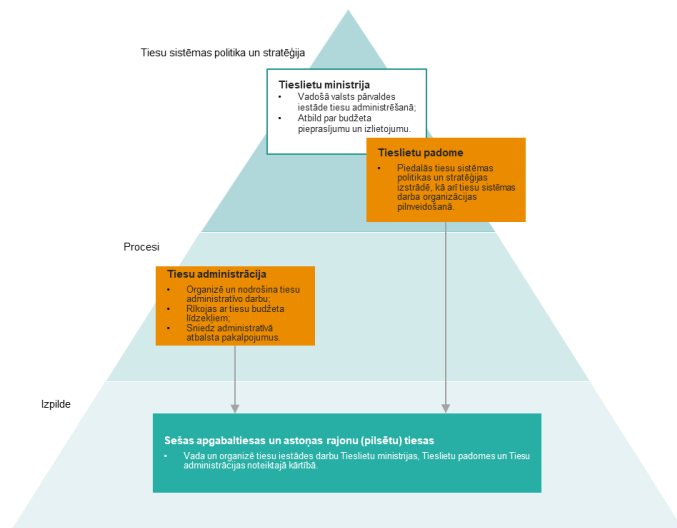
PwC veiktā aptauja par pirmās un apelācijas instances tiesu tiesnešu un tiesu darbinieku noslodzi un tiesu darba efektivitātes uzlabošanas iespējām norisinājās no 2025. gada 2. līdz 18. aprīlim. Aptaujā tika iekļauti jautājumi par šādām tēmām: darba laika sadalījums dažādu pienākumu izpildei; noslodzes pašvērtējums un pārstrādāšanās iemesli; nelietderīgu un dublējošu darbību identificēšana; tiesnešu un tiesneša palīgu / tiesas sēžu sekretāru sadarbības modeļa novērtējums un ieteikumi uzlabojumiem; priekšlikumi tiesu darba efektivitātes uzlabošanai un institucionālām pārmaiņām tiesu sistēmā.

Aptauju aizpildīja aptuveni 32% no faktiskā tiesnešu skaita, 29% no faktiskā tiesneša palīgu skaita, 18% no faktiskā tiesas sēžu sekretāru skaita. Detalizēts aptaujas dalībnieku skaits dalījumā pa tiesu iestādēm zemāk pievienotajā tabulā.

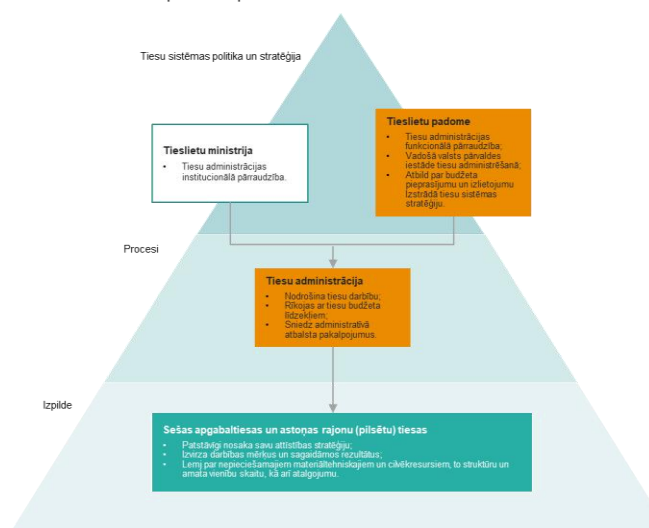
Tiesu iestāde	Tiesnesis	Tiesneša palīgs	Tiesas sēdes sekretārs	Cits tiesas darbinieks	Kopā	Procentuāli
Administratīvā apgabaltiesa	8	5	0	1	14	3%
Rīgas apgabaltiesa	10	21	6	1	38	9%
Kurzemes apgabaltiesa	3	6	2	4	15	3%
Latgales apgabaltiesa	6	4	0	3	13	3%
Vidzemes apgabaltiesa	6	3	1	1	11	2%
Zemgales apgabaltiesa	5	7	3	1	16	4%
Administratīvā rajona tiesa	11	9	8	7	35	8%
Ekonomisko lietu tiesa	5	6	1	1	13	3%
Rīgas pilsētas tiesa	35	36	26	6	103	23%
Rīgas rajona tiesa	16	12	9	7	44	10%
Kurzemes rajona tiesa	12	16	3	8	39	9%
Latgales rajona tiesa	16	11	5	3	35	8%
Vidzemes rajona tiesa	8	6	1	2	17	4%
Zemgales rajona tiesa	13	16	7	12	48	11%
Kopā	154	158	72	57	441	100%

5. pielikums. Tiesu sistēmas pārvaldības modeļu salīdzinājums.

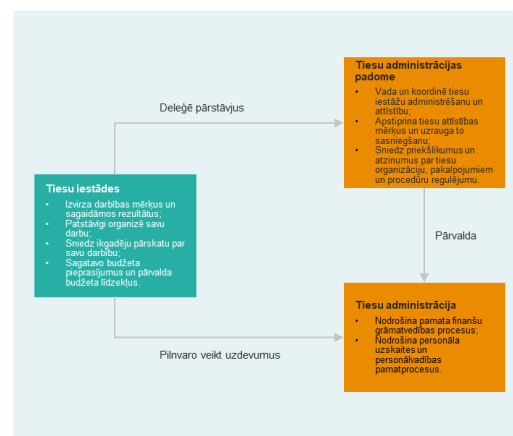
Pašreizējā situācija

Nākotnes situācija, TP pārņemot funkcijas no Tieslietu ministrijas, Tiesu administrācija funkcionālā Tieslietu padomes padotībā

Tiesu, Tiesu administrācijas padomes un Tiesu administrācijas sadarbības modelis salīdzināmajās valstīs

6. pielikums. Pārskats par tiesu namu optimizēšanas iespējām.

Ieteikums, kā optimizēt tiesu namu izmantošanu: slēgt tiesu namus, kuros ir paredzētas ne vairāk kā trīs amata vietas, izņemot atsevišķus gadījumus, kad tiesu namu platības ekonomiskas izmantošanas nolūkos tiek ieteikts konsolidēt tiesneša amata vietas vienā tiesu namā. Tiesneša amata vietas netiek likvidētas – tiesnešu amata izpildes vieta tiek pārcelta uz citu tiesu namu. Kopējais ietaupījums, ja tiek slēgti visi ekonomiski neizdevīgie tiesu nami €1 058 720 (2023. gada cenās).

Kurzemes tiesu apgabala tiesu namu optimizēšanas iespējas.

Tiesu apgabals	Tiesu nams	Tiesnešu amata vietu skaits (2025) ⁷⁴	Uzturēšanas izmaksas gadā (2023) ⁷⁵	Platība uz tiesnesi, m ² ⁷⁶	Platība uz tiesnesi, pārceļot tiesnešu amata izpildes vietu, m ²	Ieteikumi
Kurzemes tiesu apgabals	Kurzemes apgabaltiesa	13	€364 830	252.6	252.6	
	Kurzemes rajona tiesas Saldū	3	€139 052	474.2	-	Slēgt tiesu namu, tiesnešu amata izpildes vietu pārceļot uz Kuldīgas tiesu namu
	Kurzemes rajona tiesa Liepājā (zemesgrāmatu nodaļa)	4	€97 141	127.3	127.3	
	Kurzemes rajona tiesa Kuldīgā	5	€119 044	188.0	117.5	
	Kurzemes rajona tiesa Ventspilī	11	€189 171	129.3	101.6	
	Kurzemes rajona tiesa Talsos	5	€74 475	78.3	78.3	
	Kurzemes rajona tiesa Liepājā	16	€222 597	110.3	110.3	

⁷⁴ Tiesu administrācijas sniegtie dati.

⁷⁵ Tiesu administrācijas sniegtie dati.

⁷⁶ PwC aprēķins.

Latgales tiesu apgabala tiesu namu optimizēšanas iespējas.

Tiesa	Tiesu nams	Tiesnešu amata vietu skaits (2025) ⁷⁷	Uzturēšanas izmaksas gadā (2023) ⁷⁸	Platība uz tiesnesi, m ² ⁷⁹	Platība uz tiesnesi, pārceļot tiesnešu amata izpildes vietu, m ²	Ieteikums
Latgales tiesu apgabals	Latgales apgabaltiesa	13	€185 917	74.2	74.2	
	Latgales rajona tiesa Ludzā	3	€117 021	250.6	-	Slēgt tiesu namu, tiesnešu amata izpildes vietu pārceļot uz Rēzeknes tiesu namu
	Latgales rajona tiesa Balvos	3	€98 612	213.0	-	Slēgt tiesu namu, tiesnešu amata izpildes vietu pārceļot uz Rēzeknes tiesu namu
	Latgales rajona tiesa Krāslavā	3	€84 017	199.7	-	Slēgt tiesu namu, tiesnešu amata izpildes vietu pārceļot uz Daugavpils tiesu namu
	Latgales rajona tiesa Daugavpilī	15	€328 654	183.6	105.9	
	Latgales rajona tiesa Rēzeknē	9	€161 082	117.8	70.7	
	Latgales rajona tiesa Preiļos	3	€39 298	156.2	-	Slēgt tiesu namu, tiesnešu amata izpildes vietu pārceļot uz Daugavpils tiesu namu
	Latgales rajona tiesa Daugavpilī (zemesgrāmatu jautājumi)	5	€45 721	58.4	-	Slēgt tiesu namu, tiesnešu amata izpildes vietu pārceļot uz Daugavpils tiesu namu (vispārējās jurisdikcijas)

⁷⁷ Tiesu administrācijas sniegtie dati.

⁷⁸ Tiesu administrācijas sniegtie dati.

⁷⁹ PwC aprēķins.

Vidzemes tiesu apgabala tiesu namu optimizēšanas iespējas.

Tiesa	Tiesu nams	Tiesnešu amata vietu skaits (2025) ⁸⁰	Uzturēšanas izmaksas gadā (2023) ⁸¹	Platība uz tiesnesi, m ² ⁸²	Platība uz tiesnesi, pārceļot tiesnešu amata izpildes vietu, m ²	Ieteikums
Vidzemes tiesu apgabals	Vidzemes apgabaltiesa	10	€264 755	213.8	213.8	
	Vidzemes rajona tiesa Valkā	3	€96 665	185.2	-	Slēgt tiesu namu, tiesnešu amata izpildes vietu pārceļot uz Valmieras tiesu namu
	Vidzemes rajona tiesa, Vidzemes apgabaltiesa Madonā	9 ⁸³	€288 701	184.5	184.5	
	Vidzemes rajona tiesa Alūksnē	4	€114 081	171.3	171.3	
	Vidzemes rajona tiesa Limbažos	4	€105 598	145.7	145.7	
	Vidzemes rajona tiesa Cēsīs	9	€222 717	209.2	209.2	
	Vidzemes rajona tiesa Valmierā	9	€190 290	161.3	103.7	
	Vidzemes rajona tiesa Gulbenē	4	€68 229	96.1	96.1	

⁸⁰ Tiesu administrācijas sniegtie dati.

⁸¹ Tiesu administrācijas sniegtie dati.

⁸² PwC aprēķins.

⁸³ Sešas amata vietas Vidzemes rajona tiesā, trīs amata vietas Vidzemes apgabaltiesas Madonas tiesu namā.

Zemgales tiesu apgabala tiesu namu optimizēšanas iespējas.

Tiesa	Tiesu nams	Tiesnešu amata vietu skaits (2025) ⁸⁴	Uzturēšanas izmaksas gadā (2023) ⁸⁵	Platība uz tiesnesi, m ² ⁸⁶	Platība uz tiesnesi, pārceļot tiesnešu amata izpildes vietu, m ²	Ieteikums
Zemgales tiesu apgabals	Zemgales apgabaltiesa	9	€206 039	205.1	205.1	
	Zemgales apgabaltiesa Aizkrauklē	6	€48 700	91.9	91.9	
	Zemgales rajona tiesa Jēkabpilī	8	€443 943	378.7	202.0	
	Zemgales rajona tiesa Dobelē*	5	€153 970	222.7	-	Slēgt tiesu namu, tiesnešu amata izpildes vietu pārceļot uz Jelgavas tiesu namu
	Zemgales rajona tiesa Jelgavā	18	€412 177	211.7	146.6	
	Zemgales rajona tiesa Tukumā	7	€137 983	153.9	153.9	
	Zemgales rajona tiesa Aizkrauklē*	7	€118 292	134.3	-	Slēgt tiesu namu, tiesnešu amata izpildes vietu pārceļot uz Jēkabpils tiesu namu
	Zemgales rajona tiesa Ogrē	7	€69 460	94.9	73.8	
	Zemgales rajona tiesa Ogrē (zemesgrāmatu jautājumi)	2	€17 823	84.2	-	Slēgt tiesu namu, tiesnešu amata izpildes vietu pārceļot uz Ogres tiesu namu
	Zemgales rajona tiesa Bauskā	7	€50 533	71.5	71.5	

* Lai arī tiesu nama kopējais tiesnešu amata vietu skaits pārsniedz trīs, tomēr gan šī tiesu nama, gan tiesu nama, uz kuru tiek ieteikts pārcelt tiesnešus, platība ir ļoti liela, tādēļ pastāv iespēja optimizēt izmaksas un uzlabot telpu izmantošanas efektivitāti.

⁸⁴ Tiesu administrācijas sniegtie dati.

⁸⁵ Tiesu administrācijas sniegtie dati.

⁸⁶ PwC aprēķins.

Administratīvo tiesu tiesu namu optimizēšanas iespējas.

Tiesa	Tiesu nams	Tiesnešu amata vietu skaits (2025) ⁸⁷	Uzturēšanas izmaksas gadā (2023) ⁸⁸	Platība uz tiesnesi, m ² ⁸⁹	Platība uz tiesnesi, pārceļot tiesnešu amata izpildes vietu, m ²	Ieteikums
Administratīvās tiesa	Administratīvā rajona tiesa Liepājā	3	€116 637	215.7	-	Slēgt tiesu namu, tiesnešu amata izpildes vietu pārceļot uz Kurzemes rajona tiesas Ventspils tiesu namu
	Administratīvā rajona tiesa Rēzeknē; Latgales rajona tiesa Rēzeknē (zemesgrāmatu jautājumi)	6 ⁹⁰	€141 281	101.1	101.1	
	Administratīvā rajona tiesa Rīgā; Administratīvā apgabaltiesa	53 ⁹¹	€436 952	139.3	139.3	
	Administratīvā rajona tiesa Valmierā	2	€77 331	141.6	-	Slēgt tiesu namu, tiesnešu amata izpildes vietu pārceļot uz Vidzemes rajona tiesas Valmieras tiesu namu
	Administratīvā rajona tiesa Jelgavā	3	€99 071	198.1	-	Slēgt tiesu namu, tiesnešu amata izpildes vietu pārceļot uz Zemgales rajona tiesas Jelgavas tiesu namu

⁸⁷ Tiesu administrācijas sniegtie dati.

⁸⁸ Tiesu administrācijas sniegtie dati.

⁸⁹ PwC aprēķins.

⁹⁰ 3 amata vietas Administratīvajā rajona tiesā Rēzeknē, 3 amata vietas Latgales rajona tiesā Rēzeknē (zemesgrāmatu jautājumi).

⁹¹ 31 amata vieta Administratīvajā rajona tiesā, 22 Administratīvajā apgabaltiesā.

7. pielikums. Tiesu namu uzturēšanas lietderības vērtējums punktos**

Tiesu apgabals		Tiesu nams	Punkti kopā (maksimāli iespējamais: 27)*
1	Administratīvās tiesas	Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nams; Administratīvā apgabaltiesa	25
2	Rīgas tiesu apgabals	Rīgas pilsētas tiesa (Daugavgrīvas iela)	24
3	Rīgas tiesu apgabals	Rīgas pilsētas tiesa (Valērijas Seiles iela)	24
4	Kurzemes tiesu apgabals	Kurzemes rajona tiesa Liepājā	23
5	Rīgas tiesu apgabals	Rīgas pilsētas tiesa; Rīgas apgabaltiesas kriminālietu kolēģija (Abrenes iela)	23
6	Zemgales tiesu apgabals	Zemgales rajona tiesa Jelgavā	22
7	Rīgas tiesu apgabals	Rīgas rajona tiesa Rīgā	22
8	Zemgales tiesu apgabals	Zemgales apgabaltiesa	22
9	Rīgas tiesu apgabals	Rīgas apgabaltiesas civillietu kolēģija	22
10	Latgales tiesu apgabals	Latgales rajona tiesa Daugavpilī	21
11	Rīgas tiesu apgabals	Rīgas pilsētas tiesa, Ekonomisko lietu tiesa (Mazā Nometņu iela)	21
12	Rīgas tiesu apgabals	Rīgas pilsētas tiesa (Jēzusbaznīcas iela)	21
13	Kurzemes tiesu apgabals	Kurzemes rajona tiesa Ventspilī	21
14	Latgales tiesu apgabals	Latgales rajona tiesa Rēzeknē	21
15	Vidzemes tiesu apgabals	Vidzemes apgabaltiesa	21
16	Rīgas tiesu apgabals	Rīgas rajona tiesa Siguldā	20
17	Zemgales tiesu apgabals	Zemgales rajona tiesa Ogrē	20
18	Rīgas tiesu apgabals	Rīgas pilsētas tiesa; Rīgas rajona tiesa (Ieriķu iela)	20
19	Zemgales tiesu apgabals	Zemgales rajona tiesa Tukumā	20
20	Vidzemes tiesu apgabals	Vidzemes rajona tiesa Valmierā	20
21	Rīgas tiesu apgabals	Rīgas rajona tiesa Jūrmalā	19
22	Administratīvās tiesas	Administratīvās rajona tiesas Liepājas tiesu nams	19
23	Administratīvās tiesas	Administratīvās rajona tiesas Jelgavas tiesu nams	19
24	Latgales tiesu apgabals	Latgales apgabaltiesa	19
25	Vidzemes tiesu apgabals	Vidzemes rajona tiesa Cēsīs	18
26	Zemgales tiesu apgabals	Zemgales rajona tiesa Aizkrauklē	18
27	Vidzemes tiesu apgabals	Administratīvās rajona tiesas Valmieras tiesu nams	17
28	Kurzemes tiesu apgabals	Kurzemes rajona tiesa Talsos	17
29	Kurzemes tiesu apgabals	Kurzemes rajona tiesa Kuldīgā	17
30	Kurzemes tiesu apgabals	Kurzemes rajona tiesa Liepājā (zemesgrāmatu jautājumi)	17
31	Kurzemes tiesu apgabals	Kurzemes apgabaltiesa	17
32	Vidzemes tiesu apgabals	Vidzemes rajona tiesa Limbažos	16
33	Zemgales tiesu apgabals	Zemgales rajona tiesa Bauskā	16
34	Zemgales tiesu apgabals	Zemgales apgabaltiesas Aizkraukles tiesu nams	16
35	Vidzemes tiesu apgabals	Vidzemes rajona tiesa Madonā, Vidzemes apgabaltiesa Madonas tiesu nams	16
36	Vidzemes tiesu apgabals	Vidzemes rajona tiesa Gulbenē	16
37	Latgales tiesu apgabals	Latgales rajona tiesa Daugavpilī (zemesgrāmatu jautājumi)	16

	Tiesu apgabals	Tiesu nams	Punkti kopā (maksimāli iespējama: 27)*
38	Latgales tiesu apgabals	Administratīvās rajona tiesas Rēzeknes tiesu nams, Latgales rajona tiesa Rēzeknē (zemesgrāmatu jautājumi)	16
39	Latgales tiesu apgabals	Latgales rajona tiesa Preiļos	15
40	Zemgales tiesu apgabals	Zemgales rajona tiesa Dobelē	15
41	Vidzemes tiesu apgabals	Vidzemes rajona tiesa Alūksnē	14
42	Zemgales tiesu apgabals	Zemgales rajona tiesa Jēkabpilī	14
43	Latgales tiesu apgabals	Latgales rajona tiesa Krāslavā	14
44	Zemgales tiesu apgabals	Zemgales rajona tiesa Ogrē (zemesgrāmatu jautājumi)	14
45	Vidzemes tiesu apgabals	Vidzemes rajona tiesa Valkā	12
46	Latgales tiesu apgabals	Latgales rajona tiesa Balvos	12
47	Latgales tiesu apgabals	Latgales rajona tiesa Ludzā	10
48	Kurzemes tiesu apgabals	Kurzemes rajona tiesa Saldū	9

* Krāsu formatējums atspoguļo tiesu nama uzturēšanas lietderības novērtējumu: zaļā krāsā norāda uz augstāku nekā vidējo vērtējumu, savukārt sarkanā – zemāku. Krāsu formatējums piešķirts, balstoties uz datu sadalījumu punktu tabulā, kas ir pieejama šeit:

Pārskats par izvērtējuma kritērijiem un punktu aprēķina algoritmu ir iekļauts 8. pielikumā.

8. pielikums. Tiesu namu uzturēšanas lietderības vērtējuma punktos atšifrējums

Administratīvās tiesas tiesu namu uzturēšanas ekonomiskuma novērtējums punktos.

Tiesu nams	Platība uz tiesneša amata vietu, m ² - punkti ⁹²	Uzturēšanas izmaksas uz tiesneša amata vietu 2023.gadā - punkti ⁹³	Tiesnešu amata vietu skaits tiesu namā 2025. gadā - punkti ⁹⁴	Tiesas zāļu skaits uz tiesneša amata vietām - punkti ⁹⁵	Iedzīvotāju skaits pilsētā / novadā 2025. gadā - punkti ⁹⁶	Papildus punkts, ja tiesu nams netiek izmantots tikai zemesgrāmatu funkcijai	Papildus punkts, ja tiesu nams atrodas valsts pilsētā	Punkti kopā
Administratīvās rajona tiesas Jelgavas tiesu nams	3	3	1	5	5	1	1	19
Administratīvās rajona tiesas Liepājas tiesu nams	3	3	1	5	5	1	1	19
Administratīvās rajona tiesas Rēzeknes tiesu nams ⁹⁷	3	4	2	2	3	1	1	16
Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu nams; Administratīvā apgabaltiesa	5	5	5	3	5	1	1	25
Administratīvās rajona tiesas Valmieras tiesu nams	5	3	1	3	3	1	1	17

⁹² Telpu platības uz vienu tiesneša amata vietu vērtējums (1 - 5 punkti) – kur “5 punkti” tiek piešķirti tiesu namiem, kur platība uz vienu tiesneša amata vietu ir tuvu optimālajai (144 m²). Novirzes no optimālās platības samazina punktu skaitu, jo var liecināt par nepietiekamu vai nevajadzīgi lielu platību

⁹³ Telpu uzturēšanas izmaksu uz vienu tiesneša amata vietu vērtējums (1 - 5 punkti) – kur “5 punkti” tiek piešķirti tiesu namiem, kur izmaksas par vienas tiesnešu amata vietas uzturēšanu ir viszemākās.

⁹⁴ Tiesneša amata vietu skaita vērtējums (1 - 5 punkti) – kur “5 punkti” tiek piešķirti tiesu namiem ar augstāko tiesneša amata vietu skaitu tiesu namā. Lielāks tiesnešu skaits var norādīt uz augstāku tiesas iestādes kapacitāti, tai skaitā attīstīt tiesnešu specializāciju, un iespēju ekonomiskāk rīkoties ar tiesu budžeta līdzekļiem.

⁹⁵ Tiesas zāļu skaita uz tiesneša amata vietu vērtējums (1 - 5 punkti) – kur “5 punkti” tiek piešķirti tiesu namiem, kur tiesas sēžu zāļu skaits uz tiesnesi ir tuvu optimālajam (0.7). Novirzes no optimālās platības samazina punktu skaitu, jo var liecināt par nepietiekamu vai nevajadzīgi lielu telpu nodrošinājumu.

⁹⁶ Administratīvās teritorijas, kur atrodas tiesu nams, iedzīvotāju skaita ietekmes vērtējums (5 punkti) – kur “5 punkti” tiek piešķirti tiesu namiem, kuri atrodas pilsētās/novados/reģionos ar lielāku iedzīvotāju skaitu, jo tas saistāms ar augstāku pieprasījumu pēc tiesu pakalpojumiem. “1.” “3.”

⁹⁷ Ēkā atrodas arī Latgales rajona tiesa Rēzeknē (zemesgrāmatu jautājumi)

Kurzemes tiesu apgabala tiesu namu uzturēšanas ekonomiskuma novērtējums punktos.

Tiesu nams	Tiesnešu amata vietu skaits tiesu namā 2025. gadā - punkti ⁹⁸	Uzturēšanas izmaksas uz tiesnešu amata vietu 2023.gadā - punkti ⁹⁹	Platība uz tiesnešu amata vietu, m ² . punkti ¹⁰⁰	Tiesas zāļu skaits uz tiesnešu amata vietām - punkti ¹⁰¹	Iedzīvotāju skaits pilsētā / novadā 2025. gadā - punkti ¹⁰²	Papildus punkts, ja tiesu nams netiek izmantots tikai zemesgrāmatu funkcijai	Papildus punkts, ja tiesu nams atrodas valsts pilsētā	Punkti kopā
Kurzemes apgabaltiesa	3	3	1	3	5	1	1	17
Kurzemes rajona tiesa Kuldīgā	2	4	3	5	2	1	0	17
Kurzemes rajona tiesa Liepājā	4	4	4	4	5	1	1	23
Kurzemes rajona tiesa Liepājā (zemesgrāmatu jautājumi)	2	4	4	1	5	0	1	17
Kurzemes rajona tiesa Saldū	1	3	1	1	2	1	0	9
Kurzemes rajona tiesa Talsos	2	4	3	5	2	1	0	17
Kurzemes rajona tiesa Ventspilī	3	4	4	5	3	1	1	21

⁹⁸ Tiesnešu amata vietu skaita vērtējums (1 - 5 punkti) – kur "5 punkti" tiek piešķirti tiesu namiem ar augstāko tiesnešu amata vietu skaitu tiesu namā. Lielāks tiesnešu skaits var norādīt uz augstāku tiesas iestādes kapacitāti, tai skaitā attīstīt tiesnešu specializāciju, un iespēju ekonomiskāk rīkoties ar tiesu budžeta līdzekļiem.

⁹⁹ Telpu uzturēšanas izmaksas uz vienu tiesnešu amata vietu vērtējums (1 - 5 punkti) – kur "5 punkti" tiek piešķirti tiesu namiem, kur izmaksas par vienas tiesnešu amata vietas uzturēšanu ir viszemākās.

¹⁰⁰ Telpu platības uz vienu tiesnešu amata vietu vērtējums (1 - 5 punkti) – kur "5 punkti" tiek piešķirti tiesu namiem, kur platība uz vienu tiesnešu amata vietu ir tuvu optimālajai (144 m²). Novirzes no optimālās platības samazina punktu skaitu, jo var liecināt par nepietiekamu vai nevajadzīgi lielu platību.

¹⁰¹ Tiesas zāļu skaita uz tiesnešu amata vietu vērtējums (1 - 5 punkti) – kur "5 punkti" tiek piešķirti tiesu namiem, kur tiesas sēžu zāļu skaits uz tiesnesi ir tuvu optimālajam (0.7). Novirzes no optimālās platības samazina punktu skaitu, jo var liecināt par nepietiekamu vai nevajadzīgi lielu telpu nodrošinājumu.

¹⁰² Administratīvās teritorijas, kur atrodas tiesu nams, iedzīvotāju skaita ietekmes vērtējums (5 punkti) – kur "5 punkti" tiek piešķirti tiesu namiem, kuri atrodas pilsētās/novados/reģionos ar lielāku iedzīvotāju skaitu, jo tas saistāms ar augstāku pieprasījumu pēc tiesu pakalpojumiem. "1." "3."

Latgales tiesu apgabala tiesu namu uzturēšanas ekonomiskuma novērtējums punktos.

Tiesu nams	Tiesnešu amata vietu skaits tiesu namā 2025. gadā - punkti ¹⁰³	Uzturēšanas izmaksas uz tiesneša amata vietu 2023.gadā - punkti ¹⁰⁴	Platība uz tiesneša amata vietu, m ² - punkti ¹⁰⁵	Tiesas zāļu skaits uz tiesneša amata vietām - punkti ¹⁰⁶	Iedzīvotāju skaits pilsētā / novadā 2025. gadā - punkti ¹⁰⁷	Papildus punkts, ja tiesu nams netiek izmantots tikai zemesgrāmatu funkcijai	Papildus punkts, ja tiesu nams atrodas valsts pilsētā	Punkti kopā
Latgales apgabaltiesa	3	4	3	2	5	1	1	19
Latgales rajona tiesa Balvos	1	3	3	3	1	1	0	12
Latgales rajona tiesa Daugavpilī	4	4	3	3	5	1	1	21
Latgales rajona tiesa Daugavpilī (zemesgrāmatu jautājumi)	2	5	2	1	5	0	1	16
Latgales rajona tiesa Krāslavā	1	3	3	5	1	1	0	14
Latgales rajona tiesa Ludzā	1	3	1	3	1	1	0	10
Latgales rajona tiesa Preiļos	1	5	5	1	2	1	0	15
Latgales rajona tiesa Rēzeknē	3	4	4	5	3	1	1	21

¹⁰³ Tiesneša amata vietu skaita vērtējums (1 - 5 punkti) – kur “5 punkti” tiek piešķirti tiesu namiem ar augstāko tiesneša amata vietu skaitu tiesu namā. Lielāks tiesnešu skaits var norādīt uz augstāku tiesas iestādes kapacitāti, tai skaitā attīstīt tiesnešu specializāciju, un iespēju ekonomiskāk rīkoties ar tiesu budžeta līdzekļiem.

¹⁰⁴ Telpu uzturēšanas izmaksu uz vienu tiesneša amata vietu vērtējums (1 - 5 punkti) – kur “5 punkti” tiek piešķirti tiesu namiem, kur izmaksas par vienas tiesnešu amata vietas uzturēšanu ir viszemākās.

¹⁰⁵ Telpu platības uz vienu tiesneša amata vietu vērtējums (1 - 5 punkti) – kur “5 punkti” tiek piešķirti tiesu namiem, kur platība uz vienu tiesneša amata vietu ir tuvu optimālajai (144 m²). Novirzes no optimālās platības samazina punktu skaitu, jo var liecināt par nepietiekamu vai nevajadzīgi lielu platību.

¹⁰⁶ Tiesas zāļu skaita uz tiesneša amata vietu vērtējums (1 - 5 punkti) – kur “5 punkti” tiek piešķirti tiesu namiem, kur tiesas sēžu zāļu skaits uz tiesnesi ir tuvu optimālajam (0.7). Novirzes no optimālās platības samazina punktu skaitu, jo var liecināt par nepietiekamu vai nevajadzīgi lielu telpu nodrošinājumu.

¹⁰⁷ Administratīvās teritorijas, kur atrodas tiesu nams, iedzīvotāju skaita ietekmes vērtējums (5 punkti) – kur “5 punkti” tiek piešķirti tiesu namiem, kuri atrodas pilsētās/novados/reģionos ar lielāku iedzīvotāju skaitu, jo tas saistāms ar augstāku pieprasījumu pēc tiesu pakalpojumiem. “1.” “3.”

Rīgas tiesu apgabala tiesu namu uzturēšanas ekonomiskuma novērtējums punktos.

Tiesu nams	Tiesnešu amata vietu skaits tiesu namā 2025. gadā - punkti ¹⁰⁸	Uzturēšanas izmaksas uz tiesnešu amata vietu 2023.gadā - punkti ¹⁰⁹	Platība uz tiesneša amata vietu, m ² - punkti ¹¹⁰	Tiesas zāļu skaits uz tiesneša amata vietām - punkti ¹¹¹	Iedzīvotāju skaits pilsētā / novadā 2025. gadā - punkti ¹¹²	Papildus punkts, ja tiesu nams netiek izmantots tikai zemesgrāmatu funkcijai	Papildus punkts, ja tiesu nams atrodas valsts pilsētā	Punkti kopā
Rīgas apgabaltiesas civillietu kolēģija	5	4	4	2	5	1	1	22
Rīgas pilsētas tiesa (Daugavgrīvas iela)	4	4	4	5	5	1	1	24
Rīgas pilsētas tiesa (Valērija Seiles iela)	4	4	4	5	5	1	1	24
Rīgas pilsētas tiesa (Jēzusbaznīcas iela)	3	2	4	5	5	1	1	21
Rīgas pilsētas tiesa, Ekonomisko lietu tiesa (Mazā Nometņu iela)	4	4	3	3	5	1	1	21
Rīgas pilsētas tiesa; Rīgas apgabaltiesas krimināllietu kolēģija (Abrenes iela)	5	4	5	2	5	1	1	23
Rīgas pilsētas tiesa; Rīgas rajona tiesa (Ieriķu iela)	4	5	4	1	5	0	1	20
Rīgas rajona tiesa Jūrmalā	3	1	3	5	5	1	1	19
Rīgas rajona tiesa Rīgā	3	4	3	5	5	1	1	22
Rīgas rajona tiesa Siguldā	2	4	3	5	5	1	0	20

¹⁰⁸ Tiesnešu amata vietu skaita vērtējums (1 - 5 punkti) – kur “5 punkti” tiek piešķirti tiesu namiem ar augstāko tiesnešu amata vietu skaitu tiesu namā. Lielāks tiesnešu skaits var norādīt uz augstāku tiesas iestādes kapacitāti, tai skaitā attīstīt tiesnešu specializāciju, un iespēju ekonomiskāk rīkoties ar tiesu budžeta līdzekļiem.

¹⁰⁹ Telpu uzturēšanas izmaksu uz vienu tiesnešu amata vietu vērtējums (1 - 5 punkti) – kur “5 punkti” tiek piešķirti tiesu namiem, kur izmaksas par vienas tiesnešu amata vietas uzturēšanu ir viszemākās.

¹¹⁰ Telpu platības uz vienu tiesnešu amata vietu vērtējums (1 - 5 punkti) – kur “5 punkti” tiek piešķirti tiesu namiem, kur platība uz vienu tiesnešu amata vietu ir tuvu optimālajai (144 m²). Novirzes no optimālās platības samazina punktu skaitu, jo var liecināt par nepietiekamu vai nevajadzīgi lielu platību.

¹¹¹ Tiesas zāļu skaita uz tiesnešu amata vietu vērtējums (1 - 5 punkti) – kur “5 punkti” tiek piešķirti tiesu namiem, kur tiesas sēžu zāļu skaits uz tiesnesi ir tuvu optimālajam (0.7). Novirzes no optimālās platības samazina punktu skaitu, jo var liecināt par nepietiekamu vai nevajadzīgi lielu telpu nodrošinājumu.

¹¹² Administratīvās teritorijas, kur atrodas tiesu nams, iedzīvotāju skaita ietekmes vērtējums (5 punkti) – kur “5 punkti” tiek piešķirti tiesu namiem, kuri atrodas pilsētās/novados/reģionos ar lielāku iedzīvotāju skaitu, jo tas saistāms ar augstāku pieprasījumu pēc tiesu pakalpojumiem. “1.” “3.”

Vidzemes tiesu apgabala tiesu namu uzturēšanas ekonomiskuma novērtējums punktos.

Tiesu nams	Tiesnešu amata vietu skaits tiesu namā 2025. gadā - punkti ¹¹³	Uzturēšanas izmaksas uz tiesneša amata vietu 2023.gadā - punkti ¹¹⁴	Platība uz tiesneša amata vietu, m ² . punkti ¹¹⁵	Tiesas zāļu skaits uz tiesneša amata vietām - punkti ¹¹⁶	Iedzīvotāju skaits pilsētā / novadā 2025. gadā - punkti ¹¹⁷	Papildus punkts, ja tiesu nams netiek izmantots tikai zemesgrāmatu funkcijai	Papildus punkts, ja tiesu nams atrodas valsts pilsētā	Punkti kopā
Vidzemes apgabaltiesa	3	3	3	5	5	1	1	21
Vidzemes rajona tiesa Alūksnē	2	3	4	3	1	1	0	14
Vidzemes rajona tiesa Cēsis	3	4	3	4	3	1	0	18
Vidzemes rajona tiesa Gulbenē	2	4	3	5	1	1	0	16
Vidzemes rajona tiesa Limbažos	2	3	5	3	2	1	0	16
Vidzemes rajona tiesa Madonā, Vidzemes apgabaltiesa Madonas tiesu nams	3	3	3	4	2	1	0	16
Vidzemes rajona tiesa Valkā	1	3	3	3	1	1	0	12
Vidzemes rajona tiesa Valmierā	3	4	4	4	3	1	1	20

¹¹³ Tiesneša amata vietu skaita vērtējums (1 - 5 punkti) – kur “5 punkti” tiek piešķirti tiesu namiem ar augstāko tiesneša amata vietu skaitu tiesu namā. Lielāks tiesnešu skaits var norādīt uz augstāku tiesas iestādes kapacitāti, tai skaitā attīstīt tiesnešu specializāciju, un iespēju ekonomiskāk rīkoties ar tiesu budžeta līdzekļiem.

¹¹⁴ Telpu uzturēšanas izmaksu uz vienu tiesneša amata vietu vērtējums (1 - 5 punkti) – kur “5 punkti” tiek piešķirti tiesu namiem, kur izmaksas par vienas tiesnešu amata vietas uzturēšanu ir viszemākās.

¹¹⁵ Telpu platības uz vienu tiesneša amata vietu vērtējums (1 - 5 punkti) – kur “5 punkti” tiek piešķirti tiesu namiem, kur platība uz vienu tiesneša amata vietu ir tuvu optimālajai (144 m²). Novirzes no optimālās platības samazina punktu skaitu, jo var liecināt par nepietiekamu vai nevajadzīgi lielu platību.

¹¹⁶ Tiesas zāļu skaita uz tiesneša amata vietu vērtējums (1 - 5 punkti) – kur “5 punkti” tiek piešķirti tiesu namiem, kur tiesas sēžu zāļu skaits uz tiesnesi ir tuvu optimālajam (0.7). Novirzes no optimālās platības samazina punktu skaitu, jo var liecināt par nepietiekamu vai nevajadzīgi lielu telpu nodrošinājumu.

¹¹⁷ Administratīvās teritorijas, kur atrodas tiesu nams, iedzīvotāju skaita ietekmes vērtējums (5 punkti) – kur “5 punkti” tiek piešķirti tiesu namiem, kuri atrodas pilsētās/novados/reģionos ar lielāku iedzīvotāju skaitu, jo tas saistāms ar augstāku pieprasījumu pēc tiesu pakalpojumiem. “1.” “3.”

Zemgales tiesu apgabala tiesu namu uzturēšanas ekonomiskuma novērtējums punktos.

Tiesu nams	Tiesnešu amata vietu skaits tiesu namā 2025. gadā - punkti ¹¹⁸	Uzturēšanas izmaksas uz tiesnešu amata vietu 2023.gadā - punkti ¹¹⁹	Platība uz tiesneša amata vietu, m ² - punkti ¹²⁰	Tiesas zāļu skaits uz tiesneša amata vietām - punkti ¹²¹	Iedzīvotāju skaits pilsētā / novadā 2025. gadā - punkti ¹²²	Papildus punkts, ja tiesu nams netiek izmantots tikai zemesgrāmatu funkcijai	Papildus punkts, ja tiesu nams atrodas valsts pilsētā	Punkti kopā
Zemgales apgabaltiesa	3	4	3	5	5	1	1	22
Zemgales apgabaltiesas Aizkraukles tiesu nams	2	5	3	3	2	1	0	16
Zemgales rajona tiesa Aizkrauklē	2	4	5	4	2	1	0	18
Zemgales rajona tiesa Bauskā	2	5	2	4	2	1	0	16
Zemgales rajona tiesa Dobelē	2	3	2	5	2	1	0	15
Zemgales rajona tiesa Jēkabpilī	3	1	1	5	2	1	1	14
Zemgales rajona tiesa Jelgavā	4	4	3	4	5	1	1	22
Zemgales rajona tiesa Ogrē	2	5	3	5	3	1	1	20
Zemgales rajona tiesa Ogrē (zemesgrāmatu jautājumi)	1	5	3	1	3	0	1	14
Zemgales rajona tiesa Tukumā	2	4	5	5	3	1	0	20

¹¹⁸ Tiesnešu amata vietu skaita vērtējums (1 - 5 punkti) – kur “5 punkti” tiek piešķirti tiesu namiem ar augstāko tiesnešu amata vietu skaitu tiesu namā. Lielāks tiesnešu skaits var norādīt uz augstāku tiesas iestādes kapacitāti, tai skaitā attīstīt tiesnešu specializāciju, un iespēju ekonomiskāk rīkoties ar tiesu budžeta līdzekļiem.

¹¹⁹ Telpu uzturēšanas izmaksu uz vienu tiesnešu amata vietu vērtējums (1 - 5 punkti) – kur “5 punkti” tiek piešķirti tiesu namiem, kur izmaksas par vienas tiesnešu amata vietas uzturēšanu ir viszemākās.

¹²⁰ Telpu platības uz vienu tiesnešu amata vietu vērtējums (1 - 5 punkti) – kur “5 punkti” tiek piešķirti tiesu namiem, kur platība uz vienu tiesnešu amata vietu ir tuvu optimālajai (144 m²). Novirzes no optimālās platības samazina punktu skaitu, jo var liecināt par nepietiekamu vai nevajadzīgi lielu platību.

¹²¹ Tiesas zāļu skaita uz tiesnešu amata vietu vērtējums (1 - 5 punkti) – kur “5 punkti” tiek piešķirti tiesu namiem, kur tiesas sēžu zāļu skaits uz tiesnesi ir tuvu optimālajam (0.7). Novirzes no optimālās platības samazina punktu skaitu, jo var liecināt par nepietiekamu vai nevajadzīgi lielu telpu nodrošinājumu.

¹²² Administratīvās teritorijas, kur atrodas tiesu nams, iedzīvotāju skaita ietekmes vērtējums (5 punkti) – kur “5 punkti” tiek piešķirti tiesu namiem, kuri atrodas pilsētās/novados/reģionos ar lielāku iedzīvotāju skaitu, jo tas saistāms ar augstāku pieprasījumu pēc tiesu pakalpojumiem. “1.” “3.”

**Funded by
the European Union**

Visit our website:

Find out more
about the Technical
Support Instrument:

